

บทที่ ๒

ทฤษฎีความจริงในปรัชญาตะวันตก

๒.๑. ทฤษฎีความจริงและงานที่ทฤษฎีความจริงเกี่ยวข้อง

ตามที่ปรากฏในข้อเขียนของนาเกล ทฤษฎีความจริง (Theory of truth) ทำหน้าที่ ๒ อย่าง คือ (๑) ให้คำจำกัดความ หรือวิเคราะห์ความหมายของคำว่า ความจริง (truth) กล่าวคือ ให้คำอธิบายว่า เมื่อเรากล่าวว่า ความเชื่อหรือข้อความเป็นจริง หมายความว่าอย่างไร และ (๒) ให้กฎหรือเกณฑ์สำหรับตัดสินว่าความเชื่อหรือข้อความใดเป็นจริง^๒ นักปรัชญาบางคน เช่น ริชาร์ด เคิร์กแฮมถือว่า ทฤษฎีความจริงทำหน้าที่หลักเพียงประการเดียวคือให้คำจำกัดความความจริง ส่วนทฤษฎีที่ให้เกณฑ์ตัดสินความจริงนั้นไม่ใช่ทฤษฎีความจริงแต่เป็นทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนความจริง (theory of justification)^๓ การแบ่งของเคิร์กแฮมจะเป็นการแบ่งที่เด็ดขาดเกินไป แต่โดยทั่วไปก็ยอมรับกันว่า ทฤษฎีที่ให้เหตุผลหรือ “หลักฐานสนับสนุน” ว่าข้อความใดน่าจะเป็นจริง กับ ทฤษฎีที่มุ่งแสวงหา “คำจำกัดความ” ของคำว่า ความจริง เป็นคนละอย่างกัน

ความแตกต่างระหว่างทฤษฎีความจริงกับทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนความจริง อยู่ที่ทฤษฎีความจริงพยายามจะหาว่า ข้อความหนึ่งถ้าจะเป็นจริง ข้อความนั้นเป็นจริง ด้วยเงื่อนไขอะไร โดยพยายามหาเงื่อนไขจำเป็นและเพียงพอต่อการเป็นจริงของข้อความนั้น ส่วนทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนความจริงจะหาว่า มีหลักฐานหรือหลักประกันอะไรสำหรับพิสูจน์ว่าข้อความใดข้อความหนึ่งน่าจะเป็นจริง ซึ่งเป็นการแสวงหาคุณลักษณะบางประการที่ข้อความมีอยู่และทำให้ข้อความนั้นสัมพันธ์กับความจริง คุณลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้เราตัดสินความจริงได้ง่ายขึ้น เรื่องนี้แตกต่างจากการแสวงหาความหมายของคำว่าความจริงที่เป็น

^๒Ernest Nagel and Richard B. Brandt, eds. Meaning and Knowledge: Systematic Readings in Epistemology. New York: Harcourt, Brace & World, 1965. p. 121.

^๓Richard L. Kirkham, Theories of Truth: A Critical Introduction. London: A Bradford Book, 1992. p. 26.

ภาคแสดงของประโยค (meaning of predicate “is true”) กล่าวคือ เวลาเราพูดว่าข้อความนี้เป็นจริง คำว่า “เป็นจริง” ในที่นี้มีความหมาย (sense / intention) อะไรหรือหมายถึงอะไร ทฤษฎีความจริงใหม่ ๆ ในสมัยปัจจุบันจะศึกษาในประเด็นหลังนี้เป็นหลัก เคิร์กแฮมถือว่าทฤษฎีที่ทำหน้าที่แบบหลังสุดเป็นอีกกลุ่มหนึ่งซึ่งแตกต่างจากหน้าที่ทฤษฎีแนวจารีตที่เกี่ยวข้องอยู่ การจัดแบ่งหน้าที่ของทฤษฎีความจริงตามที่เคิร์กแฮมเสนอไว้น่าสนใจ แต่ในที่นี้ไม่ใช่ประเด็นที่จะไปถกเถียงว่าการแบ่งเช่นนี้เป็นสิ่งที่น่ายอมรับหรือไม่ เพราะยังมีการแบ่งที่ต่างออกไป เช่น ฮอริช (Paul Horwich 1994) ได้แบ่งทฤษฎีความจริงออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ (๑) ทฤษฎีความจริงแนวจารีต (traditional theories) ที่เกี่ยวข้องกับการหาความหมายและเกณฑ์ตัดสินความจริง ได้แก่ ทฤษฎีความจริงแบบสมนัย ทฤษฎีความจริงแบบสหนัย และทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยม (๒) ทฤษฎีความจริงแนวใหม่ ได้แก่ ทฤษฎีความจริงที่พัฒนาขึ้นใหม่ในสมัยปัจจุบัน^๔ (เคิร์กแฮมจัดไว้ภายใต้ชื่อ deflationary theories) ข้อน่าสังเกต คือ ฮอริชไม่ได้แยกเด็ดขาดระหว่างทฤษฎีความจริงกับทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนความจริง เหมือนกับเคิร์กแฮม การแบ่งของแต่ละคนจึงไม่น่าจะเป็นมาตรฐานตายตัว สิ่งที่ขอให้ทำความเข้าใจแต่แรกในวิทยานิพนธ์นี้คือ เมื่อผู้เขียนกล่าวว่า “ทฤษฎีความจริงแนวจารีต” ผู้เขียนหมายถึงทฤษฎีความจริงแบบสมนัย ทฤษฎีความจริงแบบสหนัยและทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยม เมื่อใช้คำว่า “ทฤษฎีความจริงแนวใหม่” หมายถึง ทฤษฎีความจริงที่ศึกษาความหมาย (intention) ของคำว่า “เป็นจริง” (“is true”) เมื่อพิจารณาตามนี้จะเห็นว่าทฤษฎีความจริงแนวจารีตเกี่ยวข้องกับ ๒ คำถามคือ การให้คำจำกัดความมโนทัศน์เรื่องความจริง และเกณฑ์ตัดสินความจริง ส่วนทฤษฎีความจริงแนวใหม่จะเกี่ยวข้องกับการหาความหมายของคำว่า “เป็นจริง” เมื่อเราพูดว่า “ข้อความนี้เป็นจริง” (*It is true that p*) ไม่ใช่การหาเงื่อนไขที่ทำให้ข้อความเป็นจริง^๕

^๔ Paul Horwich, ed. *Theories of Truth*. Aldershot: Dartmouth, 1994. pp. xi-xvi.

^๕ ยังมีการแบ่งแบบอื่นอีกได้แก่ การแบ่งของซูซาน ฮาค โดยแบ่งทฤษฎีความจริงออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่คือ กลุ่มแรกประกอบด้วยทฤษฎีความจริงแบบสมนัย ทฤษฎีความจริงแบบสหนัย และทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยม กลุ่มนี้เน้นมิติทางญาณวิทยา กล่าวคือ ต้องการหาว่าเราสามารถจะเข้าถึงหรือรู้ความจริงได้อย่างไร และมุ่งแสวงหาเกณฑ์ตัดสินความจริง ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง (ได้แก่ทฤษฎีความจริงแนวใหม่) ไม่เน้นมิติทางญาณวิทยาแต่นับวิเคราะห์ความหมายของประโยค เธอเรียกทฤษฎีกลุ่มนี้ว่า Semantic theory of truth ประกอบด้วยทฤษฎีในกลุ่ม Deflationary theory หรือ Disquotational theory เป็นที่น่าสังเกตว่า การแบ่งทฤษฎีความจริงของฮาคใกล้เคียงกันกับการแบ่งของนาเกล (ดู Susan Haack, *Philosophy of Logic*. London: Cambridge University, 1979. pp. 90-91)

๒.๒. ทฤษฎีความจริงแนวจารีต

ทฤษฎีความจริงแนวจารีตเกิดขึ้นบนสมมติฐานที่ว่า ความจริงเป็นคุณสมบัติของข้อความ เมื่อเราพูดว่าข้อความใดข้อความหนึ่งเป็นจริง คำว่า เป็นจริง (is true) เป็นภาคแสดง (predicate) ซึ่งแสดงว่าข้อความนั้นมีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง คุณสมบัตินั้นได้แก่การเป็นจริง นักปรัชญาจึงถกเถียงกันต่อไปว่า คุณสมบัติจริงของข้อความประกอบด้วยเงื่อนไขอะไรบ้าง และพยายามหาเงื่อนไขที่จะทำให้บอกได้ว่าข้อความใดข้อความหนึ่งเป็นจริง ซึ่งปรากฏว่ามีทฤษฎีหลัก ๓ ทฤษฎีดังกล่าวมาแล้ว

๒.๒.๑ ทฤษฎีความจริงแบบสมนัย

ทฤษฎีความจริงแบบสมนัย (Correspondence Theory of truth) ถือว่า ความเชื่อหรือข้อความใด ๆ เป็นจริง เมื่อและก็ต่อเมื่อความเชื่อหรือข้อความนั้นสมนัยกันหรือตรงกันกับความ เป็นจริงที่ความเชื่อหรือข้อความนั้นบ่งถึง ทฤษฎีนี้มีจุดเริ่มต้นจากคำพูดของอริสโตเติลที่ว่า “การพูดถึงสิ่งที่ไม่ได้อยู่จริงว่ามีอยู่จริง หรือพูดถึงสิ่งที่มีอยู่จริงว่าไม่มีอยู่จริง เป็นความเท็จ ส่วนการพูดถึงสิ่งที่มีอยู่จริงว่ามีอยู่จริง หรือพูดถึงสิ่งที่ไม่ได้อยู่จริงว่าไม่มีอยู่จริง เป็นความจริง”^๔ ทฤษฎีความจริงแบบสมนัยปรากฏเป็นข้อเสนอที่ชัดเจนและได้รับการกล่าวถึงกันมากได้แก่ ทฤษฎีของเบอร์ทรันด์ รัสเซล (Bertrand Russell 1906, 1912) และทฤษฎีของเจ. แอล. ออสติน (J. L. Austin 1950) ความคิดของคนทั้ง ๒ จึงได้กลายเป็นตัวแบบของทฤษฎีความจริงแบบสมนัยในปรัชญาตะวันตกยุคปัจจุบัน

๒.๒.๑.๑ ทฤษฎีความจริงแบบสมนัย แบบที่ ๑

ตามความคิดของเบอร์ทรันด์ รัสเซล ความเชื่อจะเป็นจริงก็ต่อเมื่อสภาพการณ์ (state of affairs) ที่ความเชื่อหรือข้อความนั้นบ่งถึงเกิดขึ้นจริง ๆ กล่าวคือ มีสภาพการณ์ที่ตรงกับหรือสมนัยกับความเชื่อหรือข้อความนั้น ความสมนัยตามทัศนะของรัสเซล หมายถึง การที่

^๔Laurence Bonjour, *The Structure of Empirical Knowledge*.

โครงสร้างของภาษาและโครงสร้างของโลกที่เราใช้ภาษาพูดถึงนั้นทับซ้อนกันอย่างเดียวกัน นักปรัชญาทั่วไปเรียกความคิดนี้ว่า สมรู ปนิ ยมเกี่ยวกับโครงสร้างโลกและภาษา (structural isomorphism) เคิร์กแฮมเรียก “ความสมนัย” ตามแนวคิดของรัสเซลล์ว่า *correspondence a congruence*^๕

รัสเซลล์ถือว่า ถ้าโลกนี้มีแต่วัตถุ ความจริงความเท็จก็จะไม่มี เพราะความจริงและความเท็จเป็นคุณสมบัติของความเชื่อ (belief) หรือการตัดสิน (judgement) การตัดสินหรือการเชื่อเป็นเรื่องของจิตหรือของบุคคล (subject) เขากล่าวว่า เมื่อเราเห็นดวงอาทิตย์ฉายแสง ตัวดวงอาทิตย์ไม่ได้ “เป็นจริง” แต่การตัดสินว่า “ดวงอาทิตย์กำลังฉายแสง” ต่างหากที่เป็นจริง ความจริงหรือความเท็จของข้อความจึงสามารถจำกัดลงไปเป็นเรื่องความจริงหรือความเท็จของความเชื่อ ข้อความเป็นจริงเมื่อคนคนหนึ่งเชื่อข้อความนั้นเชื่ออย่างถูกต้อง และเป็นเท็จเมื่อเขาเชื่อข้อความนั้นอย่างผิด ๆ ดังนั้น ในการพิจารณาธรรมชาติของความจริงเราจึงอาจจำกัดตัวเราไปที่ความจริงของความเชื่อ เพราะความจริงของข้อความเป็นเรื่องที่ถอดมาจากความจริงของความเชื่อ^๖ และสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจให้ชัดในเรื่องนี้คือ ความจริงหรือความเท็จสัมพันธ์กับจิต (mind) เพราะการบอกว่สิ่งต่าง ๆ เป็นจริงย่อมเป็นการตัดสินใจทุกครั้งไป จึงเป็นเรื่องที่ชัดเจนว่าไม่สามารถมีความจริงหรือความเท็จได้ถ้าไม่มีจิตเป็นผู้ตัดสิน ความจริงหรือความเท็จของการตัดสินใจไม่ได้ขึ้นอยู่กับบุคคลที่กำลังตัดสินแต่ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงที่เขาตัดสิน การตัดสินจึงเป็นความสัมพันธ์ของจิตที่มีต่อสิ่งที่ต้องการตัดสิน (objects) แต่ความสัมพันธ์นี้ไม่ใช่ความสัมพันธ์ ๒ ทาง (dual relation) ระหว่างจิตกับสิ่งเพียงสิ่งเดียวแต่เป็นความสัมพันธ์แบบซับซ้อน (multiple relation) ตัวอย่างเช่น เมื่อ นาย ก เชื่อว่า “นาย ข รักนางสาว ค” การเชื่อเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างนาย ก กับสิ่งที่ป็นกรรมของความเชื่อหลาย ๆ อย่าง ประกอบด้วย “นาย ข” “นางสาว ค” และ “การรัก” ไม่ใช่กรรมของความเชื่อเพียงอย่างเดียวคือ “นาย ข รักนางสาว ค” เพราะถ้าถือว่ามีกรรมของความเชื่อเพียงอย่างเดียว เราก็ต้องยอมรับว่าเมื่อเราตัดสินอย่างผิด ๆ ก็ไม่มีสิ่งใดที่เรากำลังตัดสินหรือไม่ก็ต้องยอมรับว่ามีความเท็จที่เป็นภววิสัย (objective falsehoods) ดังนั้น รัสเซลล์จึงถือว่า ในการตัดสินความเชื่อใด ๆ ภายในความสัมพันธ์

^๕Richard L. Kirkham, *Theories of Truth : A Critical Introduction*. p. 120.

^๖Bertrand Russell, “On The Nature of Truth and Falsehood,” in Pual Horwich, ed. *Theories of Truth*. Aldershot: Dartmouth, 1994. p. 3.

ของความเชื่อนั้น จะต้องมีการรวมของความเชื่อมากกว่าหนึ่งอย่างขึ้นไป และเมื่อจะตัดสินความเชื่อก็ต้องพิจารณาที่ความสัมพันธ์นั้น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องในการตัดสินความจริงหรือความเท็จนั้นต้องเป็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนถึง ๒ ระดับด้วยกันคือ จากตัวอย่างความสัมพันธ์แรกเป็นความสัมพันธ์ของการเชื่อที่นาย ก มีเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ กล่าวคือ นาย ข นางสาว ค และ การรัก ความสัมพันธ์ที่ ๒ เป็นความสัมพันธ์ของการรักที่เกิดขึ้นภายในกรรมต่าง ๆ ของความเชื่อคือ นาย ข นางสาว ค และ การรัก เมื่อจะตัดสินความจริงหรือความเท็จของความเชื่อจะต้องพิจารณาที่ความสัมพันธ์ทั้ง ๒ ประการนั้น^๑

รัสเซล (Russell 1912) อธิบายว่า ถ้าเราพิจารณาความเชื่อเช่น “โอเชโลเชื่อว่า เดสเดโมนารักคัสซิโอ” เดสเดโมนาและคัสซิโอเป็นคำที่แสดงกรรม (object-terms) และการรัก เป็นความสัมพันธ์ของกรรม (object-relation) ถ้ามีเอกภาพเชิงซ้อนคือ “ความรักที่ เดสเดโมนามีต่อคัสซิโอ” ซึ่งเกิดจากการที่คำที่เป็นกรรมมีความสัมพันธ์กัน โดยที่ความสัมพันธ์ของกรรมมีระเบียบอย่างเดียวกันกับที่คำเหล่านั้นมีในความเชื่อนั้น เราก็จะเรียก เอกภาพเชิงซ้อนนี้ว่า *ข้อเท็จจริงที่ตรงกับความเชื่อ* ดังนั้น ความเชื่อหนึ่งเป็นจริงเพราะว่าตรงกับข้อเท็จจริง และเป็นเท็จเมื่อไม่มีข้อเท็จจริงที่ตรงกันกับความเชื่อนั้น^๒ จากคำอธิบายของรัสเซล

^๑Ibid., pp. 4-9.

^๒“When the belief is *true*, there is another complex unity, in which the relation which was one of the objects of the belief relates the other objects. Thus, e.g., if Othello believes *truly* that Desdemona loves Cassio, then there is a complex unity, “Desdemona’s love for Cassio,” which is composed exclusively of the *objects* of the belief, in the same order as they had in the belief, with the relation which was one of the objects occurring now as the cement that binds together the other objects of the belief. On the other hand, when a belief is *false*, there is no such complex unity composed only of the objects of the belief. If Othello believes *falsely* that Desdemona loves Cassio, then there is no such complex unity as “Desdemona’s love for Cassio.” . . . Thus a belief is *true* when it *corresponds* to a certain associated complex, and *false* when it does not.” (Bertrand Russell, “Truth and Falsehood,” in Ernest Nagel and Richard B. Brandt, eds. Meaning and Knowledge: Systematic Readings in Epistemology. New York: Harcourt, Brace & World, 1965. p. 138)

ความสัมพันธ์ทั้ง ๒ ประการไม่ว่าของการเชื่อของนาย ก หรือของการรักที่นาย ข มีต่อนางสาว ค จะต้องเป็นเอกภาพ (complex unity) คือ มีทิศทาง (direction) มีระเบียบ (order) โดยความหมาย (sense) ที่ปรากฏในโครงสร้างภาษาจะเป็นสิ่งเรียบร้อยให้ความสัมพันธ์นั้นมีแนวทางอย่างใดอย่างหนึ่ง ความสัมพันธ์ที่ว่า “นาย ข รักนางสาว ค” แตกต่างจากความสัมพันธ์ที่ว่า “นางสาว ค รักนาย ข” หรือ “นาย ข ไม่รักนางสาว ข” ในความเชื่อของนาย ก ความสัมพันธ์ของการรักเป็นไปในทิศทางที่ว่า “มีนาย ข นางสาว ค และนาย ข รักนางสาว ค” ถ้าหากความเชื่อของนาย ก จะเป็นจริง ความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงซึ่งเป็นกรรมของความเชื่อก็จะต้องมีความสัมพันธ์แบบเดียวกันกับความสัมพันธ์ของกรรมต่าง ๆ ภายในความเชื่อของนาย ก ถ้าความสัมพันธ์ของการเชื่อของนาย ก กับความสัมพันธ์ของการรักของนาย ข ที่มีต่อนางสาว ค ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ “นาย ข ไม่ได้รัก นางสาว ค” รัสเซลกล่าวว่า ความเชื่อของนาย ก ก็เป็นเท็จ นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของกรรมต่าง ๆ ซึ่งตรงกันกับความเชื่อของนาย ก ตามตัวอย่างนี้ รัสเซลถือว่าต้องเป็นความสัมพันธ์ที่มีอยู่ก่อนความเชื่อของนาย ก และเป็นความสัมพันธ์ที่มีอยู่ก่อนการตัดสินใจ รัสเซลกล่าวว่า การตัดสินใจของเราเกิดขึ้นโดยอาศัยการรับรู้ ในการรับรู้มีสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน ๒ อย่างคือ ผู้รับรู้ กับสิ่งที่ถูกรับรู้ เช่น มีนาย ก ผู้รับรู้ กับสิ่งที่นาย ก รับรู้ คือ “นาย ข - รัก-นางสาว ค” ในการรับรู้ต้องมีกรรมคือ “นาย ข-รัก-นางสาว ค” การมีอยู่ของสิ่งนี้ต้องเป็นสิ่งที่อยู่ก่อนการตัดสินใจ และการมีอยู่ของตัวกรรมต่าง ๆ ที่ซับซ้อนนี้เองจะเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับการเป็นจริงของการตัดสินใจ^๕

ดังนั้น ทฤษฎีความจริงแบบสมนัยตามความคิดของรัสเซลคือ “ความเชื่อใด ๆ เป็นจริง เมื่อและเมื่อมีความเชื่อว่า ก. มีความสัมพันธ์กับ ข. และในความเป็นจริง ก. ก็มีความสัมพันธ์เช่นนั้นกับ ข.”

จะเห็นว่าตามความคิดของรัสเซล ความเชื่อต้องมีระเบียบ โครงสร้างชนิดเดียวกันกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในโลกจึงถือได้ว่าความเชื่อ นั้นตรงกันกับข้อเท็จจริง และความตรงกันในความหมายที่มี โครงสร้างอย่างเดียวกันนี้เป็นเงื่อนไขเพียงพอและจำเป็นสำหรับบอกว่า ข้อความหรือความเชื่อ นั้นเป็นจริงหรือเป็นเท็จ ความคิดเบื้องหลังทฤษฎีของรัสเซล คือ ทฤษฎีเกี่ยวกับโครงสร้างอันแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงของโลก (structural isomorphism) และความคิด

^๕Bertrand Russell, “On the Nature of Truth and Falsehood,” pp. 12-14.

เรื่องภาษาอุดมคติ (ideal language) ที่ว่าภาษาเป็นภาพสะท้อนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโลก สิ่งต่าง ๆ มีคุณสมบัติหลากหลายและมีความสัมพันธ์ต่อกัน ข้อเท็จจริงจึงเป็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างสิ่งทั้งหลาย ความซับซ้อนของข้อเท็จจริงจึงเทียบกันได้กับความซับซ้อนของภาษาซึ่งประกอบด้วยคำต่าง ๆ ที่มีการจัดเรียงลำดับเป็นหนึ่งเดียว ภาษาเหล่านั้นมีความหมายหรือไม่ขึ้นอยู่กับความแม่นยำในการสะท้อนข้อเท็จจริงของโลก รัสเซลกล่าวว่า ในภาษาที่สมบูรณ์เชิงตรรกะ คำต่าง ๆ ในประพจน์หนึ่งจะต้องตรงกันแบบหนึ่งต่อหนึ่งกับองค์ประกอบทั้งหลายของข้อเท็จจริง^{๑๑} กล่าวกันว่า ทฤษฎีความจริงของรัสเซลสะท้อนความคิดแบบสังนิยมทางอภิปรัชญา (metaphysical realism) ที่ถือว่าโครงสร้างของโลกต้องเป็นโครงสร้างที่แน่นอน โครงสร้างเดียว และความคิดแบบสังนิยมทางอรรถศาสตร์ (semantic realism) ที่ว่า ความหมายของภาษาวางอยู่บนเงื่อนไขของการสะท้อนภาพของข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโลก ข้อเท็จจริงจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของความหมาย และเงื่อนไขดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่ทำให้ข้อความเป็นจริง ทฤษฎีของเขาจึงถูกโจมตีว่า

^{๑๑}Susan Haack, *Philosophy of Logic*. pp. 92-93.

พัทธน์ ใช้คำว่า “สังนิยมทางอภิปรัชญา” (metaphysical realism) เรียกทฤษฎีที่ถือว่า โลกประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นอยู่อย่างอิสระจากจิต มีคำบรรยายความเป็นไปของโลกที่ต้องสมบูรณ์เพียงคำบรรยายเดียวเท่านั้น ความจริงเป็นความสัมพันธ์แบบสมนัยกันระหว่างคำพูด สัญญาทางความคิด (thought-signs) กับสิ่งภายนอกหรือเซตของสิ่งภายนอก ความคิดใดก็ตามที่ถือว่ามีความเป็นจริง (reality in-itself) ในความหมายของค้ำันท์ และถือว่าภาษาสามารถสะท้อนความเป็นจริงอันนั้นอย่างตรงไปตรงมา พัทธน์เรียกความคิดนั้นว่าความคิดแบบสังนิยมทางอภิปรัชญา (ดู Hilary Putnam, *Reason, Truth, and History*. New York: Cambridge University Press, 1989, pp. 49, 56-64. และ Hilary Putnam, “Why there isn’t a Ready-Made World,” in Paul K. Moser, ed. *Reality in Focus*. New Jersey: Prentice Hall, 1990. pp. 34-49.) วิลเลียม ออลสตัน กล่าวว่า สังนิยมทางอภิปรัชญาเพียงแต่ถือว่า มีสิ่งที่ดำรงอยู่ตามความเป็นจริงที่ค้ำันท์เรียกว่า reality in-itself ที่ไม่ขึ้นกับความเข้าใจหรือคำพูดของมนุษย์ (ดู William Alston, “Yes, Virginia, There is a Real World,” in Paul K. Moser, ed. *Reality in Focus*, New Jersey: Prentice Hall, 1990. pp. 18-33.) และบองซูร์ถือว่าความคิดนี้เท่านั้นเป็นสาระสำคัญของสังนิยมทางอภิปรัชญา การเชื่อเช่นนั้นไม่ได้ทำให้ต้องปฏิเสธความเชื่อที่ว่า มีความเป็นจริงที่เป็นจิต (mind) (ดู Raurence Bonjour, *The Structure of Empirical Knowledge*. Ibid., pp. 160-161)

ไม่น่าจะนำไปใช้ได้จริง เพราะว่าความสมนัยระหว่างข้อความเชื่อกับข้อเท็จจริงซึ่งจะต้องมีความเป็นเอกภาพ มีทิศทางความสัมพันธ์แบบเดียวกันทับสนิทกันแบบหนึ่งต่อหนึ่งนั้น เป็นสิ่งที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้ ความคิดของรัสเซลวางอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ภาษาสะท้อนโครงสร้างของโลกแบบตรงไปตรงมา นักปรัชญาส่วนใหญ่ถือว่าไม่ใช่อย่างนั้น ภาษาเป็นมโนทัศน์ที่เราสร้างขึ้นเพื่อใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ถูกกำหนดด้วยจารีตวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษา เมื่อภาษาไม่ได้สะท้อนโลกอย่างตรงไปตรงมา การคาดหวังว่าความสมนัยกันระหว่างภาษากับโลกตามความหมายที่รัสเซล เสนอจะเกิดขึ้นจึงเป็นไปได้

๒.๒.๑.๒ ทฤษฎีความจริงแบบสมนัย แบบที่ ๒

ออสติน (John Langshaw Austin 1950) มีความเห็นแตกต่างจากรัสเซลในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับโลก ในบทความเรื่อง Truth (1950) ออสตินได้กล่าวไว้ว่า การบอกว่า “ข้อความเป็นจริงเมื่อมันตรงกับข้อเท็จจริง” นั้นเป็นคำพูดที่ตรงไปตรงมาแต่ก็อาจทำให้เราไขว้เขวได้ เขากล่าวว่า ถ้ามีการสื่อสารกันด้วยภาษา ก็จะต้องมีสัญลักษณ์ที่ผู้พูดมีอยู่ “ในหัว” (“at will”) ที่ผู้ฟังสามารถสังเกตได้ อาจเรียกว่า “ถ้อยคำ” (“words”) นอกจากนี้ ก็จะต้องมีสิ่งที่เราใช้ถ้อยคำกล่าวถึงอาจเรียกว่า “โลก” (“world”) ซึ่งโลกจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันมิฉะนั้นแล้วก็ไม่มีอะไรที่เราจะพูดถึงได้ นอกจากนี้แล้ว ก็ยังต้องจารีต (conventions) ๒ ประการ คือ^{๑๑}

(๑) Descriptive conventions คือ การผูกโยงคำพูด (หมายถึง ประโยค) เข้ากับสถานการณ์ สิ่ง เหตุการณ์ ชนิดต่าง ๆ (the types of situations, thing, event etc) ที่เราพบเห็นในโลกรอบตัว

(๒) Demonstrative conventions คือ การผูกโยงคำพูด (หมายถึง ข้อความที่เกิดขึ้นจากประโยคนั้น ๆ) เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (historic situations) เป็นต้น ที่ได้พบเห็นในโลกรอบตัว

^{๑๑}J. L. Austin, “Truth,” in Pual Horwich, ed. Theories of Truth. Aldershot: Dartmouth, 1994. pp. 171-172.

สำหรับออสติน ภาษาไม่ได้สะท้อนโครงสร้างอันไม่เปลี่ยนแปลงของโลกและมีโครงสร้างอย่างเดียวกับโลก มนุษย์สร้างภาษาขึ้นมาเพื่อพูดถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เขาพบเห็นในโลกเพื่อสื่อความหมายสิ่งเหล่านั้นในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ข้อความหรือการยืนยันที่เกิดจากการใช้ประโยคเหล่านั้นเป็นจารีตที่มนุษย์สร้างขึ้นและปฏิบัติร่วมกันในสังคมต่าง ๆ การผูกโยงระหว่างคำพูดสำหรับบรรยายกับสิ่งต่าง ๆ และการผูกโยงระหว่างข้อความ (ความหมาย) ที่เกิดจากการใช้คำพูดกับสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสถานการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในโลกรอบตัวเรา ล้วนเป็นจารีต เพราะเราสามารถที่จะใช้สัญลักษณ์ใด ๆ บรรยายสถานการณ์นั้น ๆ ก็ได้ ถ้ามว่า เมื่อใดข้อความที่ยืนยันสิ่งใดสิ่งหนึ่งจึงจะเป็นจริง ออสตินกล่าวว่า “เราบอกได้ว่าข้อความหนึ่งเป็นจริง เมื่อสถานการณ์เชิงประวัติศาสตร์ซึ่งเราผูกโยงกับข้อความโดย demonstrative conventions เป็นสถานการณ์ชนิดเดียวกันกับสถานการณ์ที่ประโยคซึ่งเราใช้สร้างข้อความนั้นผูกโยงด้วย descriptive conventions”^{๑๒}

สมมติว่า มีสถานการณ์อย่างหนึ่งคือ การอยู่บนเสื่อของแมวตัวหนึ่ง โดยปกติเราก็จะใช้คำพูดชุดหนึ่งเช่น “แมวอยู่บนเสื่อ” บรรยายสถานการณ์เช่นนี้ ประโยคดังกล่าวนี้จะอยู่ในรูปของภาษาชนิดใดก็ได้ ซึ่งออสตินบอกว่าเรามีเสรีภาพเต็มที่ในการใช้สัญลักษณ์บรรยายการใช้ประโยคว่า “แมวอยู่บนเสื่อ” บรรยายสถานการณ์เป็น descriptive conventions ประโยคว่า “แมวอยู่บนเสื่อ” ที่เราใช้บรรยาย สถานการณ์ที่มีแมวอยู่บนเสื่อ ประโยคเหล่านี้สร้างขึ้นด้วยคำต่าง ๆ และประโยคที่ว่านี้ทำให้เกิดข้อความหนึ่งขึ้นมาคือ การยืนยันว่า “มีแมวอยู่บนเสื่อ” การโยงข้อความนี้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกภายนอกคือ “แมว-อยู่-บน-เสื่อ” เป็น demonstrative convention ออสตินกล่าวว่า สถานการณ์ “แมว-อยู่-บน-เสื่อ” นี้เป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่ต่างหากจากภาษา ประโยค หรือข้อความที่เราใช้ยืนยันสถานการณ์ แต่ภาษาหรือข้อความที่เราใช้ไม่ได้สะท้อนภาพ (mirror) หรือเป็นการสร้าง (reconstruction) โครงสร้าง (structure) หรือรูปแบบ (form) ของความเป็นจริงขึ้นมา เป็นเพียงแต่เราโยงภาษาหรือข้อความของเราเข้ากับข้อเท็จจริงเหล่านั้นเท่านั้น โครงสร้างหรือแบบของความเป็นจริงเป็นสิ่งธรรมชาติ

^{๑๒} “A statement is said to be true when the historic state of affairs to which it is correlated by the demonstrative conventions (the one to which it “refer”) is of a type with which the sentence used in making it is correlated by the descriptive conventions.” (Ibid., p. 172)

ที่เราไม่สามารถสร้างขึ้นมาได้และไม่ใช่ว่าสิ่งที่จะเป็นจริงหรือเป็นเท็จ ข้อความที่สร้างขึ้นมาจากประโยคภาษาต่างหากที่สามารถเป็นจริงหรือเป็นเท็จได้ ข้อความที่กล่าวนี้มีความสัมพันธ์กับสถานการณ์ในโลก แต่ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความกับสถานการณ์ก็เป็นจารีตที่เราสร้างขึ้น^{๑๓} ถ้าข้อความที่เรายืนยันด้วยประโยค “แมวอยู่บนเสื่อ” หมายถึง “การมีแมวอยู่บนเสื่อ” ดังที่ประโยค “แมวอยู่บนเสื่อ” บรรยาย และถ้าปรากฏว่าในโลกภายนอกมีแมวอยู่บนเสื่อจริง ๆ ดังที่ข้อความนั้นยืนยัน ข้อความว่า “แมวอยู่บนเสื่อ” ก็เป็นจริง และข้อความนั้นเป็นเท็จ ถ้าข้อเท็จจริงที่ข้อความนั้นบ่งถึงไม่ใช่ข้อเท็จจริงที่ประโยคซึ่งสร้างข้อความนั้นบรรยาย ดังนั้นทฤษฎีความจริงแบบสมนัยตามแนวคิดของออสตินจึงอาจสรุปได้ดังนี้ “ข้อความ ก. เป็นจริงเมื่อและต่อเมื่อ เราใช้ประโยค ข. ทำการยืนยันข้อความ ก. และข้อความ ก. บ่งถึงสภาพการณ์ ค. และประโยค ข. บรรยายสถานการณ์ ง. และสภาพการณ์ ค. เป็นสมาชิกของสถานการณ์ ง. และสภาพการณ์ ค. เกิดขึ้นจริง ๆ” หรือ (เพื่อความเข้าใจง่ายขึ้น) ก็สามารถเขียนใหม่ได้ว่า “ข้อความ ก. เป็นจริง เมื่อและต่อเมื่อ ข้อความ ก. หมายถึง ค. และ ค. เกิดขึ้นจริง”^{๑๔}

คำว่า “ค. เกิดขึ้นจริง” (obtains) ในที่นี้ หมายความว่า ค. เกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระจากจิต (independently of mind) จะเห็นว่า แม้ออสตินจะยอมรับบทบาทของมนุษย์ในฐานะเป็นผู้ก่อให้เกิดจารีตทางภาษา แต่จารีตดังกล่าวก็ไม่ใช่ปัจจัยหรือเงื่อนไขสำหรับทำให้ข้อความที่ยืนยันด้วยประโยคภาษานั้นเป็นจริงขึ้นมา การเป็นจริงของข้อความยังขึ้นกับเงื่อนไขสำคัญที่ไม่เปลี่ยนแปลง คือ การเกิดขึ้นจริงของสิ่งที่เราใช้ข้อความบ่งถึง ความหมายของความสมนัยกันระหว่างข้อความกับข้อเท็จจริงในทฤษฎีของออสตินไม่ได้เป็นเส้นตรงคู่ขนานแบบที่เรียกว่า สมรูปนิยม (isomorphism) แต่เป็นแบบสหสัมพันธ์ (correspondence as correlations) อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีของออสตินก็ยังผูกติดอยู่กับความคิดแบบสัจนิยมทางอภิปรัชญา เพราะการถือว่าการเกิดขึ้นของข้อเท็จจริงเป็นอิสระจากจิตแสดงนัยถึงการยอมรับว่า มีความเป็นจริงที่ดำรงอยู่ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระจากความคิดของมนุษย์

^{๑๓}Ibid., pp.173-176.

^{๑๔}Richard L. Kirkham, Theories of Truth: A Critical Introduction.

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีความจริงแบบสมนัยไม่จำเป็นจะต้องผูกติดอยู่กับความคิดแบบสังนิยมทางอภิปรัชญา เจื่อนใจสำคัญของการเป็นทฤษฎีความจริงแบบสมนัยขึ้นอยู่กับว่าภาษาที่เราใช้กล่าวถึงสิ่งต่าง ๆ นั้นมีความหมายในเชิงสังนิยมหรือไม่ ดังที่ออลสตันได้กล่าวไว้ว่า สำหรับข้อความที่พูดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ

วิธีปกติธรรมดาในการระบุเนื้อหาและทำให้เนื้อหาของข้อความนั้นชัดเจนขึ้นมาว่าคืออะไรคือการระบุสิ่งที่ข้อความอ้างถึงและทำให้สิ่งที่ข้อความกล่าวยืนยันนั้นมีความชัดเจนขึ้นมา ถ้าวิธีนี้คือสิ่งที่ทำให้ข้อความเป็นข้อความตามที่มันเป็นแล้วละก็จะมีหนทางอื่นใดที่ตั้งสมมติฐานได้ว่า ข้อความเป็นจริงเมื่อและต่อเมื่อสิ่งที่อ้างอิงถึงเป็นดังที่ข้อความกล่าวถึงในการกล่าวยืนยัน ถ้าสิ่งที่ข้าพเจ้าได้ทำไปแล้วคือการอ้างอิงถึงหิมะและกล่าวถึงหิมะนั้นว่ามีสีขาวแล้วละก็จะมีทางเลือกอะไรหรือไม่สำหรับการยึดถือว่า ข้อความของข้าพเจ้าเป็นจริงเมื่อและต่อเมื่อหิมะสีขาว? คุณไม่สามารถจะแปลความหมายข้อความนั้นว่าเป็นการยอมรับการเป็นสิ่งใด ๆ ของ X และในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธว่าข้อความนั้นเป็นจริงเมื่อและต่อเมื่อ X ไม่เป็นสิ่งนั้น การเข้าใจเนื้อหาของข้อความวิธีที่เราคุ้นเคยก็คือ นำเนื้อหาของข้อความนั้นไปอยู่ภายใต้เจื่อนใจความจริงแบบสังนิยม การพูดว่า “สิ่งที่ข้าพเจ้ายืนยันคือหิมะสีขาว (หรือในการกล่าวยืนยัน สิ่งที่ข้าพเจ้าทำคือการอ้างอิงถึงหิมะ และพูดถึงสิ่งนั้นว่าหิมะสีขาว) แต่ความจริงของการยืนยันของข้าพเจ้าไม่ได้อยู่ที่ว่าหิมะเป็นสีขาวหรือไม่” เป็นการพูดที่ไม่สอดคล้องกัน^{๑๕}

^{๑๕} Let's continue to restrict the discussion to those statements that can plausibly be thought of as being “about something(s)”. For such a statement, the natural way of specifying content, of making explicit what statement it is, is to specify the referent(s), and to make explicit what is being asserted of that referent(s). But if that is what makes the statement statement it is, then there is no alternative to supposing that the statement is true *iff* the referent(s) is as it is being said to be. If what I did in a certain utterance was refer to snow and say of it that it is white, what alternative is there to holding that my statement is true *iff* snow is white? You can't in one and the same breath construe the statement as a commitment to X's being \emptyset , and also deny that the statement is true *iff* X is \emptyset . To understand statement content in this familiar way *is* to subject it to realistic truth conditions. It is incoherent to say

ตามความคิดของออสติน ถ้าเรากล่าวว่า ภาษาที่เราใช้พูดถึงสิ่งภายนอกบ่งถึงข้อเท็จจริงนอกจากตัวภาษา ก็จะต้องยอมรับว่า ความสมนัยกันระหว่างภาษากับความเป็นจริง หรือข้อเท็จจริงคือความจริง มิฉะนั้นแล้วก็จะเป็นการขัดแย้งกันเองในความคิด เช่นเดียวกันกับเคิร์กแฮม เขาพยายามแสดงให้เห็นว่า โดยสาระสำคัญ ทฤษฎีความจริงแบบสมนัยมีโครงสร้างที่เอื้อต่อความคิดทางอภิปรัชญาแบบอื่น ๆ ด้วย เคิร์กแฮมได้เปรียบเทียบความคิดของรัสเซลและออสตินเพื่อแสดงว่า ทั้งสองความคิดนั้นมีลักษณะร่วมกันที่สามารถถือได้ว่าเป็นสาระสำคัญของทฤษฎีความจริงแบบสมนัยกล่าวคือ^{๑๖}

ตามทฤษฎีของรัสเซล โครงสร้างของทฤษฎี คือ สำหรับทุกความเชื่อ (B), B เป็นจริง เมื่อและก็ต่อเมื่อ มี x, y และความสัมพันธ์ (R), B คือ ความเชื่อที่ว่า x สัมพันธ์กับ y และ x มีความสัมพันธ์กับ y (b) { b is true \Leftrightarrow ($\exists x$) ($\exists y$) ($\exists R$) [(b is the belief that xRy) & xRy]} โครงสร้างตามทฤษฎีของออสติน สำหรับทุก ๆ ข้อความ (S), S เป็นจริง เมื่อและก็ต่อเมื่อ มี x, S หมายถึง x และ x เกิดขึ้นจริง (s) { s is true \Leftrightarrow ($\exists x$) [(s means that x) & (x obtains)]} ความแตกต่างของสองโครงสร้างนี้อยู่ที่ โครงสร้างทฤษฎีของรัสเซลพูดถึงความจริงของความเชื่อ ส่วนโครงสร้างของออสตินเป็นเรื่องของข้อความ ซึ่งเมื่อรวมสองโครงสร้างนี้เข้าด้วยกันก็จะได้โครงสร้างที่สามซึ่งเป็นลักษณะร่วมกัน คือ สำหรับทุก ๆ ประโยค (T) เป็นจริง เมื่อและก็ต่อเมื่อ มี x, T สัมพันธ์กับ x และ x เกิดขึ้นจริง หรือ (t) {t is true \Leftrightarrow ($\exists x$) [(tRx) & (x obtains)]}

เคิร์กแฮมอธิบายว่า t ซึ่งเป็นตัวรองรับความจริง (truth-bearer) ในโครงสร้างนี้อาจจะหมายถึงความเชื่อ ประโยค ข้อความ หรือประพจน์ ส่วน x หมายถึงสิ่งที่ถูกยืนยันด้วย t เช่น t มีความหมายว่า x หรือ t ได้แก่ ความเชื่อ x เป็นต้น ตัวอย่างเช่น เมื่อเรากล่าวว่า “หิมะสีขาวจริง” ก็สามารถวิเคราะห์ตามโครงสร้างที่สามดังนี้

“What I asserted was that snow is white (or what I did in my assertion was to refer to snow and say of it that it is white), but the truth of my assertion does not ride on whether snow is white.” (William Alston, “Yes, Virginia, There is a Real World,” in Paul K. Moser, ed. *Reality in Focus*. New Jersey: Prentice Hall, 1990. pp. 26-27)

^{๑๖}Richard L. Kirkham, *Theories of Truth: A Critical Introduction*. pp. 131-133.

ประโยคภาษาไทยที่ว่า “หิมะสีขาว” เป็นจริง

เมื่อและก็ต่อเมื่อประโยคนี้หมายถึง “หิมะสีขาว” และ หิมะสีขาวจริง

เคิร์กแฮมเสนอว่า ในประโยคสุดท้าย “. . . และ หิมะสีขาวจริง” (X obtains) คำว่า หิมะสีขาวจริง ในที่นี้ หมายถึง หิมะในฐานะที่เป็นข้อเท็จจริง และข้อเท็จจริงนี้เกิดขึ้นจริง แต่ ข้อเท็จจริงนี้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นอย่างเป็นอิสระจากจิต แต่อาจเป็นจิต (*mental entity*) ก็ได้

อย่างไรก็ตาม นักปรัชญาบางคนเช่น บองซูร์ คิดว่า การยึดความคิดแบบสัญนิยมทางอภิปรัชญาไม่ได้ทำให้ทฤษฎีความจริงแบบสมนัยเสียหายอะไร คำจำกัดความของทฤษฎีความจริงแบบสมนัยยังคงเป็นที่ยอมรับได้ ที่ทฤษฎีนี้มีปัญหาที่เพราะเรานำความคิดทางญาณวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้องกับเท่านั้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้แก้ไขได้โดยใช้หลักการบางอย่างมาช่วย (คู่อ ๒.๒.๒)

๒.๒.๒ ทฤษฎีความจริงแบบสหนัย

ในทางญาณวิทยา นักปรัชญาจำนวนหนึ่งมีความเห็นว่า เราก้าวออกไปนอกระบบการรับรู้ของเราเข้าถึงความเป็นจริงได้โดยตรงไม่ได้ ทุกครั้งที่เราคิดถึงสิ่งต่าง ๆ เราได้คิดเลเยอร์ของมโนทัศน์ของเรา เมื่อเรายืนยันสิ่งใด ๆ การยืนยันนั้นก็มิได้แยกขาดจากการตัดสินใจ (*judgement*) เมื่อเรามีความเชื่อหนึ่ง ถ้าสืบสาวให้ดีจะพบว่าความเชื่อนี้มีประวัติศาสตร์ มีที่มา มิได้เป็นความเชื่อที่แยกอย่างโดดเดี่ยวหรือเป็นมิสาเหตุโดยตรงจากความเป็นจริงของโลกภายนอก เช่น การเข้าใจความหมายของ “แก้อี้” เราไม่ได้เข้าใจตัวแก้อี้ในฐานะที่เป็นวัตถุแข็ง ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริงบริสุทธิ์ แต่เป็นการเข้าใจ “มโนทัศน์” (*concept*) ของแก้อี้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์อื่น ๆ ด้วย เช่น วัตถุมีน้ำหนัก มีขาสี่ขา มีที่วางแขน ใช้สำหรับนั่ง นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ “แก้อี้” ที่เรากู้เคย เวลาจะตัดสินใจว่าความเชื่อที่ว่า “มีแก้อี้ อยู่ตรงหน้าเรา” จริงหรือเท็จจึงไม่ใช่ว่าจะโยงกับวัตถุอยู่ตรงหน้าแล้วก็ตัดสินใจได้ การตัดสินใจนั้นต้องโยงกับความเชื่ออื่น ๆ ในระบบเดียวกัน ดังนั้น บลันชาร์ตจึงให้เหตุผลเบื้องต้นในการ

เสนอทฤษฎีความจริงแบบสหนักว่า เพราะเราไม่ได้รับรู้หรือเข้าใจข้อเท็จจริงผ่านประสาทสัมผัสโดยตรง แต่เข้าใจผ่านทฤษฎี (theory) トラบเท่าที่การเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ยังเจือด้วยทฤษฎี (theory-laden) การตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ก็จะต้องอาศัยการรับรู้อื่น ๆ ประกอบ การตัดสินใจที่เกิดขึ้นจึงไม่มีกรณีใดเป็นข้อเท็จจริงล้วน ๆ” นักปรัชญาที่ยึดถือทฤษฎีความจริงแบบสหนักเชื่อว่า ความจริงไม่ใช่ความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจ (หรือความเชื่อ) กับสิ่งอื่น กล่าวคือ ข้อเท็จจริง (fact) หรือ ความเป็นจริง (reality) แต่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจทั้งหลายของเรานั้นเอง

๒.๒.๒.๑ ความหมายของคำว่า “ความสอดคล้อง”

ความสอดคล้อง หรือความสหนัก (coherence) คืออะไร ความเชื่อหนึ่งได้ชื่อว่า มีความสอดคล้องกับความเชื่ออื่น ๆ ในระบบเดียวกันหมายความว่าอย่างไร ? การนิยามความหมายของคำว่า “ความสหนัก” หรือ “ความสอดคล้อง” ของความเชื่อ การตัดสินใจหรือข้อความ มีปัญหาพอสมควรในงานเขียนของนักปรัชญาทั่วไป ความสอดคล้องที่เราคิดถึงได้ง่ายที่สุด คือ ความสอดคล้องของข้อความทางคณิตศาสตร์และข้อความทางตรรกศาสตร์ เช่น $2+2=4$ หรือ $\{(p \supset q).p\} \supset q$ เป็นต้น แต่ความสอดคล้องของข้อความก็ไม่ได้หมายถึงความสอดคล้องกันทางตรรกวิทยาอย่างเดียว

ลอเรนซ์ บองซูร์ กล่าวถึงความหมายของความสอดคล้องไว้ว่ามีลักษณะ ๔ ประการด้วยกันคือ^{๑๔}

^{๑๓}Brand Blanshard, “Coherence as the Test and Nature of Truth,” in Ernest Nagel, and Richard B. Brandt, eds. Meaning and Knowledge: Systematic Readings in Epistemology. New York: Harcourt, Brace & World, 1965. p. 142.

^{๑๔}Bonjour, Laurence. The Structure of Empirical Knowledge. pp. 94-101.

(1) ความสอดคล้องต้องไม่เป็นเพียงความสอดคล้องทางตรรกวิทยา แต่ต้องมีความเกี่ยวข้องกันเชิงบวก (positive connection) ด้วย กล่าวคือต้องเป็นความสอดคล้องที่มีความน่าจะเป็นสูง (probabilistic consistency) ทุกสมาชิกภายในระบบข้อความเข้ากันได้อย่างเหมาะสมและสนับสนุนกันและกันไม่เพียงแต่ไม่มีความขัดแย้งกันเท่านั้น^๑

(2) แต่ละสมาชิกภายในระบบความเชื่อที่สอดคล้องกันต้องมีความสัมพันธ์เชิงการอนุมาน (inferential relation) กล่าวคือ สามารถเป็นข้ออ้างหรือข้อสรุปของกันและกันได้ โดยมีเงื่อนไขว่าการเป็นข้ออ้างข้อสรุปนี้ เมื่ออนุมานข้อสรุปใดจากข้ออ้างที่เรายอมรับว่าจริง ข้อสรุปนั้นจะต้องเป็นจริงด้วยในบางระดับ (truth-preserving in some degree)

เงื่อนไขนี้ช่วยให้เราเห็นความแตกต่างระหว่างความคิดแบบเหตุผลนิยมกับความคิดแบบสหัชนิยมชัดเจนขึ้น กล่าวคือ เหตุผลนิยมถือว่า เหตุผลซึ่งเป็นความสอดคล้องกันทางตรรกวิทยานั้นเป็นสิ่งที่มียู่แล้ว (innate idea) ภายในจิตของมนุษย์ และเหตุผลนี้จะถือว่าเป็นรากฐานสำคัญในการแสวงหาความรู้หรือการอ้างความรู้อื่น ๆ จึงจัดเป็นความคิดแบบมูลฐานนิยม (foundationalism) อีกรูปแบบหนึ่ง แต่สหัชนิยมปฏิเสธความคิดแบบมูลฐานนิยมทุกรูปแบบจึงถือเอาความสัมพันธ์กันระหว่างความเชื่อต่าง ๆ เป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับตัดสินความจริง ความสหัชกันระหว่างความเชื่อที่สหัชนิยมยึดถือจึงไม่ใช่ความสอดคล้องในเชิงตรรกะ (logical consistency) อย่างเดียว ความสอดคล้องของความเชื่ออาจจะได้มาจากการมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่อยู่ในโลกภายนอกอีกด้วย อย่างไรก็ตาม เราจะได้เห็นต่อไปข้างหน้าว่า นักปรัชญาที่ยึดถือทฤษฎีความจริงแบบสหัชบางคนนั้นเชื่อว่า ความสอดคล้องของระบบความเชื่อเป็นสิ่งที่มียู่ภายในความคิดของมนุษย์อยู่แล้ว ซึ่งทำให้ดูเหมือนว่านักปรัชญาเหล่านี้เชื่อว่า ความสอดคล้องของระบบความคิดเป็นสิ่งที่สำเร็จรูปแล้วในใจมนุษย์ (given)

(3) ความสัมพันธ์ในการอธิบาย (relation of explanation) ถือว่า เป็นส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของระบบของความเชื่อที่สอดคล้องกัน^๕

(4) ความสอดคล้องต้องเป็นระบบที่ขยายออกไปได้เรื่อย ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์

เงื่อนไขสำคัญของความสอดคล้องในระบบความเชื่อตามทัศนะของบองซูร์ ได้แก่ เงื่อนไขประการที่สอง กล่าวคือ ความสัมพันธ์เชิงการอนุมาน เงื่อนไขนี้เข้มงวดเพียงใด เปรียบเทียบได้กับความคิดของบลันชาร์ดซึ่งถือว่า ระบบความรู้ที่สอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์ จะต้องเป็นความรู้ที่การตัดสินใจทุกการตัดสินใจต้องบ่งนัยถึงระบบที่เหลืออย่างจำเป็นและระบบที่เหลือนั้นก็ต้องบ่งนัยถึงการตัดสินใจทุกการตัดสินใจนั้นอย่างจำเป็นเช่นเดียวกัน^๕ สมมติว่า ภายในระบบการตัดสินใจซึ่งประกอบด้วยสมาชิกจำนวนหนึ่ง สมมติว่าข้อความ ก. ข. ค. และ ง. ข้อความ ก. ข. ค. และ ง. มีความสัมพันธ์กันเชิงการอนุมาน กล่าวคือ สามารถเป็นข้ออ้างและข้อสรุปของกันและกันได้ ข้อความ ก. สามารถบ่งนัยถึงข้อความ ข. ค. และ ง. ขณะเดียวกัน ข้อความ ข. ค. และ ง. ก็สามารถบ่งนัยถึงข้อความ ก. ส่วนข้อความ ข. และ ค. สามารถจะบ่งนัยถึงข้อความ ก. และ ง. สรุปแล้ว ทุกข้อความภายในระบบต้องสามารถบ่งนัยถึงกันได้หมดและจะต้องบ่งนัยถึงกันอย่างจำเป็นด้วย บลันชาร์ดถือว่าระบบการตัดสินใจที่สอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์นั้นจะต้องไม่มีสมาชิกใดบกพร่อง ไม่มีสมาชิกใดปรากฏอยู่ในระบบอย่างไรเหตุผลและไม่มีสมาชิกใดอยู่ภายนอกระบบ ทุกสมาชิกจะต้องแนบสนันกันอย่างสมบูรณ์จนกระทั่งว่า ไม่มีส่วนใดที่เราสามารถเข้าใจได้ว่าเป็นอะไร ถ้าปราศจากการเข้าใจความสัมพันธ์ที่ทุกสมาชิกมีต่อ

^๕ ความสัมพันธ์เชิงการอธิบาย เช่น สมมติว่ามีเหยี่ยวจับบนซากต้นไม้ตายอยู่ ห่างจากงูบนพื้นดินประมาณ ๑๐ เมตร ระหว่างเหยี่ยวและงู มีหนูกอยู่ตัวหนึ่ง สมมติว่าหนูกอยู่ห่างจากงูประมาณ ๓ เมตร เราก็สามารถจะอธิบายได้ว่าหนูกอยู่ห่างจากเหยี่ยว ๗ เมตร โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกันระหว่างความคิดที่มีอยู่เป็นตัวอธิบาย และตามทัศนะของบองซูร์ ความสัมพันธ์เชิงการอธิบายนี้แม้จะสำคัญแต่ก็ไม่ใช่อะไรสิ่งจำเป็นจนขาดไม่ได้

^๕“Fully coherent knowledge would be knowledge in which every judgment entailed, and was entailed by, the rest of the system.” (Brand Blanshard, “Coherence as the Test and Nature of Truth,” p.146.)

องค์รวมและองค์รวมเองก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถเข้าใจได้ถ้าปราศจากองค์ประกอบของทุกส่วน^{๒๐} ปัญหาของความสัมพันธ์เชิงการอนุมานที่เข้มงวดเช่นนี้คือเป็นไปได้อย่างไรที่คนเราจะมี ความเชื่อที่สอดคล้องสมบูรณ์เช่นนั้นได้ เงื่อนไขนี้เข้มงวดเกินไปซึ่งบลันชาร์ตเองก็ยอมรับว่า ระบบเช่นนี้เป็นอุดมคติมากกว่าจะเป็นระบบที่พบได้ในขณะปัจจุบัน เงื่อนไขความสอดคล้อง อีกแบบหนึ่ง ได้แก่ ข้อความที่ลูวิสกล่าวไว้ว่า “เซตของข้อความมีความสอดคล้องกันเมื่อและ ก็ต่อเมื่อข้อความเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันมากถึงขั้นที่ว่าความน่าจะเป็นสูงของข้อความใด ข้อความหนึ่งในบรรดาข้อความทั้งหมดจะเพิ่มขึ้นถ้าหากเราสมมติให้ข้อความอื่นที่เหลือเป็น ข้ออ้าง” ตามเงื่อนไขนี้ ข้อความ ก. ข. ค. และ ง. สอดคล้องกัน ถ้า ก. ข. ค. และง. มีความ สัมพันธ์กันมากถึงระดับที่ว่า ถ้าสมมติให้ ก. ข. ค. เป็นข้ออ้างแล้ว มีความเป็นไปได้สูงมากที่จะ ได้ข้อสรุป ง. อย่างไรก็ตาม ตามเงื่อนไขนี้ก็เป็นไปได้ที่จะไม่ต้องสรุป ง. ดังนั้น บองซูร์ จึง กล่าวว่าการนิยามความหมายความสอดคล้องตามเงื่อนไขนี้ค่อนข้างอ่อน แต่ตรงนี้ไม่ใช่ปัญหา ถ้าเราถือว่าความสอดคล้องกันของข้อความหรือระบบความเชื่อมีหลายระดับ บองซูร์ไม่เห็นด้วย กับเงื่อนไขนี้เพราะว่า เงื่อนไขนี้ทำให้การเชื่อมโยงกันเชิงการอนุมานระหว่างข้อความหรือ ความเชื่อหนึ่งกับข้อความหรือความเชื่อที่เหลือในระบบเป็นไปได้ในทางเดียวแทนที่จะเป็นไปได้ ทั้งสองด้าน ซึ่งเป็นไปได้ว่าระบบย่อย ๆ ของความเชื่อหรือข้อความจะมีความสอดคล้องกัน สูงมาก แต่ละระบบมีความเชื่อมโยงกันภายในระบบด้วยความสัมพันธ์ที่เข้มงวดมาก แต่ไม่มี

^{๒๐}Ibid., pp. 146-147.

* “A set of statements. . . will be said to be congruent if and only if they are so related that the antecedent probability of any one of them will be increased if the remainder of the set can be assumed as given premises.” (C. I. Lewis, An Analysis of Knowledge and Evaluation. La Salle, Ill.: Open Court, 1946. p. 338. quoted in Raurence Bonjour, The Structure of Empirical Knowledge. p. 97.) อันที่จริง การที่บองซูร์ถือว่าข้อความเป็น การนิยามความหมายของคำว่า “ความสหนัย” ก็จะไม่ตรงกับบริบทของลูวิสนัก เพราะสิ่งที่ลูวิส พูดยถึงในที่นี้เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการให้เหตุผลสนับสนุนความเชื่อแบบมูลฐานนิยม โดยพูดยถึง ความสัมพันธ์ระหว่างข้อความที่เป็นข้อสรุปกับข้อความที่ใช้เป็นเหตุผลสนับสนุนข้อสรุป ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เป็นความสัมพันธ์แบบอุปนัย (ดู สิริเพ็ญ พิริยจิตรกรกิจ. ทฤษฎีเกี่ยวกับการอ้างเหตุผลสนับสนุนความเชื่อ: มูลฐานนิยมหรืออมูลฐานนิยม. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๗. หน้า ๑๘-๒๕)

ระบบใดเลยที่เชื่อมโยงกันกับระบบย่อยอื่น ๆ สมมติว่ามีระบบความเชื่อที่สอดคล้องกันหลายระบบ แม้ว่าภายในระบบจะมีความสอดคล้องกันในระดับที่น่าพอใจ แต่ว่าระบบความเชื่อเหล่านั้นไม่มีความสอดคล้องกันหรือเป็นไปได้ที่จะมีความขัดแย้งกันกับระบบอื่น ความสอดคล้องกันในลักษณะนี้ยังห่างไกลความสอดคล้องในอุดมคติที่เขาต้องการ บองซูร์ต้องการคือความสอดคล้องของระบบความเชื่อซึ่งนอกจากจะต้องสอดคล้องกันภายในระบบย่อยแล้วยังจะต้องสอดคล้องกันกับระบบย่อยอื่น ๆ อีกด้วย นั่นคือ ความสอดคล้องของความเชื่อจะต้องมีโครงสร้างแบบองค์รวม (unified structure) ที่จะต้องมีกฎและหลักการรองรับระบบย่อยให้สัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันและกัน^{๒๐} ความสอดคล้องในลักษณะดังกล่าวนี้จึงเป็นวงกลม ไม่ใช่เส้นตรงซึ่งต่อกันออกไปเรื่อย ๆ อย่างไม่รู้จบ ความเชื่อหนึ่งได้รับการสนับสนุนจากอีกความเชื่อหนึ่ง ขณะเดียวกันความเชื่ออันหลังนี้ก็ได้รับการสนับสนุนจากความเชื่ออื่นอีกต่อออกไปเรื่อย ๆ ปลายของเส้นตรงของความสอดคล้องระบบนี้จะไม่มีวันบรรจบกัน ขณะที่ความสอดคล้องแบบองค์รวมของบองซูร์จะต้องบรรจบกันในขั้นสุดท้าย

เมื่อเรานึกถึงความสอดคล้องของความเชื่อระบบหนึ่ง สิ่งที่เรานึกถึงก็คือความเชื่อภายในระบบนี้จะต้องสนับสนุนกันและกันสามารถเป็นข้ออ้างข้อสรุปของกันและกันได้ ความสอดคล้องลักษณะนี้เรียกว่าความสอดคล้องเชิงสนับสนุน (positive coherence) นักปรัชญาบางคนเห็นว่าความสอดคล้องของความเชื่อมีลักษณะปฏิเสธ โดยปกติระบบความเชื่ออย่างหนึ่งที่เราเชื่อถืออยู่นั้นมีความสอดคล้องคืออยู่แล้ว แต่ภายหลังพบว่ามีความเชื่ออย่างอื่นมีความสอดคล้องกว่าระบบความเชื่อที่ยึดถืออยู่ ระบบความเชื่อเดิมจึงกลายเป็นระบบที่ไม่สอดคล้อง ความคิดนี้เป็นคนละแบบกับระบบความสอดคล้องที่บองซูร์เสนอเพราะของบองซูร์เป็นเชิงสนับสนุนกันและกัน นอกจากนี้ ระบบความเชื่อที่สอดคล้องมากที่สุดต้องมีเพียงระบบเดียวเท่านั้น บองซูร์ต้องการระบบความสอดคล้องระบบใหญ่ที่รวมเอาระบบย่อย ๆ ไว้ด้วยกันซึ่งระบบย่อยทั้งหลายนั้นต้องสอดคล้องกันภายในตัวมันเองและต้องสอดคล้องกับระบบย่อยอื่น ๆ ด้วย ภาพที่เราได้ตามความคิดนี้ก็คือระบบความเชื่อที่สอดคล้องกัน โดยสมบูรณ์ที่ดีที่สุดเพียงระบบเดียวเท่านั้น ความคิดนี้ก็ตรงกับความคิดของบลันชาร์ด

^{๒๐} Raurence Bonjour, *The Structure of Empirical Knowledge*. pp. 97-98.

ในปรัชญาตะวันตก สามารถแบ่งความคิดแบบสหนัยนิยมออกเป็น ๒ พวกคือ พวกที่ถือว่าความสอดคล้องเป็นหลักการให้เหตุผลสนับสนุนความจริง (coherence as justification) อีกพวกหนึ่งถือว่าความสอดคล้องเป็นทั้งเกณฑ์ตัดสินความจริง (test of truth) และความจริง (coherence as truth) ตัวแทนสำคัญที่จะกล่าวถึงในที่นี้ของฝ่ายแรกได้แก่ บองซูร์ (1985) และฝ่ายหลังได้แก่ แบรินค์ บลันชาร์ด (1940) นั่นเอง

๒.๒.๒.๒ ความสอดคล้องในฐานะเกณฑ์ตัดสินความเชื่อ :

ทฤษฎีของลอเรนส์ บองซูร์

ความสอดคล้องของระบบความเชื่อตามทัศนะของบองซูร์จะมีระบบที่ถูกต้องที่สุดเพียงระบบเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่าเขาต้องการจะให้ความสอดคล้องนี้เป็นหลักการสำหรับตัดสินความเชื่อ ซึ่งหลักการนั้นจะต้องเป็นหลักการที่ให้ความเชื่อที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ตามทัศนะของบองซูร์ ความสอดคล้องโดยตัวมันเองไม่ใช่ความจริง (truth) ความจริงของความเชื่อขึ้นอยู่กับการที่ความเชื่อนั้นตรงกับความเป็นจริง ทฤษฎีความจริงที่บองซูร์ยึดถือได้แก่ ทฤษฎีความจริงแบบสมนัย เขายึดถือทฤษฎีนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า เราไม่สามารถปฏิเสธมโนทัศน์แบบสังนิยม (realist conception) ในการยืนยันสิ่งใด ๆ ด้วยภาษาของเรา บองซูร์ตระหนักดีว่าทฤษฎีความจริงแบบสมนัยมีปัญหาตรงที่เราไม่สามารถจะรู้ได้ว่าความเป็นจริงซึ่งมีอยู่โดยไม่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของมนุษย์นั้นตรงกันกับภาษาที่เรายืนยันอย่างไร ถ้าหากยอมรับว่ามีความเป็นจริงที่ดำรงอยู่ด้วยตัวมันเอง และถือว่าเงื่อนไขสำคัญของการตัดสินความจริงคือ ความสัมพันธ์แบบตรงกันระหว่างภาษากับความเป็นจริง ดูเหมือนว่าเรากำลังทำในสิ่งที่เป็นไปได้ บองซูร์ยังถือว่า หลักของอริสโตเติลที่ว่า “การพูดถึงสิ่งมีอยู่ว่าไม่มีอยู่ หรือพูดถึงสิ่งไม่มีอยู่ว่ามีอยู่ เป็นเท็จ ส่วนการพูดถึงสิ่งที่มีอยู่ว่ามีอยู่และพูดถึงสิ่งที่ไม่มีว่าไม่มีอยู่เป็นจริง” (To say that what is is not or that what is not is, is false, while to say that what is is, or that what is not not, is true) เพียงพอสำหรับการอธิบายเรื่องความจริง แต่ต้องถือว่า ความเป็นจริงไม่ใช่เป็นความมีอยู่อย่างอิสระจากการรับรู้เท่านั้นแต่ยังมีคุณสมบัติเฉพาะบางอย่างที่สามารถรับรู้ได้ด้วย เวลาเราพูดถึงความเป็นจริงจึงสามารถพูดถึงคุณสมบัติของความเป็นจริงนั้นได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นเขาจึงขยายหลักของอริสโตเติลให้กว้างออกไปว่า การพูดถึงสิ่งที่ไม่มีอยู่ว่ามีอยู่หรือสิ่งที่ไม่มีคุณสมบัติว่ามีคุณสมบัติ หรือการพูดถึงสิ่งที่มีอยู่ว่าไม่มีอยู่และสิ่งที่มีคุณสมบัติว่าไม่มีคุณสมบัติ ย่อมเป็นเท็จ ส่วนการพูดถึงสิ่งที่มีอยู่ว่ามีอยู่และสิ่งที่มีคุณสมบัติว่า

มีคุณสมบัติ หรือการพูดถึงสิ่งที่ไม่ได้มีอยู่ว่าไม่มีอยู่หรือสิ่งที่ไม่มีของคุณสมบัติว่าไม่มีคุณสมบัติ ย่อมเป็นจริง^{๒๒} การทำให้ความเป็นจริงมีคุณสมบัติเฉพาะที่สามารถพูดถึงได้ถือได้ว่าเป็นการขยายมิติของความเป็นจริงลงมาเป็นสิ่งที่พูดถึงได้ในระดับประสบการณ์ โดยกำหนดให้ความจริงที่พูดถึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะซึ่งอยู่ในขอบเขตของอวกาศและเวลา เป็นความจริงที่ประจักษ์และสังเกตได้ เป็นความเป็นจริงที่อ่อนแอ (contingent reality) และกำหนดให้ข้อความ (statement) หรือประพจน์ (proposition) ที่ใช้พูดถึงสิ่งต่าง ๆ ก็เป็นข้อความหรือประพจน์ที่ใช้พูดถึงความจริงในกรอบของอวกาศและเวลา เมื่อเป็นเช่นนี้เราก็สามารถพูดได้ว่าข้อความหรือประพจน์ตรงกันกับความเป็นจริง (an sich reality / reality in itself) ถ้าข้อความหรือประพจน์นั้นอ้างอิงถึงสิ่งที่มีอยู่และยืนยันคุณสมบัติของสิ่งเฉพาะนั้นตามที่มืออยู่จริง ๆ และเราก็จะสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงสมนัย (correspondence relation) ได้ว่า ข้อความหรือประพจน์พูดถึงสิ่งที่อยู่ในขอบเขตของอวกาศและเวลา และข้อความหรือประพจน์นั้นเป็นจริงถ้าสิ่งที่มีอยู่ในอวกาศและเวลาเป็นดังที่ข้อความหรือประพจน์นั้นกล่าวอ้าง^{๒๓}

การลัดช่องว่างระหว่างความเป็นจริงและภาษาเพื่อให้ทั้ง ๒ อย่างบรรจบกันและใช้ได้ประสบการณ์จริงตามวิธีของบองซูร์เป็นวิธีที่นักปรัชญาทั่วไปยอมรับได้หรือไม่นั้นไม่ใช่ประเด็นที่จะถกเถียงในที่นี้ สิ่งที่น่าสนใจในที่นี้คือ วิธีการนี้จะเป็นวิธีเดียวที่ทำให้บองซูร์สามารถใช้มาตรฐานเรื่อง “ความสอดคล้องของระบบความเชื่อ” มาเป็นหลักในการหาความรู้หรือการตัดสินความจริงตามทฤษฎีความจริงแบบสมนัย การยอมรับว่าความเป็นจริงมีคุณสมบัติเฉพาะ ถือได้ว่าเป็นความพยายามที่จะทำให้ความเป็นจริงกลายเป็นสิ่งที่สามารถประจักษ์ได้ในบางแง่ อาจไม่ใช่โดยการสัมผัสความเป็นจริงนั้นโดยตรง แต่โดยผ่านทางคุณสมบัติเฉพาะของความเป็นจริง เนื่องจากบองซูร์ถือว่าระบบของความเชื่อที่สอดคล้องมีฐานะเป็นหลักสำหรับตัดสินความเชื่อ การจะยอมรับว่าระบบใดระบบหนึ่งเป็นระบบที่ดีหรือไม่นั้น

^{๒๒} “to say of what is not or what fails to possess some property that it is or possesses that property, or of what is and possesses some property that it is not or does not possess that property, is false; while to say of what is and possesses some property that it is or does possess that property, or of what is not or fails to possess some property that it is not or does not possess that property, is true.” (Ibid., pp. 166-167.)

^{๒๓} Ibid., pp. 167-168.

จึงขึ้นอยู่กับว่าระบบนั้นให้ความเชื่อที่ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ และการจะบอกว่าระบบที่สอดคล้องใดตรงกับความเป็นจริงหรือไม่จะต้องรู้ได้ด้วยประสาทสัมผัส ดังนั้น ระบบความเชื่อที่สอดคล้องจะต้องเป็นระบบที่คงอยู่ได้ในระยะยาวและผ่านเงื่อนไขการสังเกต (Observation Requirement) การใช้มาตรฐานเรื่องความสอดคล้องในระยะยาวสำหรับตัดสินว่าความระบบความเชื่อใดน่าจะเป็นจริงนั้นจะมีผลแตกต่างกัน ๒ ประการ^{๒๔} คือ

(๑) ระบบความเชื่อที่สอดคล้องนั้นอาจคงอยู่ได้ในระยะเวลาหนึ่งแต่จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องและเปลี่ยนไปทั้งระบบซึ่งไม่มีวันจะเข้าใกล้มโนทัศน์อันแน่นอนเกี่ยวกับโลก และ

(๒) ระบบความเชื่อนั้นมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่โน้มไปสู่การมีทัศนคติอันแข็งเกี่ยวกับโลกทีละน้อยและคงอยู่ต่อไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้จะได้มาจากการแสดงตัวของโลก บองซูร์ถือว่า ระบบความสอดคล้องของความเชื่อแบบหลังนี้เองจะทำให้เรามีเหตุผลในการเชื่อว่าความเชื่อที่เป็นองค์ประกอบของระบบที่สอดคล้องกัน น่าจะเป็นจริง

ตามความคิดของบองซูร์ ระบบความเชื่อที่ยังคงสอดคล้องกันในระยะยาวคงทนอยู่ได้และผ่านเงื่อนไขการสังเกต (Observation Requirement) น่าจะเป็นระบบความเชื่อที่ตรงกับความเป็นจริง เพราะการที่ระบบความเชื่อที่สอดคล้องกัน คงทนอยู่ได้ในระยะยาวและผ่านเงื่อนไขการสังเกตจะต้องมีคำอธิบายที่ดี คำอธิบายที่ดีที่สุดก็คือไม่ใช่การบังเอิญแต่เป็นเพราะระบบความเชื่อทั้งหมดตรงกับความเป็นจริง บองซูร์เรียกการอธิบายนี้ว่าเป็นการอธิบายด้วย the correspondence hypothesis การอธิบายด้วยสมมติฐานนี้น่าจะเป็นคำอธิบายที่ถูกต้องกว่าแบบอื่นด้วยเหตุผลที่ว่า ถ้าสมมติฐานเรื่องความสมนัยนี้ผิด ความเชื่อก็ไม่น่าจะยังคงมีความสอดคล้องกันอยู่และไม่น่าจะยังคงเข้ากันได้กับเงื่อนไขการสังเกต เว้นเสียแต่ระบบนั้นได้รับการแก้ไขปรับปรุงไปในทิศทางที่ตรงกับความเป็นจริงมากขึ้น โดยทำลายความมั่นคงของระบบเดิมและนำไปสู่ระบบความเชื่อใหม่ที่มั่นคงทีละน้อย ๆ ซึ่งถ้าเป็นอย่างหลังนี้ สมมติฐานเรื่องความสมนัยก็เป็นจริง^{๒๕}

^{๒๔} Ibid., p. 170.

^{๒๕} Ibid., p. 171.

๒.๒.๒.๓ ความสอดคล้องในฐานะที่เป็นความจริง :

ทฤษฎีของแบรนต์ บลันชาร์ต

แบรนต์ บลันชาร์ต (1940) ถือว่าความสอดคล้องเป็นทั้งเกณฑ์สำหรับตัดสินความจริง (criterion of truth) เป็นทั้งธรรมชาติของความจริง (nature of truth) เขาให้เหตุผลว่า ไม่มีเกณฑ์ใดที่ใช้ตัดสินความจริงของความเชื่อหรือข้อความได้นอกเหนือจากใช้เกณฑ์ความสอดคล้อง สมมติว่ามีเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เกิดขึ้น ไม่มีใครเป็นพยานในเหตุการณ์นั้น หรือมีแต่ก็จำเหตุการณ์นั้นไม่ได้ การตัดสินว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นจริงหรือไม่ ไม่อาจทำได้ด้วยการย้อนกลับไปดูสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต แต่ต้องโยงกับการตัดสินใจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ต้องมีการตัดสินใจเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับพิจารณาความจริงดังกล่าว ในกรณีความเชื่อทางประวัติศาสตร์ก็พอจะมีเหตุผลสำหรับยอมรับว่าความสอดคล้องของระบบความเชื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการตัดสิน กรณีที่เราเชื่อว่า “ขณะนี้มันกระเจิบตัวหนึ่งจับบนกิ่งไม้ นอกหน้าต่าง” ไม่น่าจะต้องใช้วิธีตัดสินแบบเดียวกันกับวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพราะขณะนี้เราอยู่ที่นี้และเห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ข้อเท็จจริงจึงน่าจะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับการตัดสินความจริงของความเชื่อที่ว่า “ขณะนี้มันกระเจิบตัวหนึ่งจับอยู่บนกิ่งไม้ นอกหน้าต่าง” แต่บลันชาร์ตเห็นว่า เราไม่ได้เข้าใจข้อเท็จจริงใด ๆ โดยไม่ผ่านทฤษฎีหรือการตัดสินใจอื่น ๆ ที่ประกอบกันขึ้นเป็นระบบ ไม่มีใครสามารถหลุกรอบของประสาทสัมผัส กรอบของการรับรู้ ออกไปรับรู้ “นกกระเจิบ-ตัวหนึ่ง-จับอยู่-บน-กิ่งไม้-ข้าง-หน้าต่าง” ที่เป็นข้อเท็จจริงล้วน ๆ ที่ไม่เจือปนด้วยมโนคติใด ๆ การรับรู้นี้จึงต้องอาศัยการรับรู้อื่น ๆ เป็นองค์ประกอบในการตัดสินความจริง ด้วยเหตุนี้ บลันชาร์ตจึงเชื่อว่า ความสมนัยของระบบความเชื่อเป็นหลักสำคัญสำหรับตัดสินความจริง และปฏิเสธการคิดแบบของซูร์ที่ว่า “ธรรมชาติของความจริง คือ ความตรงกันหรือความสมนัยกัน (correspondence) ระหว่างความเชื่อกับข้อเท็จจริง ส่วนเกณฑ์ตัดสินความจริง เราสามารถจะใช้ความสอดคล้อง (coherence) ได้” อะไรคือเกณฑ์ตัดสินความจริง อะไรคือความหมายของความจริง บลันชาร์ตแยกสองคำถามนี้ออกจากกันอย่างชัดเจน เขามีความเห็นว่ เราจะใช้ความสมนัยมาเป็นเกณฑ์ตัดสินความจริงของความเชื่อไม่ได้ และในทางกลับกัน ถ้าเราถือว่าความสอดคล้องคือเกณฑ์ตัดสินความจริงแล้วจะถือว่าความจริงคือความสมนัยกันระหว่างระบบความเชื่อกับความเป็นจริงด้วย ก็ไม่ได้

เหตุผลสำคัญในการบอกว่า ความสมนัยกันใช้ตัดสินความจริงของความเชื่อไม่ได้ คือ เมื่อเรารู้และเข้าใจสิ่งใด เรารู้และเข้าใจสิ่งนั้นมีใช้ในฐานะข้อเท็จจริง แต่เรารู้และเข้าใจในฐานะที่เป็นอะไรบางอย่าง (sense that) สิ่งที่เกิดขึ้นภายในบริบทของความเชื่อหรือการตัดสินใจของมนุษย์เป็นสิ่งที่เจือด้วยทฤษฎีเพราะเราเข้าใจสิ่งเหล่านั้นโดยผ่านการตัดสินใจบางอย่าง สิ่งที่เราเชื่อจึงแตกต่างจากข้อเท็จจริงที่อยู่ข้างนอกในฐานะที่เป็นข้อเท็จจริงบริสุทธิ์ การตัดสินใจหรือความเชื่อเป็นสิ่งที่สามารถจะผิดได้จึงจำเป็นต้องได้รับการพิสูจน์ แต่เพราะเราไม่สามารถเข้าถึงข้อเท็จจริงได้จึงใช้ความสมนัยกันระหว่างความเชื่อกับความเป็นจริงมาตัดสินไม่ได้ นอกจากนี้ การถือเอาความสมนัยมาเป็นเกณฑ์ตัดสินความจริงของความเชื่อนั้นยังวางอยู่สมมติฐานผิด ๆ กล่าวคือ ธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ ไม่ถูกระทบโดยบริบท สมมติว่า g เป็นข้อเท็จจริงล้วน ๆ ส่วน gbc เป็นการตัดสินใจ เป็นความเชื่อของมนุษย์ ผู้ที่ยึดความสมนัยมาเป็นเกณฑ์ตัดสินความจริงจะถือว่า g ที่เป็นข้อเท็จจริงกับ g ที่อยู่ในบริบทของการตัดสินใจของมนุษย์นั้นจะต้องมีความตรงกันจริง ๆ g จะยังคงตรงกับ g ไม่ว่า g จะแปรเปลี่ยนหรือซับซ้อนเพียงใดเมื่ออยู่ในบริบท บลันชาร์ดบอกว่าสมมติฐานนี้ใช้ไม่ได้^{๒๖} คำวิจารณ์นี้น่าจะใช้ได้กับทฤษฎีความจริงแบบสมนัยที่วางบนความคิดแบบสมรูปนิยม (isomorphism) เท่านั้น เพราะถือว่าความตรงกันหมายถึงการที่ภาษากับความเป็นจริงทับสนิทกันจริง ๆ แต่ใช้ไม่ได้กับทฤษฎีความจริงแบบสมนัยที่ปฏิเสธความคิดดังกล่าว เหตุผลอีกอย่างหนึ่งของบลันชาร์ดคือ ถ้าลองสมมติว่า เราสามารถจะเข้าถึงข้อเท็จจริงบริสุทธิ์ได้โดยตรงโดยไม่ผ่านมโนคติใด ๆ ก็ยังใช้เกณฑ์ความตรงกันมาตัดสินความจริงของความเชื่อไม่ได้เพราะความสามารถเช่นนั้นจะทำให้ความสมนัยสูญหายไป การจับข้อเท็จจริงมาได้โดยตรงจะทำให้เราได้ความจริงมา แต่บลันชาร์ดเห็นว่าความจริงที่ได้มานั้นไม่ได้เป็นความตรงกันระหว่างมโนคติกับข้อเท็จจริงอีกต่อไป หลักการของทฤษฎีความจริงแบบสมนัยที่ว่า “ความจริง” คือ “ความสมนัยกันระหว่างความเชื่อกับข้อเท็จจริง” ก็นำมาใช้กับลักษณะที่เกิดขึ้นไม่ได้

บลันชาร์ดคิดว่าการแยกธรรมชาติของความจริงออกจากเกณฑ์ตัดสินความจริงจะทำให้ความสัมพันธ์เกณฑ์ตัดสินความจริงกับความจริงในเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเพียงภายนอกเท่านั้น และเป็นเพียงความโชคดีที่บังเอิญคิดได้สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่ไม่จำเป็นว่าสิ่งที่เราคิดจะต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงเสมอไป เกณฑ์ตัดสินความจริงโดย

^{๒๖}Brand Blanshard, “Coherence as the Test and Nature of Truth,” p. 413.

ตัวมันเองจะต้องเป็นองค์ประกอบของความจริงด้วย ความสอดคล้องของความเชื่อกับความ เป็นจริงจะต้องเป็นความสัมพันธ์ภายใน^{๒๓} เรชเชอร์กล่าวสนับสนุนความคิดของบลันชาร์ดว่า เกณฑ์ที่จะใช้ตัดสินความจริงได้นั้นจะต้องเป็นเกณฑ์ที่เรามั่นใจได้ว่าเป็นเกณฑ์ที่เชื่อมโยงกัน กับความจริง ถ้าความจริงกับเกณฑ์ตัดสินความจริงแตกต่างกัน เกณฑ์นั้นก็ไม่น่าเหมาะที่จะนำมา เป็นเกณฑ์ตัดสินความจริง ผู้ที่ถือเอามาตรฐานเรื่องความสอดคล้องมาเป็นเกณฑ์ตัดสินความจริง ต้องสามารถแสดงให้เห็นได้ว่า เกณฑ์อันนี้สามารถเข้ากันได้กับธรรมชาติของความจริงที่ได้ให้ คำจำกัดความไว้ สิ่งที่ถูกต้องการคือ ควรจะมีความต่อเนื่องกันระหว่าง “เกณฑ์ตัดสิน” ที่ยอมรับ กันว่าให้ “ความจริง” กับ “ความจริง” ที่เราให้คำจำกัดความไว้^{๒๔} ดังนั้น จะต้องถือว่า ความคิด ที่อยู่ในใจเราไม่ได้แตกต่างจากสิ่งทั้งหลายในโลกที่เราคิดถึงอย่างสิ้นเชิง “การคิดถึงสิ่งใด สิ่งหนึ่งก็คือ การได้สิ่งนั้นเองมาไว้ในใจในบางระดับ การคิดถึงสี หรืออารมณ์ คือการมี สิ่งนั้นในตัวเอง ซึ่งถ้าการคิดนั้นได้รับการพัฒนาให้สมบูรณ์ขึ้นก็จะเป็นอันเดียวกันกับสิ่งนั้น”^{๒๕} ตามความคิดนี้ สิ่งที่ถูกคิดกับความคิดไม่ได้แตกต่างกันอย่างแท้จริง เมื่อเราคิดถึงสิ่งใด สิ่งนั้นก็ เป็นส่วนหนึ่งที่มีอยู่ในใจเรา ความคิดของเราก็เป็นส่วนหนึ่งของความจริง ความคิดว่าโลกไม่ได้ เป็นอิสระจากความคิดที่มีอยู่ในใจเราอย่างสิ้นเชิงนั้นเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของจิตนิยม (idealism) นักปรัชญาจิตนิยมบางคนถือว่าความเป็นจริงได้แก่จิตของพระเจ้า (the Mind) เนื่องจากสิ่งที่เรียกว่าจิตนี้มีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน สิ่งที่มีอยู่ในจิตของมนุษย์คือสิ่งที่เป็นจริง เพราะว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระเจ้า ดังนั้น เมื่อมนุษย์คิดถึงสิ่งใดสิ่งนั้นก็มิได้อยู่แล้วในจิตของมนุษย์ ไม่ได้เป็นสิ่งที่แยกเด็ดขาดจากความคิดของมนุษย์ ความบกพร่องภายในจิตใจของมนุษย์มิได้ แต่ไม่ได้หมายความว่าจะไม่ใช่ความจริง มนุษย์มีข้อบกพร่องเพราะยังไม่ได้พัฒนาอย่างเต็มที่ ความคิดของบลันชาร์ดก็ทำนองเดียวกันนี้ การคิดว่า “ความคิดที่สอดคล้องกันเป็นความจริง” นี้ วางอยู่บนสมมติฐานว่า “ความจริงจะต้องเป็นความสอดคล้องกัน” ดังนั้น ความสอดคล้องของ

^{๒๓} Ibid., p. 147.

^{๒๔} Nicholas Rescher, “Truth as Ideal Coherence,” *Review of Metaphysics* 38 (June 1985), p. 795.

^{๒๕} “To think of a thing is to get that thing itself in some degree within mind. To think of a colour or an emotion is to have that within us which if it were developed and completed, would identify itself with the object.” (Brand Blanshard, “Coherence as the Test and Nature of Truth,” p. 145)

ความเชื่อจึงต้องเป็นจริง บองซูร์ก็น่าจะยอมรับสมมติฐานนี้เช่นกัน บลันชาร์ตคิดว่าสิ่งต่าง ๆ ในโลกภายนอกไม่ได้เป็นอิสระจากความคิดที่มีอยู่ในใจของเราอย่างสิ้นเชิง ความคิดของเราไม่ได้ลอกแบบความจริงในโลกภายนอก แต่ความคิดของเราเป็นส่วนหนึ่งของโลกภายนอก อยู่แล้ว เมื่อเราคิดถึงสิ่งใดสิ่งนั้นก็อยู่ในใจเรา บลันชาร์ตคิดว่า วิธีคิดนี้จะทำให้เกณฑ์ตัดสินความจริงกลายเป็นอันเดียวกันกับธรรมชาติของความจริง

ถ้าความสอดคล้องของความคิดหรือการตัดสินใจคือความจริง ดูเหมือนว่า จากเกณฑ์ตัดสินอันนี้เราสามารถจะมีความจริงได้หลายอย่าง เพราะว่าระบบความคิดที่สอดคล้องกันอาจมีได้หลายระบบ หรือถ้าความสอดคล้องของความคิดคือความจริง ทุกระบบของความคิดที่มีความสอดคล้องก็ต้องเป็นจริงเหมือนกันหมด บลันชาร์ตบอกว่าไม่ใช่ทุกระบบของความคิดที่สอดคล้องกันจะเป็นจริง มีหลายระบบที่อาจเป็นจริงได้ แต่มีเพียงระบบเดียวเท่านั้นที่ถือว่าเป็นจริง และถ้ามีสองระบบที่สอดคล้องกันภายในตัวเองแต่ระบบทั้งสองขัดแย้งกันเองต้องถือว่าไม่มีเพียงระบบเดียวเท่านั้นที่สอดคล้องที่สุด กล่าวคือระบบที่ครอบคลุมเอาความเป็นจริงและความเป็นไปได้ทั้งหมดไว้อย่างสอดคล้อง บลันชาร์ตถือว่า ระบบที่สมบูรณ์เท่ากัน รวมเอาข้อเท็จจริงเท่ากัน มีโครงสร้างอันเดียวกัน ไม่ถือว่าเป็นสองระบบแต่เป็นเพียงระบบเดียว ระบบที่แตกต่างกันจะต้องมีข้อเท็จจริงและโครงสร้างแตกต่างกัน และสองระบบที่มีโครงสร้างแตกต่างกันจะต้องมีข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในระบบหนึ่งแต่ไม่มีอยู่ในอีกระบบหนึ่ง^{๓๐} เขากล่าวว่า トラバโคที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่า ระบบความเชื่อใดแสดงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและความน่าจะเป็นมากกว่ากันก็จะต้องยุติการตัดสินใจไว้ชั่วคราวหนึ่งจนกว่าจะสามารถพิสูจน์ได้ว่าระบบใดสามารถอธิบายโลกที่เกิดขึ้นได้ดีกว่า

๒.๒.๓ ทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยม

(Pragmatic theory of truth)

การศึกษาทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยมในที่นี้จะขอแบ่งเป็น ๒ ช่วง คือ ความคิดของนักปรัชญาปฏิบัตินิยมยุคแรกและยุคปัจจุบัน แต่ผู้เขียนจะให้ความสำคัญกับความคิดของนักปรัชญาปฏิบัตินิยมยุคแรกมากกว่ายุคหลัง เพราะในประเด็นหลัก เราพบว่า

^{๓๐}Ibid., p. 147.

แก่นความคิดของนักปรัชญายุคปัจจุบันไม่แตกต่างจากนักปรัชญายุคแรกเท่าใดนัก ดังนั้น จึงจะกล่าวถึงนักปรัชญาปฏิบัติยุคปัจจุบันเท่าที่จำเป็น

๒.๒.๓.๑ ทฤษฎีความจริงในทัศนะของนักปรัชญาปฏิบัตินิยม ยุคแรก

นักปรัชญาปฏิบัตินิยมยุคแรกได้แก่ ชาร์ลส์ เอส. เพิร์ช (Charles S. Peirce) ซึ่งเป็นต้นแบบความคิดของนักปรัชญาปฏิบัตินิยมทั้งหมด วิลเลียม เจมส์ (William James) ผู้ทำให้ความคิดของปฏิบัตินิยมแพร่หลาย และ จอห์น ดีวอี้ (John Dewey) ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดนักปรัชญาปฏิบัตินิยมยุคปัจจุบันจำนวนมาก

๒.๒.๓.๑.๑ ทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยมของชาร์ลส์ เอส. เพิร์ช

เพิร์ช (Charles S. Peirce 1836-1914) เป็นนักปรัชญาชาวอเมริกันคนแรกที่เสนอความคิดทางปรัชญาปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ต่อมาได้เรียกชื่อความคิดตัวเองว่า Pragmaticism เนื่องจากเห็นว่าการนำคำว่า pragmatism ไปใช้ผิด ๆ แต่นักปรัชญาก็ยังจัดเขาไว้ในกลุ่มนักปรัชญาปฏิบัตินิยม

ความจริง (truth) ตามทัศนะของเพิร์ชคืออะไร เขาตอบว่าปฏิบัตินิยมไม่ใช่คำสอนทางอภิปรัชญาจึงไม่มีความพยายามนิยามความหมายคำว่า “ความจริง” ปฏิบัตินิยมเป็นเพียงวิธี (Method) ค้นหาความหมายของคำที่เป็นรูปธรรม (hard words) และมโนทัศน์นามธรรม (abstract concepts) วิธีที่หมายถึงในที่นี้ได้แก่ วิธีการทดลอง (experimental method) แบบวิทยาศาสตร์โดยมีกฎทางตรรกวิทยาว่า “ท่านจะรู้สิ่งเหล่านั้น โดยอาศัยผลของสิ่งเหล่านั้น” (“By their fruits ye shall know them”)^{๓๐} ตามความคิดของเพิร์ช การหาคำนิยามของความจริงจะไม่ทำให้เราพบความจริงใด ๆ นอกจากรูปแบบของการนิยามความหมาย ไม่ทำให้ได้สาระสำคัญทางปรัชญาและไม่มีค่าในเชิงปฏิบัติ แอร์ธอธิบายว่า สถานะที่เพิร์ชยืนอยู่เป็นสถานะของคนที่อยู่ในกระบวนการแสวงหาความจริง หรือคนที่ทำหน้าที่ค้นหาความจริง เพิร์ชจึงคิดว่าไม่มี

^{๓๐}Charles S. Peirce, “A Survey of Pragmatism,” in Amelie Rorty, ed. *Pragmatic Philosophy: An Anthology*. New York: Anchor Book, 1966. pp. 29-30.

ประโยชน์อะไรที่จะบอกผู้กำลังค้นหาความจริงว่า ประพจน์หรือข้อความใด ๆ เป็นจริงเมื่อและต่อเมื่อประพจน์หรือข้อความนั้น ๆ ตรงกับความเป็นจริง สิ่งที่คุณกำลังค้นหาความจริงต้องการไม่ใช่การรู้ว่าความจริงคืออะไร แต่ต้องการวิธีที่จะค้นหาว่าสิ่งนั้นเป็นจริงหรือไม่^{๓๒} ดังนั้นสิ่งที่มนุษย์ต้องการขณะนี้คือ “วิธีการหาความจริง” ไม่ใช่การรู้ว่าอะไรคือความจริง วิธีการหาความจริงที่เพิร์ชเสนอก็คือการใช้เหตุผล (reasoning) ซึ่ง “วัตถุประสงค์ของการใช้เหตุผล คือการค้นหาสิ่งที่เรายังไม่รู้จากสิ่งที่เรารู้แล้ว การใช้เหตุผลที่ดีจึงหมายถึงการใช้เหตุผลที่ให้มาซึ่งข้อสรุปที่เป็นจริงจากข้ออ้างที่เป็นจริง คำถามเรื่องความสมเหตุสมผล (validity) จึงเป็นเรื่องข้อเท็จจริงล้วน ๆ ไม่ใช่เรื่องที่เราจะคิดเอาเอง”^{๓๓} สมมติว่า ก. เป็นข้ออ้าง และ ข. เป็นข้อสรุปที่มาจากข้ออ้าง ก. ถ้าเราทำการอนุมานอย่างสมเหตุสมผล ถ้าข้ออ้าง ก. เป็นจริง ข้อสรุป ข. ที่อนุมานได้จาก ก. ก็จะเป็นจริงด้วย ความสมเหตุสมผลของการอนุมานไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเรามีแรงจูงใจอยากจะให้เป็นหรืออยากยอมรับอะไร จะเห็นว่า เพิร์ชพูดถึงความจริง แต่ความจริงที่เพิร์ชพูดถึงในที่นี้หมายถึงความจริงที่เกิดขึ้นจากการอนุมานอย่างสมเหตุสมผลจากข้ออ้างที่เราเชื่อว่าจริงไปสู่ข้อสรุป ตรงนี้ เพิร์ชได้แสดงให้เห็นว่า ความจริงกับความเชื่อนั้นเป็นสิ่งที่ต้องแยกกันให้ชัดเจน การแยกสิ่งที่เชื่อว่าจริงออกจากความจริงเป็นลักษณะสำคัญของปฏิบัตินิยม และข้อนี้นำไปสู่การพิจารณาสิ่งที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์อย่างจริงจัง

เพิร์ชกล่าวไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์หนึ่งเดียวของการเสาะหาความรู้ คือ ทำให้ความเชื่อมั่นคง เราอาจจะคิดไปว่าข้อนี้ยังไม่พอ และคิดว่าเราไม่เพียงแต่แสวงหาความเชื่อแต่ยังแสวงหาความเชื่อที่ถูกต้องด้วย แต่เมื่อทำการพิสูจน์ความคิดนี้ และก็พิสูจน์ได้ว่าความคิดนี้ไร้รากฐาน... เพราะทันทีที่พบความเชื่อที่มั่นคง เราจะพึงพอใจอย่างยิ่งไม่ว่าความเชื่อนั้นจะจริงหรือเท็จ^{๓๔}

^{๓๒} Ayer, A. J. *The Origins of Pragmatism*. London: Macmillan, 1968. p. 40.

^{๓๓} Charles P. Peirce, “The Fixation of Belief,” in Amelie Rorty, *Pragmatic Philosophy: An Anthology*. New York: Anchor Book, 1966. p.6.

^{๓๔} ...Hence, the sole object of inquiry is the settlement of opinion. We may fancy that this is not enough for us, and that we seek, not merely an opinion, but a true. But put this fancy to the test, and it proves groundless; for as soon as a firm belief is reached we are entirely satisfied, whether the belief be true or false.” (Ibid., p. 9.)

สาระสำคัญของความเชื่อคือการสร้างลักษณะนิสัยแบบหนึ่ง ความเชื่อที่แตกต่างกันแยกแยะได้โดยวิธีการกระทำแตกต่างกันที่ความเชื่อเหล่านั้นทำให้เกิดขึ้น ถ้าความเชื่อเหล่านั้นไม่ได้แตกต่างกันในแง่นี้ แม้ความเชื่อเหล่านั้นจะจัดความสงสัยอย่างเดียวกันออกไปได้ทั้งหมดโดยสร้างกฎการกระทำที่เหมือนกัน ความเชื่อเหล่านั้น ก็มีได้แตกต่างกันเหมือนอย่างที่เราคิดว่ามันแตกต่าง^{๓๔}

เพิร์ชพยายามแสดงให้เห็นว่า ระหว่างความจริงกับความเชื่อนั้น ความเชื่อจัดว่ามีบทบาทต่อชีวิตมนุษย์มากที่สุด ความเชื่อกำหนดกรอบการกระทำของมนุษย์ เมื่อมนุษย์เกิดความสงสัย เขาจะตกอยู่ในสภาวะที่ยุ่งยาก และค้นหาความเชื่อ เพื่อที่เขาจะได้ดำเนินชีวิตต่อไปตามกรอบหรือกฎเกณฑ์การกระทำบางอย่างที่สร้างขึ้นจากความเชื่อที่อยู่ในใจ เพิร์ชเชื่อว่าความเชื่อสำคัญถึงขนาดแม้กระทั่งมนุษย์ใช้เหตุผลก็เพียงเพื่อแสวงหาความเชื่อที่มั่นคง เมื่อเขาพบความเชื่อที่มั่นคงแล้วเขาก็จะหยุดใช้เหตุผลโดยไม่สนใจว่าความเชื่อนั้นจะเป็นจริงหรือเป็นเท็จ กระบวนการคิดจะเริ่มต้นอีกครั้งเมื่อเขาเกิดความสงสัยในความเชื่อเก่าที่มีอยู่เท่านั้น เราจะแยกแยะได้ว่า ความเชื่อแตกต่างกันหรือไม่นั้น ไม่ได้อยู่ที่ว่าความเชื่อนั้นทำให้สิ้นความสงสัย และสำหรับเพิร์ช

การพูดถึง “ความจริง” และ “ความเท็จ” ทางอภิปรัชญาที่คุณไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับความจริงและความเท็จเหล่านั้นมีแต่จะทำให้ตัวคุณเกิดความสับสนเท่านั้น ทั้งหมดที่คุณเกี่ยวข้องอยู่คือ ความสงสัย ความเชื่อ และวิถีชีวิตที่จะทำให้คุณเกิดความเชื่อใหม่ ๆ ขึ้นมา และทำให้คุณมีพลังในการสงสัยความเชื่อเก่า ๆ ถ้าคุณยึดถือคำว่า “ความจริง” และ “ความเท็จ” ในความหมายที่นิยามได้ด้วยคำว่า ความสงสัย ความเชื่อ และวิถีแห่งประสบการณ์ . . . ในกรณีนี้คุณก็เพียงแต่กำลังพูดถึงความสงสัยและความเชื่อ . . . แต่ถ้าความจริงและ

^{๓๔} “The essence of belief is the establishment of a habit, and different beliefs are distinguished by the different modes of action to which they give rise. If beliefs do not differ in this respect, if they appear the doubt by producing the same rule of action, then no mere differences in the manner of consciousness of them can make them different beliefs, . . .” (Charles P. Peirce, “How To Make Our Ideas Clear.” Amelie Rorty, Pragmatic Philosophy: An Anthology. New York: Anchor Book, 1966 p.13.)

ความเท็จที่คุณพูดถึงอยู่ไม่ใช่สิ่งที่จะนิยามด้วยความสงสัยและความเชื่อ คุณก็กำลังพูดถึง
 สิ่งที่คุณไม่รู้ว่ามีอยู่หรือไม่ ปัญหาของคุณจะง่ายลงมากทีเดียว ถ้าแทนที่คุณจะพูดว่า
 คุณต้องการ “ความจริง” ก็พูดเสียใหม่ว่า คุณต้องการบรรลุนิสภาวะแห่งความเชื่อที่ไม่ถูก
 กระทบด้วยความสงสัย^{๓๕}

ข้อพิจารณาที่สำคัญเกี่ยวกับทัศนะของเพิร์ซในที่นี้คือ (๑) ทัศนะต่อความจริง
 ทางอภิปรัชญา (๒) ทัศนะเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับวิถีชีวิตหรือประสบการณ์ และ
 (๓) ทัศนะที่ว่าเราควรจะต้องถึงความจริงความเท็จในความหมายใด เพิร์ซมีความเห็นชัดเจนว่า
 เราพูดถึงความจริงความเท็จในระดับอภิปรัชญาไม่ได้ เพราะเราไม่รู้ว่าความจริงความเท็จ
 ทางอภิปรัชญาเป็นอย่างไร การพูดถึงความจริงความเท็จประเภทนี้มีแต่จะก่อให้เกิดความสับสน
 แก่ตัวผู้พูดเอง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อกับวิถีชีวิต ความเชื่อจะให้กฎบางอย่าง
 สำหรับการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ในชีวิตประจำวัน เมื่อมนุษย์ใช้ชีวิตประจำวันภายใต้กฎ
 ซึ่งมาจากความเชื่อและเมื่อเขาพบข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ซึ่งต่างออกไปจากความเชื่อเดิม ก็จะทำให้
 เกิดความสงสัยในความเชื่อนั้น วิถีแห่งประสบการณ์จึงมีอำนาจที่จะทำให้เราเกิดความเชื่อ
 ใหม่ ๆ และสงสัยความเชื่อเก่าได้เรื่อยไป (ซึ่งเมื่อเราเกิดความสงสัย กระบวนการเสาะหา
 ความเชื่อที่มั่นคงก็จะเริ่มต้นอีกครั้ง) ความเชื่อ พฤติกรรมและวิถีชีวิตจึงเป็นกระบวนการที่

^{๓๕} “You only puzzle yourself by talking of this metaphysical “truth” and
 metaphysical “falsity,” that you know nothing about. All you have any dealings with are your
 doubts and beliefs, with the course of life that forces new beliefs upon you and gives you
 power to doubt old beliefs. If your terms “truth” and “falsity” are taken in such senses as to be
 definable in terms of doubt and belief and the course of experience. . . well and good: in that
 case, you are only talking about doubt and belief. But if by truth and falsity you mean
 something not definable in terms of doubt and belief in any way, then you are talking of
 entities of whose existence you can know nothing, . . . Your problems would be greatly
 simplified if, instead of saying that you want to know the “truth,” you were simply to say that
 you want to attain a state of belief unassailable by doubt.” (Charles P. Peirce, “What
 Pragmatism is” in Amelie Rorty, Pragmatic Philosophy: An Anthology. New York: Anchor
 Book, 1966. pp. 19-20.)

สัมพันธ์ต่อเนื่องกัน เพราะว่าการเชื่อมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรม ความมั่นคงของการเชื่อจึงเป็นสิ่งสำคัญ การใช้เหตุผลของมนุษย์ก็เพื่อทำให้ความเชื่อหรือหาความเชื่ออันมั่นคงซึ่งจะมีส่วนกำหนดหรือสร้างลักษณะนิสัยและพฤติกรรมของเขาในอนาคต เพิร์ซจึงเสนอว่าเราควรจะพูดถึงความจริงความเท็จในระดับของความสงสัยและความเชื่อแทนที่จะพูดถึงความจริงความเท็จในระดับอภิปรัชญา การเรียกร้องให้เราพูดถึงความจริงความเท็จในวิถีชีวิตมนุษย์เป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้มันโน้ตสน์เรื่องความจริงแบบปฏิบัตินิยมแตกต่างจากความคิดอื่น ๆ การเข้าใจประเด็นนี้สำคัญต่อการพิจารณาความจริงความเท็จตามที่เสนอของเพิร์ซและนักปรัชญาปฏิบัตินิยมคนอื่น ๆ ที่จะกล่าวถึงข้างหน้า

เพิร์ซเห็นว่า การทำให้ความเชื่อมั่นคงนั้นง่ายกว่าการค้นหาความจริงทางอภิปรัชญาซึ่งไม่รู้ว่คืออะไร มีหลายวิธีสำหรับทำให้ความเชื่อมั่นคง เช่น การยึดมั่นความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งอย่างฝังหัว (method of tenacity) การบังคับให้เชื่อหรือการใช้อำนาจปกาศิต (method of authority) การใช้เหตุผลบริสุทธิ์ (method of a priori) และวิธีวิทยาศาสตร์ (scientific method) วิธีที่ดีที่สุดคือวิธีวิทยาศาสตร์ เพราะ ๓ วิธีแรกไม่คำนึงประสบการณ์หรือข้อเท็จจริง เพิร์ซถือว่าวิธีวิทยาศาสตร์ให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ ต่อความเป็นจริง (the real) ที่กระทบประสบการณ์^{๓๖} อย่างไรก็ตาม ความจริงที่ได้มาจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้นไม่ได้เป็นความจริงที่แน่นอน แต่เป็นความจริงที่สถานปนาขึ้น (established truth) เพื่อเป็นจุดตั้งต้นสำหรับการสืบสาวความเชื่อเท่านั้น^{๓๗} ความจริงที่ได้มาจากวิธีวิทยาศาสตร์จึงอาจผิดได้ ความคิดนี้ได้มีอิทธิพลต่อความคิดของดิวี่ในเวลาต่อมา

การใช้เหตุผลบริสุทธิ์ (method of a priori) วิธีที่นักปรัชญานิยมใช้ เป็นวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการทำให้ความเชื่อของเรามั่นคงเมื่อเทียบกับวิธีการยึดความเชื่ออย่างฝังหัวและวิธีการบังคับ แต่เพิร์ซถือว่า การใช้เหตุผลของมนุษย์ถูกกำหนดด้วยนิสัย กล่าวคือมีแนวโน้มที่จะพึงพอใจกับสิ่งที่ตอบสนองความต้องการส่วนตัว เมื่อใช้เหตุผลเขาก็ใช้เพียงเพื่อบรรลุลักษณะความเชื่อซึ่งจะทำให้เขามีความสงบใจในระยะหนึ่ง เมื่อเกิดความสงสัยก็จะพยายาม

^{๓๖} Charles P. Peirce, "The Fixation of Belief," pp. 11-12.

^{๓๗} C.J. Misak, Truth and The End of Inquiry: A Peircean Account of Truth.

บรรลุลความเชื่อใหม่อีกครั้ง และทุกครั้งที่เขาบรรลุลถึงความเชื่อที่สามารถตอบสนองความ
 พึงพอใจได้แล้ว ก็จะหยุดแสวงหาไม่ว่าความเชื่อของเขาจะจริงหรือเท็จก็ตาม เพิร์ซจึงไม่เชื่อมั่น
 ในวิธีนี้ เพราะวิธีการใช้เหตุผลล้วน ๆ โดยไม่คำนึงถึงประสบการณ์หรือข้อเท็จจริง มีแนวโน้มที่
 จะชักนำให้ผู้สืบสาวเชื่อสิ่งที่เขาเลือกมากกว่าจะเชื่อสิ่งที่ป็นจริง โดยนัยนี้ ความคิดที่ว่า
 “ความจริง คือ ความเชื่อที่สอดคล้องภายในระบบของความเชื่อนั้น ๆ” จึงเป็นความคิดที่
 ไม่สามารถยอมรับได้สำหรับปฏิบัตินิยมแบบเพิร์ซ

การทำให้ความเชื่อมั่นคงสามารถทำได้ด้วยการทำให้มโนคติเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ
 มีความชัดเจน ใน How To Make Our Ideas Clear เพิร์ซกล่าวไว้ว่า เราจะได้ความเข้าใจ
 อันแจ่มชัดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ก็โดยพิจารณาว่า อะไรคือผลของสิ่งที่เรามีมโนทัศน์ มโนทัศน์
 เกี่ยวกับผลของสิ่งที่เรามีมโนทัศน์ ก็คือ มโนทัศน์ ทั้งหมดที่เรามี เกี่ยวกับสิ่งนั้น^{๑๘}
 การให้พิจารณาผลของมโนทัศน์ไม่ได้หมายความว่าความหมายอันแท้จริงของมโนทัศน์คือ ผลที่
 ปรากฏออกมาจากการมีมโนทัศน์นั้น ตามความคิดของเพิร์ซ สัญญะ (sign) เช่น ภาษา หรือ
 ความคิดที่เราแสดงออกไปมีการบ่งชี้ถึงสิ่ง ๓ สิ่งคือ สัญญะ (sign) ได้แก่ ตัวความคิดทั้งหลาย
 (thoughts) สิ่งที่สัญญะบ่งชี้หรือที่แสดงออกไปโดยสัญญะนั้น (object) และสิ่งที่ตีความออกมา
 จากสัญญะ (interpretant of sign) สัญญะที่แสดงออกไปเช่น เรากล่าวว่า “นี่คือแมวสามสี”
 เป็นต้น ภาคประธานมีสาเหตุโดยตรง (เรียกว่า index) จากสิ่งที่สัญญะนั้นบ่งชี้ซึ่งเป็นสิ่งเฉพาะ
 (individual object) และภาคแสดงของประโยคนั้นคือสิ่งที่ได้ถูกตีความออกมาจากสัญญะ และ
 ในกระบวนการของการใช้สัญญะ ยังมีสิ่งที่เรียกว่า incon หมายถึง สิ่งที่สัญญะนั้นบ่งชี้โดย
 อาศัยความเหมือน หรือ ความคล้ายคลึงกัน (similarity or resemblance) ได้แก่ คุณสมบัติต่าง ๆ
 เช่น สี เสียง กลิ่น รส และคุณสมบัติเหล่านี้เป็นตัวเชื่อมโยงภาคแสดงของประโยคซึ่งเป็นการ
 ตัดสินของมนุษย์ กับ ธรรมชาติของสิ่ง สิ่งที่ดีความออกมานั้นเป็นสาระสำคัญเชิงปฏิบัติของ
 สัญญะบางอย่างที่เราใช้กับสิ่งเฉพาะ เป็นความหมายที่ผู้ใช้สัญญะสามารถจะถอดออกมา

^{๑๘} “It appears, then, that the rule for attaining . . .clearness of apprehension is
 as follow: consider what effects, which might conceivably have practical bearings, we
 conceive the objects of our conception to have. Then, our conception of these effects is the
 whole of our conception of the object” (Charles P. Peirce, “How To Make Our Ideas Clear,” p.
 15.)

(derive) จากสัญญาณที่แสดงออกไปโดยอาศัยความหมายทางภาษาเป็นพื้นฐาน ดังนั้นจึงมีฐานะเป็นผลอันถูกต้อง (proper effect) ของสัญญาณ เพรอร์เรียกว่า logical interpretant of sign ในทำนองเดียวกัน การรับรู้ของเราก็มีโครงสร้างแบบเดียวกันกับกระบวนการของสัญญาณ กล่าวคือ เรารับรู้สิ่งโดยผ่านสัญญาณ และมีการตีความสัญญาณซึ่งต้องอาศัยกฎหรือความเคยชินบางอย่าง (rule / habite) ตามทัศนะของเพอร์ซ เรามิได้เข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยอาศัยข้อเท็จจริงล้วน ๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกับความรู้พื้นฐานที่เรามีอยู่ก่อน ความเข้าใจของเราจึงไม่ได้เป็นการเข้าใจสิ่งแบบตรงไปตรงมา แต่เราเข้าใจสิ่งในฐานะที่เป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความโน้มเอียงหรืออุปนิสัยของเราโดยอาศัยการตีความผลหรือความโน้มเอียงที่สิ่งนั้นทำให้ปรากฏในประสบการณ์ของเรา การเข้าใจมโนทัศน์ นอกจากจะประกอบด้วยความรู้ว่า อะไรคือสิ่ง (object) ที่มโนทัศน์นั้นบ่งชี้ไปถึงโดยตรง (index) และความสามารถในการให้คำจำกัดความยังประกอบด้วยความรู้ว่า ถ้ามโนทัศน์ที่ยึดถือนั้นเป็นจริง อะไรคือผลของมโนทัศน์นั้น^{๗๕} ผลในที่นี้ไม่ได้หมายถึงผลที่เกิดขึ้นจริง แต่หมายถึงผลที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขที่แน่นอน เพราะตามทัศนะของเพอร์ซ พฤติกรรมของสิ่งต่าง ๆ จะถูกควบคุมด้วยกฎบางอย่างและกฎ (laws) มีลักษณะเป็นเงื่อนไขเชื่อมโยงกัน (subjunctive conditional) และเป็นเงื่อนไขที่แย้งต่อข้อเท็จจริง (counterfactual conditional) กล่าวคือ อยู่ในเงื่อนไข “ถ้า...แล้ว ก็...” และ “ถ้าไม่...แล้วก็ไม่...” (If p then q and if ~p then ~q) ด้วยเงื่อนไขนี้ แนวโน้มที่สิ่งต่าง ๆ จะแสดงพฤติกรรมออกมาภายใต้เงื่อนไขที่แน่นอนนั้นจึงเป็นสิ่งที่สามารถทำนายได้ และสามารถบอกได้ว่า ถ้าไม่มีเงื่อนไขนั้นก็จะไม่แสดงผลที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้น ดังนั้นถ้าเราไม่พบว่าผลอันแตกต่างใด ๆ เกิดขึ้นจากการยึดถือความเชื่อหรือมโนคติใด ๆ ก็จะมีความเป็นไปได้ ๒ กรณี คือ (๑) เราไม่ได้เข้าใจสิ่งนั้นอย่างถ่องแท้หรือขัดแย้งจึงไม่สามารถบอกได้ว่าผลของความเชื่อนั้นเป็นอย่างไร หรือ (๒) สิ่งนั้นว่างเปล่า(เท็จ)^{๗๖}

^{๗๕}Charles P. Peirce, “A Survey of Pragmatism,” pp. 33-39. and C.B. Christensen, “Peirce’s Transformation of Kant,” *Review of Metaphysic* 48 (September 1994), pp. 98-106. and C. J. Misak, *Truth and The End of Inquiry: A Peircean Account of Truth.* pp. 12-21

^{๗๖}C. J. Misak, *Truth and The End of Inquiry: A Peircean Account of Truth.* pp. 4-8, 11.

เพิร์ชกล่าวว่า ไม่ใช่มนต์สตร์ทุกประเภทที่จะสามารถสืบสาวผลที่แท้จริงได้ด้วยวิธีปฏิบัตินิยม เพราะมีแต่มนต์สตร์ที่มีเหตุผล (intellectual concept) เท่านั้นที่จะมีผลจริงในประสบการณ์ของเรา และโดยการสืบสาวผลของมนต์สตร์นั้น ในที่สุดทุกคนที่สืบสาวก็จะต้องมีความเห็นร่วมกัน ความเห็นที่ผู้ทำการสืบสาวถูกบังคับให้ต้องยอมรับร่วมกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือ ความจริง สิ่ง (object) ที่กล่าวถึงในความเชื่อนั้นคือ ความเป็นจริง (the real)^{๔๑}

ความจริง (truth) ได้แก่ ความคิดที่ทุกคนต้องมีความตกลงร่วมกัน หรือต้องถูกกำหนดให้มีความเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (fated to be absolutely agreed) ทำไมเพิร์ชจึงทำให้ความจริงเท่ากับการตกลงร่วมกันระหว่างชุมชนผู้สืบสาวความจริง เหตุผลคือ เนื่องจากความจริงในฐานะเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถรู้ได้ สิ่งที่เราารู้คือสิ่งที่เราเชื่อว่าเป็นจริง หรือที่เรายอมรับว่าเป็นจริง เพิร์ชจึงต้องการให้ความจริงที่เขากล่าวถึงเป็นอิสระจากปัจเจกชน เพราะสิ่งที่คนหนึ่งเชื่ออาจจะขัดแย้งกับความเชื่อของคนอื่น ๆ ในขณะที่เดียวกันความจริงก็ต้องไม่อยู่เหนือประสบการณ์มนุษย์ เงื่อนไขสำคัญที่จะเชื่อมโยงลักษณะอันเป็นภววิสัยของความจริงกับประสบการณ์ของมนุษย์ก็คือการตกลงกันในขั้นสุดท้ายของผู้สืบสาวความจริง^{๔๒} การตกลงกันของชุมชนเป็นเหตุผลเพียงพอสำหรับทำให้ข้อตกลงนั้นเป็นความจริงไม่ใช่เป็น

นี่เป็นข้อแตกต่างระหว่างความคิดของเพิร์ชกับความคิดของเจมส์ เพิร์ชถือว่ามนต์สตร์ที่สามารถใช้วิธีปฏิบัตินิยมสืบสาวจะต้องเป็นมนต์สตร์เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เป็นภววิสัยเท่านั้น ส่วนเจมส์ถือว่าวิธีปฏิบัตินิยมใช้ได้กับมนต์สตร์ทุกประเภทไม่ว่าจะเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่เป็นภววิสัยหรือสิ่งที่เป็นอัตวิสัยเช่น ความรู้สึกหรือความเชื่อทางศาสนาเป็นต้น และวิธีปฏิบัตินิยมไม่ใช่เป็นเพียงวิธีเข้าใจความหมายของมนต์สตร์แต่ยังถือว่าเป็นวิธีสืบสาวความจริงทางอภิปรัชญาด้วย (โปรดดู Charles P. Peirce, "A Survey of Pragmatism," pp.29-31 and John Dewey, "The Development of American Pragmatism," pp.203-210. in Amelie Rorty, ed. Pragmatic Philosophy.)

^{๔๑}"the opinion which is fated to be absolutely agreed to by all who investigate, is what we mean by the truth, and the object represented in this opinion is the real." (Charles P. Peirce, "How To Make Our Ideas Clear," p. 17.)

^{๔๒}A. J. Ayer, The Origins of Pragmatism, p. 18. and C. B. Christensen, "Peirce's Transformation of Kant," pp. 116-117)

เพราะว่าทุกคนมีกลไกการรับรู้เหมือนกัน แต่การตกลงกันนี้ผูกพันกับวิธีการที่ใช้และธรรมชาติของความจริง เพิร์ชกล่าวว่า “มีความเป็นจริงบางอย่าง และความเป็นจริงนี้จะกระทบต่อประสบการณ์ของเราด้วยกฎที่แน่นอนสม่ำเสมอ เมื่อมีประสบการณ์เกี่ยวกับความเป็นจริงมากขึ้นเรื่อย ๆ และมีการใช้เหตุผลสืบสาวมากพอ ทุกคนจะต้องถูกนำไปพบข้อสรุปที่เป็นจริงอย่างเดียวกัน”^{๓๓} นี่คือข้อสมมติฐานที่เพิร์ชยอมรับในการเสนอว่า วิธีการวิทยาศาสตร์เป็นวิธีการที่เหมาะสมในการสืบสาวความจริง ข้อสมมติฐานนี้แสดงให้เห็นว่า การตกลงกันได้ในระดับสุดท้ายนั้นวางอยู่บนเงื่อนไข ๒ ประการ คือ (๑) มีความเป็นจริงที่กระทบต่อประสาทสัมผัสของเราตามกฎหมายเกณฑ์แน่นอน สิ่งที่กระทบต่อเราเป็นความโน้มเอียงเชิงสาเหตุที่เป็นจริง (real causal propensity) (๒) วิธีการที่เหมาะสมจะทำให้เราค้นพบความจริง ดังนั้น เมื่อวิธีการที่ใช้เป็นวิธีการที่เหมาะสมกับธรรมชาติของความเป็นจริง มันจึงพาเราไปพบข้อสรุปที่เป็นจริงอย่างหนึ่งในท้ายที่สุด และเราก็จะสามารถบอกได้ว่าความเชื่ออันเป็นจริง ปัญหาที่อาจถามได้ในที่นี้คือ ข้อสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของความจริงกับความเหมาะสมของวิธีการมาได้อย่างไร ข้อนี้ถือว่าเป็นข้อสมมติฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้าและไม่มีผลสมเหตุสมผลในทฤษฎีของเพิร์ช

แม้เพิร์ชจะเห็นว่าการนิยามความหมายความจริงแบบสมนัยไม่มีนัยสำคัญทางปรัชญา เพราะทำให้ความจริงเป็นสิ่งเราไม่สามารถจะรู้ได้และทำให้ความจริงอยู่เหนือประสบการณ์ของมนุษย์ แต่ทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยมของเพิร์ชก็สามารถตีความเป็นทฤษฎีความจริงแบบสมนัยได้ เพราะถือว่าความเห็นที่ทุกคนได้ตกลงร่วมกันนั้นถูกกำหนดโดยการมีประสบการณ์กับความเป็นจริง และวิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสืบสาวประสบการณ์เงื่อนไขสองประการนี้ทำให้ทุกคนมีความเห็นร่วมกันในท้ายที่สุด สิ่งที่ทุกคนเห็นร่วมกันนี้เป็นความจริงที่ตรงกับความเป็นจริง เมื่อวิธีการและการมีประสบการณ์โน้มนำให้ผู้สืบสาวพบความคิดเห็นที่บรรจบกับความเป็นจริง ความเห็นที่ทุกคนตกลงกันจึงเป็นสิ่งที่ตรงกันกับความเป็นจริง^{๓๔} ข้อนี้ทำให้คริสเตนเซนสรุปว่า ทฤษฎีความจริงตามทัศนะของเพิร์ชเป็นทฤษฎีความจริงแบบสมนัยโดยพื้นฐาน โดยเขากล่าวต่อไปว่า ข้ออ้างของเพิร์ชที่ว่า ความจริง คือความคิดเห็นที่คงอยู่ได้ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน (stand in the long run) นั้นวางอยู่บน

^{๓๓}Charles P. Peirce, “The Fixation of Belief,” p. 10.

^{๓๔}Richard L. Kirkham, Theories of Truth: A Critical Introduction.

สมมติฐานที่ว่า ความจริงคือสิ่งที่ตรงกันกับความเป็นจริง เพราะความคิดตรงกับความเป็นจริง เท่านั้นจะคงอยู่ได้ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน^{๔๕} การตีความของคริสเตนเซนสอดคล้องกับการตีความของรอร์ตี*

แต่นักปรัชญาบางคนแย้งว่า ตามที่สเนเพิร์ช คำว่า “เป็นจริง” (is true) ไม่ได้มีความหมายเท่ากับ “ความสมนัยกันกับความเป็นจริง” (correspondence to reality) เพราะว่าการตรงกันระหว่างความคิดเห็นร่วมกันในท้ายที่สุดของการสืบสาวความเชื่อของผู้สืบสาวความเชื่อซึ่งได้มาจากวิธีการทางวิทยาศาสตร์กับความเป็นจริงอันเป็นภววิสัยนั้นเป็นเพียงความบังเอิญ (incidental) ความคิดเห็นที่ได้มานั้นสะท้อนความจริงอันเป็นภววิสัยเพราะว่าการมีประสบการณ์อย่างเพียงพอแล้วทำให้ทุกคนมีความเห็นร่วมกันเท่านั้น^{๔๖} การตีความว่าทฤษฎีความจริงของเพิร์ชเป็นทฤษฎีความจริงแบบสมนัยจึงดูเหมือนจะสามารถตีความได้แต่ก็ไม่น่าจะตรงกับจิตวิญญาณของปฏิบัตินิยมของเพิร์ชเสียทีเดียว ถ้าพิจารณาความคิดทางญาณวิทยาของเพิร์ชก็จะเห็นว่าการยอมรับทฤษฎีความจริงแบบสมนัยไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะตามที่สเนเพิร์ชมีความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงในฐานะที่เป็นกรรม (object) ของความรู้กับความเข้าใจของมนุษย์ในฐานะที่เป็นการตีความสาระสำคัญของปฏิบัติของสิ่งที่ปรากฏต่อประสบการณ์โดยอาศัยคุณสมบัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ (icon) กับภูมิหลัง (background knowledge) ของผู้ตีความ โดยนัยนี้ สิ่งที่เราารู้เป็นสิ่งที่เจือด้วยการตีความ (interpretation-laden) ดังนั้นทฤษฎีของเพิร์ชจึงไม่น่าจะนำไปสู่การสรุปว่า ทฤษฎีของเพิร์ชเป็นทฤษฎีความจริงแบบสมนัย นอกจากนี้ มโนทัศน์ความจริงที่เพิร์ชเสนอก็ต่างจากมโนทัศน์ความจริงที่ถูกเสนอในทฤษฎีความจริงแบบสมนัย ความจริงตามทฤษฎีความจริงแบบสมนัยไม่ขึ้นอยู่กับยอมรับของชุมชนผู้สืบสาวความจริง ที่เป็นจริงก็เพราะว่าข้อความหรือความเชื่อนั้นตรงกับความเป็นจริง แต่ความจริงตามที่สเนเพิร์ชไม่ได้ขึ้นอยู่กับยอมรับของชุมชน และความจริงซึ่งมาจากการยอมรับของชุมชนก็เปลี่ยนแปลงได้ แม้ว่าจะยอมรับว่าสุดท้ายจะมีความจริงที่คงอยู่ได้ใน

^{๔๕}C. B. Christensen, “Peirc’s Transformation of Kant,” P. 116-117.

* ดูรายละเอียด Richard Rorty, “Pragmatism, Davidson and Truth,” in Pual Horwich, ed. Theories of Truth. Aldershot: Dartmouth, 1994. pp. 446-448.

^{๔๖}Richard L. Kirkham, Theories of Truth: A Critical Introduction. p. 84.

ระยะเวลาอันยาวนานแต่นั้นก็เป็นเพียงอุดมคติซึ่งเพิร์ชบอกว่า ไม่มีอะไรเป็นเครื่องประกันได้ว่า เราได้ไปถึงความจริงอันเป็นอุดมคตินั้นแล้ว อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ยังเป็นปัญหาถกเถียงกันอยู่

ดังได้กล่าวแล้วเพิร์ชถือว่าความจริงเป็นข้อเท็จจริง ส่วนความเชื่อเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ การที่มนุษย์เชื่อว่าข้อความใดข้อความหนึ่งเป็นจริง ไม่เพียงพที่จะทำให้ข้อความนั้นเป็นจริง เพราะนั่นอาจเป็นความโน้มเอียงภายในใจ ความจริงกับความเชื่อว่าจะอะไรเป็นความจริงจึงแยกจากกัน แต่เพิร์ชพยายามทำให้ความจริงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความจริง ความเชื่อและประสบการณ์ของมนุษย์ พร้อมทั้งได้แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมีบทบาทในการกำหนดความเชื่อของเรา กล่าวคือ ประสบการณ์จะทำให้เราเกิดความสงสัยในความเชื่อเดิมพร้อมกันทำให้เรามีความเชื่อแบบใหม่ ความเชื่อที่เรายอมรับนี้ก็จะทำหน้าที่กำหนดกรอบการกระทำของเราในอนาคตต่อไป และความเชื่ออันนี้ก็จะถูกท้าทายหรือมีความเป็นไปได้เสมอที่จะถูกท้าทายด้วยประสบการณ์ใหม่ๆ ในอนาคต แม้ว่าประสบการณ์และการใช้เหตุผลจะทำให้เราพบข้อสรุปร่วมกันในท้ายที่สุดและยอมรับว่าเป็นความจริง แต่ความจริงดังกล่าวนี้ก็ไม้อาจถือว่าเป็นความจริงที่แน่นอนโดยสมบูรณ์ ตามทัศนะเพิร์ชความเชื่อทุกอย่างผิดได้ (fallible) เพราะว่าความเชื่อที่เราได้มานั้นต้องผ่านการตีความประสบการณ์ที่ใดมีการตีความยอมเป็นไปได้เสมอที่จะมีการตีความผิด ไม่มีอะไรเป็นเครื่องประกันความจริงได้อย่างสมบูรณ์ แม้ข้อความที่เรามั่นใจที่สุดก็อาจผิดได้^{๔๓} เพิร์ชยอมรับว่าความจริงสูงสุด (absolute truth) จะต้องเป็นความเชื่อที่มั่นคงของชุมชนสุดท้ายของผู้ทำการสืบสาวความเชื่อ แต่ความมั่นคงของความเชื่อที่ตกลงกันได้ชุมชนเป็นความเชื่อที่สงสัยไม่ได้ในปัจจุบัน (here and now) เท่านั้นและจะไม่มีใครมั่นใจว่า นั่นคือความเป็นจริงสูงสุดที่ไม่สามารถล้มล้างได้ เพราะไม่มีใครทำนายได้ว่า ชุมชนสุดท้ายของผู้สืบสาวความรู้คือชุมชนใดกันแน่ เราไม่รู้ว่าความเชื่อหรือสมมติฐานจะทนต่อการสืบสาวที่อาจจะมีขึ้นในอนาคตได้หรือไม่ สิ่งที่เรามีขณะนี้คือความเชื่อที่มีเหตุผล ความเชื่อที่เข้ากันได้กับหลักฐานมากที่สุดเท่านั้น^{๔๔}

^{๔๓} A. J. Ayer, *The Origins of Pragmatism*. pp. 23-24.

^{๔๔} C. J. Misak, *Truth and The End of Inquiry: A Peircean Account of Truth*. pp.

ท่าที่ต่อความจริงของเพิร์ชน่าสนใจตรงที่เขามิได้เป็นวิมตินิยมที่สงสัยความเชื่อทุกอย่าง แม้จะถือว่า ความเชื่อทุกอย่างสามารถสงสัยได้ แต่เขาก็เห็นว่ามนุษย์ควรจะมีจุดเริ่มต้นในการสืบสาวความเชื่อ หาไม่แล้วความสงบของจิตใจของมนุษย์ก็คงมีไม่ได้ การสืบสาวความรู้ใด ๆ ก็ไม่สามารถจะทำได้ จุดเริ่มต้นก็คือยอมรับความเชื่ออย่างใดอย่างหนึ่งที่เชื่อว่าเป็นจริงที่สุด จากความเชื่อที่เป็นจริงอันเป็นข้ออ้างนี้ก็จะทำให้เราหาข้อสรุปที่เชื่อว่าเป็นจริงได้ อย่างไรก็ตาม เขายังเห็นว่า เราควรจะต้องเปิดใจให้กับความสงสัยที่เกิดขึ้นจริง ๆ ไม่ใช่แก้งสงสัยไปเสียทุกอย่าง มองจากท่าที่อื่นนี้เราพบว่าเพิร์ชค่อนข้างจะอยู่ตรงกลางระหว่างวิมตินิยมกับพวกยึดมั่นอย่างฝังหัวในความจริงอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ยอมเปลี่ยนแปลง (dogmatism) การยอมให้ความจริงเป็นสิ่งที่สามารถจะผิดได้ถือได้ว่าเป็นการยอมรับความเป็นภววิสัยของความจริงและการมองเห็นข้อจำกัดของมนุษย์ แม้ว่าการยอมให้หมกมุ่นกับความจริงแปรผันได้เรื่อย ๆ จะเป็นที่ยอมรับไม่ได้สำหรับนักปรัชญาจำนวนมากก็ตาม

๒.๒.๓.๑.๒ ทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยมของวิลเลียม เจมส์

วิลเลียม เจมส์ (William James 1842 - 1910) นักปรัชญาชาวอเมริกันที่ทำให้ความคิดของปฏิบัตินิยมเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย เขาถือว่าปฏิบัตินิยมเป็นทั้งวิธีการ (method) (ที่เรียกว่า pragmatic method หรือ pragmatic rule) เป็นทั้งทฤษฎีความจริงที่เรียกว่า genetic theory of truth เจมส์เห็นด้วยกับการนิยามความจริงว่า “ความตรงกันกับความเป็นจริง” (agree with reality) แต่ไม่เห็นด้วยกับความหมายของคำว่า “ความเป็นจริง” (reality) และคำว่า “ความตรงกัน” (agreement) กับความเป็นจริงที่นักปรัชญาใช้กันอยู่โดยทั่วไป^{๔๕}

ถ้าหากย้อนกลับไปดูทฤษฎีความจริงของเพิร์ชจะพบว่า ความจริงตามทัศนะของเพิร์ช คือ ความคิดที่ผู้สืบสาวอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ทุกคนต้องถูกกำหนดให้มีความเห็นร่วมกันอย่างสมบูรณ์ในขั้นสุดท้าย เจมส์เรียกความจริงนี้ว่า ความจริงสูงสุด (absolute truth) หมายถึง ความจริงที่ไม่มีประสบการณ์ใด ๆ สามารถเปลี่ยนแปลงให้เป็นอย่างอื่นได้ ความจริงอันนี้เป็นจุดหมายปลายทางของอุดมคติที่ความจริงในขณะปัจจุบันจะมุ่งไปบรรจบในวันใด

^{๔๕} William James, *Pragmatism*. London: Harvard University Press, 1975.

วันหนึ่งในอนาคต ซึ่งเจมส์เห็นว่าการไปถึงจุดหมายอุดมคตินี้ต้องอาศัยคนที่มีสติปัญญาสมบูรณ์ที่สุด มีประสบการณ์สมบูรณ์สูงสุด สามารถเข้าใจมโนคติที่เป็นจริงอย่างครอบคลุมและครบถ้วน แต่เจมส์บอกว่า เราต้องอยู่กับปัจจุบัน อยู่กับความจริงที่ได้มาในแต่ละวัน และพร้อมที่จะเรียกว่ามันเป็นความเท็จในวันพรุ่งนี้^{๕๐} ชื่อน่าสนใจได้แก่ ข้อที่เจมส์บอกว่าความจริงสูงสุดเป็นอุดมคติที่อาจเข้าถึงไม่ได้ แต่เรามีชีวิตอยู่กับความจริงในชีวิตปัจจุบัน ความจริงปัจจุบันไม่ใช่ความจริงสูงสุดดังนั้น จึงพร้อมจะกลายเป็นเท็จได้ทุกเมื่อในอนาคต ความคิดนี้จะทำให้เราเข้าใจมากขึ้นว่า ที่เขาบอกว่าความจริงเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้นั้นเขาหมายถึงความจริงในระดับใด

สำหรับเจมส์ สิ่งที่สามารถถกเถียงกันได้ในเชิงปรัชญาจะต้องเป็นสิ่งที่มืออยู่ในประสบการณ์เท่านั้น ปฏิบัตินิยมไม่พูดถึงสิ่งที่อยู่นอกเหนือประสบการณ์หรือสิ่งที่เรียกว่า thing-in-itself ที่ไม่สามารถรู้ได้ ภายในกระบวนการของความรู้ของเรา มีสองสิ่งที่แตกต่างกัน คือ สิ่งที่ได้รับรู้ (percepts) และมโนทัศน์ (concept) มโนทัศน์มีลักษณะหยุดนิ่ง เป็นนามธรรม และแยกกันเป็นส่วน ๆ ไม่ต่อเนื่องกัน ส่วนสิ่งที่รับรู้เป็นเป็นกระแสต่อเนื่องของสิ่งเฉพาะที่ผ่านเข้ามาทางประสาทสัมผัสของเรา เรียกว่า กระแสแห่งประสบการณ์ ทั้งสองสิ่งนี้มีความสัมพันธ์ต่อกันในแง่ที่ว่า อาศัยการรับรู้เราจึงมีมโนทัศน์และมโนทัศน์ที่ได้จะก็เป็นเครื่องมือ นำทางให้เราสามารถเข้าใจสิ่งที่เรารับรู้ได้มากขึ้น การที่เราสามารถสร้างมโนทัศน์ขึ้นมาเพื่อแทนสิ่งที่ เป็นกระแสต่อเนื่อง ในทางหนึ่ง มันเป็นแผนที่สำหรับช่วยให้ชีวิตของเราดำเนินไป เป็นการสร้างคุณค่าใหม่ให้กับประสบการณ์ ขณะเดียวกันมโนทัศน์ที่เรากำหนดขึ้นก็จำกัดความเข้าใจของเราเกี่ยวกับประสบการณ์หรือสิ่งที่เรารับรู้ในแง่ที่ว่ามโนทัศน์ไม่ได้ให้ความรู้ที่ตรงกับสถานะของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เพราะบางสิ่งหนึ่งเป็นกระแสต่อเนื่องไม่ขาดตอน แต่สิ่งหนึ่งหยุดนิ่งไม่เปลี่ยนแปลง ตามทัศนะของเจมส์ สิ่งที่ได้รับรู้กับมโนทัศน์ไม่ได้อยู่นอกเหนือประสบการณ์ ปกติเรามักคิดว่ามีบางสิ่งที่เราพูดถึงในประสบการณ์ สิ่งนั้นอาจเรียกว่าเป็นอารมณ์หรือกรรม (object) ของความคิด ในอีกด้านหนึ่งเรามีความรู้สึกว่ามีตัวตน (subject)

^{๕๐}Ibid., pp. 106-107. and John P. Murphy, Pragmatism: From Peirce to Davidson. Oxford: Westview, 1990. pp. 49-50.

*ดูรายละเอียดใน William James, Some Problems of Philosophy. New York: Greenwood Press, 1968. pp. 47-111.

ของเราผู้คิดถึงสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้น เช่น เราคิดถึงโต๊ะที่เราใช้เขียนหนังสือ แก้วที่เราใช้นั่ง วิทยุที่เราเปิดฟัง เพลงคลาสสิกที่เราชื่นชอบ คนที่เรารัก เป็นต้น ในประสบการณ์ เราารู้สึกว่าตัวตนกับสิ่งที่ถูกรับรู้แตกต่างกัน แต่เจมส์บอกว่าสิ่งที่เราคิดถึงกับความคิดของเราไม่ได้เป็นสิ่งที่แยกต่างหากจากกัน ทั้งหมดเป็นเพียงกระแสของประสบการณ์ (flux of experience) เป็นเพียงสองบทบาทที่แตกต่างกันของประสบการณ์เท่านั้น ความแตกต่างนี้ไม่มีอยู่จริง^{๕๐} อย่างไรก็ตาม เจมส์ยังพูดถึงความเป็นจริง แต่ความเป็นจริงที่เขาพูดถึงเป็นความเป็นจริงที่ต่างออกไปจากความคิดของนักปรัชญาทั่วไป ความเป็นจริงเป็นการรวบรวมมโนทัศน์ที่อาศัยการรับรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นการสังสมประสบการณ์ ความเป็นจริงเป็นประดิษฐกรรมทางพุทธิปัญญา (intellectual innovation) ไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่แล้วโดยอิสระจากจิตใจ ตามทัศนะของเจมส์ ไม่มีสิ่งที่เรียกว่า ความเป็นจริงที่เป็นอิสระจากจิต ความเป็นจริงไม่มีอะไรนอกเหนือไปจากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นโดยอาศัยมโนทัศน์ หรือประสบการณ์ ที่อาศัยการรับรู้ทางประสาทสัมผัสซึ่งประสบการณ์ในปัจจุบันได้รวบรวมขึ้น โลกของความเป็นจริงไม่ใช่โลกที่สำเร็จรูป (ready-made) แต่เป็นโลกที่ถูกหล่อหลอมขึ้นโดยมนุษย์ (plastic world) จากความคุ้นเคยกับสิ่งต่าง ๆ ที่รับรู้ผ่านประสาทสัมผัส และสิ่งที่เราคุ้นเคยนั้นเจมส์ถือว่าเป็นสิ่งที่เราสามารถรับรู้ได้โดยตรง (direct object) เขาพูดถึงความแตกต่างระหว่างทัศนะของเขากับทัศนะของเหตุผลนิยมว่า ความเป็นจริงตามทัศนะของเหตุผลนิยมหมายถึง สิ่งสำเร็จรูปมาจากภายนอกและจะเป็นอย่างนั้นตลอดไป ความเป็นจริงในทัศนะของเขาเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (man-made) ยังไม่เรียบร้อยแต่รอการสรรค์สร้างต่อไปในอนาคต ความเป็นจริงจึงไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ก่อนการมีมโนทัศน์ (preconceptual) ที่ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ (incorrigibility)^{๕๑}

เมื่อความเป็นจริงไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ก่อนการมีมโนทัศน์ การกล่าวว่า “ความเป็นจริง” หมายถึง “การตรงกันกับความเป็นจริง” โดยให้ความหมายของ “ตรงกัน” (agree with) เท่ากับ “ลอกแบบ” (copy) ความเป็นจริงที่เป็นอิสระจากความคิด ก็เหมือนกับกล่าวว่า สิ่งหนึ่งลอกแบบตัวมันเอง เพราะว่ามีมโนคติที่จะถือว่าลอกแบบความเป็นจริงนั่นก็คือ มโนคติแห่งความคุ้นเคยที่เจมส์กล่าวว่าเป็นองค์ประกอบของความเป็นจริงนั่นเอง นอกจากนี้ เจมส์เห็นว่า

* เรื่องนี้ดูรายละเอียดใน สมพิศ ศรีประไพ, วิเคราะห์ปรัชญา “ประจักษ์นิยมแบบจัด” ของวิลเลียม เจมส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

^{๕๐} William James, Pragmatism. pp.115-129.

การลอกแบบความเป็นจริงของมโนคติเป็นไปไม่ได้เพราะเมื่อรับรู้สิ่งต่าง ๆ เราก็รับรู้โดยผ่านอวัยวะรับสัมผัส การที่จะก้าวออกนอกอวัยวะรับสัมผัสไปรับรู้ความเป็นจริงโดยตรงย่อมเป็นไปไม่ได้ กระนั้นเจมส์ก็ยังคิดว่าการตรงกันกับความเป็นจริงเป็นเงื่อนไขสำคัญของความจริง แต่ความตรงกันกับความเป็นจริงนั้นก็ไม่ใช่เป็นต้องหมายถึงการคัดลอกแบบความเป็นจริง เขากล่าวว่า การตรงกันกับความเป็นจริงในความหมายที่กว้างที่สุด หมายถึง การชี้ตรงไปที่ความเป็นจริงหรือสิ่งที่ล้อมรอบความจริง หรือหมายถึง การสามารถนำมาใช้งานเพื่อจัดการกับความเป็นจริงนั้นหรือสิ่งอื่นที่เชื่อมโยงกันความเป็นจริงนั้น ได้ดีกว่าสิ่งที่เราเห็นว่าไม่ตรง^{๕๒} สำหรับเจมส์ การไม่มีอะไรขัดแย้งกับความเป็นจริงบางส่วนที่ปรากฏในวิถีแห่งความคิดของเราก็น่าจะเพียงพอสำหรับการบอกว่าความคิดของเราตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ ความคิดนี้เป็นท่าทีแบบปฏิวิมตินิยม (antiskepticism) ที่ว่า ไม่จำเป็นต้องสงสัยสิ่งใดถ้าหากไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสงสัย หรือสิ่งที่เรารับรู้ไม่ได้เป็นเพียงภาพปรากฏของความจริงแม้ว่าสิ่งที่เรารับรู้บางอย่างอาจมีความผิดพลาด

ดังนั้น ในการหาว่าความคิดหรือมโนคติที่เราที่อยู่ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ ปฏิวิมตินิยมก็จะใช้วิธีตั้งคำถามธรรมดา ๆ ว่า ถ้าคนคนหนึ่งบอกว่า ความคิดใดความคิดหนึ่งเป็นจริง อะไรคือความแตกต่างอันเป็นรูปธรรมที่จะเกิดขึ้นในประสบการณ์ของบุคคลเมื่อยึดถือความเชื่อนั้น เราจะรู้ความจริงนั้นได้อย่างไร และถ้าความคิดนั้นเป็นเท็จจะเกิดประสบการณ์แตกต่างกันอย่างไรกับความเชื่อที่เป็นจริง หรือกล่าวโดยย่อ อะไรคือคุณค่าเชิงปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นประสบการณ์^{๕๓} นี่คือการใช้วิธีปฏิวิมตินิยม ซึ่งวางอยู่บนหลักการที่ว่า ไม่มีความแตกต่างใดที่จะไม่ก่อให้เกิดความแตกต่าง ไม่มีความแตกต่างในความจริงเชิงนามธรรมใดที่ไม่แสดงตัวมันเอง

^{๕๒} “To ‘agree’, in the widest sense with reality, can only means to be guided either straight up to it or into its surroundings, or to be put into such working touch with it as to handle either it or something connected with it better than if we disagreed.” (Ibid., p.102)

^{๕๓} “Pragmatism, . . . asks its usual question. “Grant an idea or belief to be true,” it say, “What concret difference will its being true make in anyone’s actual life? How will the truth be realized ? What experiences will be different from those which would obtain if the belief were false ? What, in short, is the truth’s cash-value in experiential term ?”(Ibid., p. 97)

ในความแตกต่างเชิงข้อเท็จจริงที่เป็นรูปธรรมและก่อให้เกิดการกระทำที่แตกต่างในตัวบุคคล ที่ใดที่หนึ่ง เวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้น สำหรับปฏิบัตินิยม มโนคติที่เป็นจริงคือมโนคติที่สามารถปรับได้ สมเหตุสมผล มีหลักฐานสนับสนุน และสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริง ส่วนมโนคติที่เป็นเท็จจะไม่สามารถทำอย่างนี้ได้ ความแตกต่างในทางปฏิบัติจึงเป็นความหมายของความจริง เพราะเป็นสิ่งที่จะบอกให้เรารู้ว่าความจริงคืออะไร ความจริงไม่ได้เป็นคุณสมบัติที่แนบสนิทมากับมโนคติ ความจริง *เกิดขึ้น*กับมโนคติ มโนคติกลายเป็นจริง และถูกทำให้เป็นจริง โดยเหตุการณ์ ได้แก่ การพิสูจน์มโนคติโดยกระบวนการการพิสูจน์ให้เห็นจริง กระบวนการทำให้มีความสมเหตุสมผล^{๕๔} ความคิดที่ว่า ความจริงไม่ใช่คุณสมบัติที่แนบสนิทอย่างคงที่มากับมโนคติ และมโนคติ *กลายเป็นจริง* (*becomes true*) ถูกทำให้เป็นจริงโดยเหตุการณ์และกระบวนการการพิสูจน์ นี่แหละที่เจมส์เรียกว่า genetic theory of truth คำว่า *กลายเป็นจริง* (*becoming true*) ในที่นี้หมายถึงเป็นจริงเชิงอุปกรณ์ (*being true instrumentally*)^{๕๕}

เจมส์ ถือว่าความคิดที่เป็นจริงนั้นจะต้องทำให้เราสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เก่ากับประสบการณ์ใหม่ได้อย่างเหมาะสมและเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือ ปกติเรามีความเชื่อหรือความคิดเดิมที่สะสมเอาไว้อยู่จำนวนหนึ่ง ความคิดเหล่านี้เป็นเสมือนเครื่องมือที่ทำให้เราสามารถจัดการกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน หรือการมีความสัมพันธ์กับโลก ภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความคิดเดิมส่วนใหญ่จึงจำเป็นต้องถูกรักษาไว้ (put on the shelf) เมื่อเรามีความคิดใหม่เกิดขึ้น ถ้าความคิดนี้เข้ากันได้กับความคิดส่วนใหญ่ ไม่ทำให้ความคิดส่วนใหญ่กระทบกระเทือน (ซึ่งการที่ความคิดใหม่สามารถปรับเข้ากับความคิดเก่าได้อย่างเหมาะสมหรือไม่เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคล) และการที่ความคิดใหม่สามารถปรับเข้าหรือเชื่อมต่อกับความคิดเก่าได้เช่นนี้ถือว่าเป็นจริงในฐานะที่เป็นเครื่องมือ กล่าวคือ สามารถนำเราจากขณะแห่งประสบการณ์หนึ่งไปสู่ขณะแห่งประสบการณ์อื่นอย่างมีคุณค่าและก่อให้เกิดความพึงพอใจ และถ้าพิจารณาตามที่กล่าวมา ความจริงแบบอุปกรณ์นี้มีระดับ กล่าวคือ ปกติความคิดที่ทำงานได้ดีจะถูกเก็บรักษาไว้ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะรักษาไว้ได้เมื่อเผชิญกับข้อเท็จจริงใหม่ ๆ เมื่อความคิดใหม่เกิดขึ้นจากการเผชิญกับข้อเท็จจริงใหม่ ๆ ในชีวิตประจำวัน หรือในอนาคต ความคิดเหล่านี้จะต้องเข้ากับความคิดเก่าได้และไม่ทำให้ส่วนใหญ่ถูกระทบ

^{๕๔}Ibid.

^{๕๕}John P. Murphy, Pragmatism: From Peirce to Davidson. p. 51.

กระเทียม การสั่งสมความคิดที่เป็นจริงจึงเพิ่มขึ้นตามลำดับตามจำนวนความคิดใหม่ที่เพิ่มเข้าไป และความคิดที่สะสมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นี้จึงมีความจริงกว่าความคิดอื่น ๆ เพราะใช้งานได้ดีกว่า แต่สิ่งที่ทำงานได้ดีในวันนี้ไม่ได้หมายความว่า จะทำงานได้ดีในวันพรุ่งนี้ มโนคติที่เป็นจริงในวันนี้สามารถถูกสงสัยได้เมื่อมีประสบการณ์หรือข้อมูลใหม่เพิ่มเข้ามา

การที่ความคิดต่าง ๆ ทำงานในฐานะที่เป็นอุปกรณ์เช่นนี้เอง ทำให้ความคิดถูกจัดไว้ในประเภทที่เป็นจริง กระบวนการที่สะสมความจริงมากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง เรียกว่า กระบวนการการพิสูจน์ (process of verification) กล่าวคือ ความคิดนั้นได้พิสูจน์ตัวเองด้วยการที่ความคิดนั้นทำให้เราสามารถประสานประสบการณ์ที่แปลกใหม่เข้ากับประสบการณ์เก่าอย่างน่าพึงพอใจ เราจะเห็นว่า ความพึงพอใจหรือประโยชน์ที่ได้รับ (ซึ่งเป็นเงื่อนไขประการหนึ่งของการเป็นจริงของความคิด) ได้เกิดขึ้นต่อเนื่องจากกระบวนการพิสูจน์ตนเองของมโนคติ พุดง่าย ๆ ก็คือ ความเป็นประโยชน์หรือความพึงพอใจเป็นสิ่งที่เราได้มาจากการที่ความคิดนั้นได้พิสูจน์ตัวมันเองว่าเป็นจริง ความพึงพอใจหรือความเป็นประโยชน์จึงสัมพันธ์กับการที่ความคิดนั้นสามารถพิสูจน์ได้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ความคิดนั้นเป็นจริง ถ้าเป็นประโยชน์ ถ้าถือว่าความจริงคือความคิดที่เป็นประโยชน์ ก็อาจมีปัญหว่า สำหรับคน ๆ เดียวกัน สิ่งหนึ่งอาจเป็นประโยชน์ในเวลาหนึ่งแต่อาจไม่เป็นประโยชน์ในอีกเวลาหนึ่ง หรือสิ่งที่ เป็นประโยชน์สำหรับคนหนึ่งแต่อาจจะไม่เป็นประโยชน์สำหรับอีกคนหนึ่ง ข้อนี้บ่งชี้ว่าสิ่งที่ เป็นจริงในเวลาหนึ่งสำหรับคน ๆ หนึ่งอาจไม่เป็นความจริงในอีกเวลาหนึ่ง หรือความจริงสำหรับคนหนึ่งกับอีกคนหนึ่งอาจขัดแย้งกันได้ ความจริงที่เจมส์เสนอ จึงไม่มีความเป็นภววิสัย แต่เจมส์กล่าวแก้ว่า สิ่งที่ถือว่าเป็นประโยชน์สำหรับคน ๆ หนึ่งนั้นจะต้องไม่ขัดแย้งกับประโยชน์โดยรวมของชีวิต

เมื่อก้าวอย่างย่อที่สุด ความจริง คือ สิ่งที่เป็นประโยชน์ในวิถีแห่งการคิดของเรา เช่นเดียวกับความถูกต้อง คือ สิ่งที่เป็นประโยชน์สำหรับแนวทางการประพฤติปฏิบัติของเราเท่านั้น เป็นประโยชน์ในทุกยุคทุกสมัย เป็นประโยชน์ในระยะเวลาอันยาวนาน และสำหรับวิถีชีวิตโดยรวม เพราะสิ่งที่ตอบสนองประสบการณ์ทั้งหมดได้เป็นที่น่าพอใจขณะปัจจุบัน ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่สามารถตอบสนองประสบการณ์ได้อย่างเป็นที่น่าพอใจเท่าเทียมกันในอนาคต ดังที่เรารู้ประสบการณ์จะอยู่เหนือการคาดคิด

และทำให้เราต้องแก้ไขสูตรสำเร็จปัจจุบัน^{๕๖}

เจมส์ชี้แจงว่า “ความจริงเป็นส่วนหนึ่งของความดี ไม่ใช่ประเภทที่แตกต่างจากความดี และรวมกันกับความดี ดังนั้น ความจริงจึงเป็นชื่อของสิ่งที่จะพิสูจน์ตัวมันเองว่าเป็นสิ่งดีในวิถีแห่งความเชื่อ และเป็นความดีด้วยเหตุผลที่สามารถกำหนดได้อย่างแน่นอนด้วย”^{๕๗} ขณะที่เจมส์เชื่อว่า ความเชื่อที่เป็นจริงจะต้องมีประโยชน์ในระดับที่กว้างและยาวไกล เขาก็เชื่ออีกว่า สิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างนี้เป็นผลผลิตของความเชื่อที่เป็นจริง เหตุผลของเขา คือ ถ้าในมโนคติใด ๆ ไม่มีสิ่งที่ดีสำหรับชีวิต การรู้ความจริงไม่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ในเชิงบวกและมโนคติที่เป็นเท็จเป็นสิ่งที่ประโยชน์ ความคิดที่ว่าความจริงเป็นสิ่งล้ำค่าเป็นหน้าที่ที่เราจะต้องแสวงหาความจริงก็คงไม่เติบโตขึ้นหรือกลายเป็นสิ่งยึดติด(dogma) เขากล่าวว่า “ถ้ามีชีวิตที่ดีจริง ๆ ที่เราควรไปถึง และถ้ามีมโนคติใด ๆ เมื่อเราเชื่อก็คจะช่วยนำเราไปสู่ชีวิตเช่นนั้น ก็เป็นการดีสำหรับเราที่จะเชื่อในมโนคติอันนั้น เว้นเสียแต่ว่าการเชื่อในมโนคติอันนั้นทำให้ผลประโยชน์ที่ดีกว่าของชีวิตขาดหายไป”^{๕๘}

คำว่า เป็นประโยชน์ (expedient) หมายถึง ความสะดวกและเหมาะสม พัทธน์กล่าวว่า เจมส์ใช้คำนี้เพราะไม่ปรารถนาจะให้หลักเกณฑ์ที่เป็นทางการสำหรับการตัดสินความเชื่อหรือข้อความที่เป็นจริง และสำหรับเจมส์ ความเป็นประโยชน์ของข้อความต่าง ๆ นั้น มีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละชนิดของข้อความ ไม่ใช่ข้อความทุกประเภทจะมีเกณฑ์พิจารณาอย่างเดียวกันหมด สำหรับข้อความเกี่ยวกับข้อเท็จจริงซึ่งมีข้อความทางวิทยาศาสตร์เป็นกรอบสำคัญ เราก็ใช้ความเป็นประโยชน์ในการทำนาย (usefulness of prediction)

^{๕๖} ‘The true,’ to put it very briefly, is only the expedient in the way of our thinking, just as ‘the right’ is only the expedient in the way of our behaving. Expedient in almost any fashion; and expedient in the long run and on the whole of course; for what meets expediently all the experience in sight won’t necessarily meet all farther experiences equally satisfactorily. Experiences, as we know, has ways of boiling over, and making us correct our present formulas. (William James, *Pragmatism*. p. 106.)

^{๕๗} Ibid., p. 42.

^{๕๘} Ibid., pp. 42-43.

เป็นเครื่องตัดสิน ส่วนข้อความอื่น ๆ เช่นข้อความทางศาสนา หรือจริยธรรมก็อาจพิจารณาถึงความ เป็นประโยชน์ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป^{๕๕} ความคิดของพัทธน์ัมเกี่ยวกับทฤษฎีของ เจมส์สอดคล้องกับความคิดของแอร์ที่เห็นว่า ตามทัศนะของเจมส์ เกณฑ์ที่ใช้ประเมินความเชื่อที่ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงแตกต่างจากเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง มโนคติหรือความเชื่อทางศาสนา แต่ความแตกต่างนั้นอาจเรียกรวม ๆ ว่า ความเป็นประโยชน์ หรือใช้การได้^{๕๖}

ความเป็นประโยชน์ของความคิดตามทัศนะของเจมส์อาจประมวลได้อย่างน้อย ๓ ประการคือ ความสามารถอธิบายหรือทำนาย (explain or predict) โลกของประสบการณ์ได้ ความสามารถจัดการกับโลกได้ และความที่ความคิดนั้นทำให้เราติดต่อกับคนอื่น ๆ ได้อย่าง น่าพึงพอใจกว่าการไม่ยอมรับความคิดหรือความเชื่อนั้น การอธิบายหรือการทำนายโลกของ ประสบการณ์ได้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุดมคติเกี่ยวกับการมีชีวิตที่ดี ถ้าความเชื่อใดช่วยให้เรา อธิบายหรือทำนายโลกได้ความเชื่อนั้นก็เป็นประโยชน์สำหรับเรา ช่วยให้เราจัดการกับโลกได้ ในทางที่จะตอบสนองความพึงพอใจของเรา หรือทำให้เราติดต่อกับคนอื่น ๆ ได้ เมื่อความคิดหรือ มโนคติของเราไม่สามารถจะลอกแบบความเป็นจริงได้เพื่อจะบอกได้ว่า เมื่อไรความคิดของเรา จึงตรงกับความเป็นจริง คุณค่าดังกล่าวจะเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่ามโนคติหรือความคิดความเชื่อของเรา ตรงกันกับความเป็นจริง เพราะอย่างน้อยที่สุดก็ไม่มีประสบการณ์หรือข้อเท็จจริงใดขัดแย้งกับ ความเชื่อที่เรายึดถืออยู่ในปัจจุบัน การที่จะบอกว่าความคิดใดมีคุณค่าหรือเป็นประโยชน์หรือไม่ จะต้องพิจารณาทุกสิ่งทุกอย่างและในเวลาที่ยาวนาน ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้น กับคนหนึ่งเมื่อเขายึดถือความเชื่อหนึ่ง ความเชื่อนั้นอาจไม่เป็นประโยชน์สำหรับอีกคนหนึ่ง ความเป็นประโยชน์จึงสัมพันธ์กับบุคคลกับเวลา การที่เจมส์ยึดเอาคุณค่า (ความเป็นประโยชน์) เป็นเงื่อนไขของความจริงของความเชื่อทำให้ทฤษฎีของเขาเสี่ยงการเป็นอัตนิยมและสัมพัทธนิยม ในเรื่องความจริงไม่ผัน แม้จะบอกว่าความคิดนั้นเป็นประโยชน์หรือไม่จะต้องพิจารณาว่า เป็นประโยชน์ครอบคลุมทุกด้านของชีวิตและในระยะเวลานานไกลของการมีชีวิตอยู่หรือไม่ เพราะสิ่งที่มีประโยชน์ตลอดชีวิตของคน ๆ หนึ่งเป็นไปได้ที่จะไม่เป็นประโยชน์สำหรับ

^{๕๕} Hilary Putnam, Pragmatism: An Open Question. Massachusetts: Blackwell, 1995. pp. 8-10.

^{๕๖} A. J. Ayer, The Origins of Pragmatism. p. 201.

อีกคนหนึ่งเลย ปัญหาเรื่องสัมพัทธนิยมเกี่ยวกับความจริงเป็นสิ่งที่เจมส์หลีกเลี่ยงไม่พ้น ผู้เขียนเห็นว่า สิ่งที่น่าสนใจในข้อเสนอของเจมส์ก็คือ เจมส์ได้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างความจริงกับคุณค่าบางอย่างที่เขาเรียกว่า ความดีหรือความเป็นประโยชน์ (good) โดยมองว่าความจริงกับความดีไม่ใช่สิ่งที่จะแตกต่างกัน แต่เป็นสิ่งที่ร่วมกันอยู่ ไม่ว่าจะคำว่า good ในที่นี้จะมีความหมายอย่างไร อย่างน้อยที่สุด เจมส์ก็มองเห็นว่าความจริงมีผลหรือความจริงจะต้องส่งผลในทางที่เป็นคุณประโยชน์ต่อมนุษย์ที่ยึดถือความจริงอันนั้น โดยการยอมรับเช่นนี้ การเสนอให้พิจารณาความจริงโดยเริ่มจากผลหรือประโยชน์ที่ปรากฏต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ก็เป็นข้อเสนอที่มีความสอดคล้องในระบบความคิดของเจมส์

๒.๒.๓.๑.๓ ทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยมของจอห์น ดิวอี้

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey 1859 -1952) เป็นนักปรัชญาปฏิบัตินิยมที่มีอิทธิพลต่อนักปรัชญายุคปัจจุบันค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นริชาร์ด รอร์ติ ฮิลารี พัทนัม หรือ โอ. ดับบลิว. วี. ไควน์ เป็นต้น ดิวอี้ได้รับอิทธิพลความคิดเรื่องการสืบสาวความเชื่อ (inquiry) จากเพิร์ซและอุปกรณนิยมเกี่ยวกับความจริงจากทฤษฎีของเจมส์

ดิวอี้รับความคิดของเจมส์มาโดยเฉพาะความคิดที่ว่าความจริงไม่ใช่สิ่งที่สำเร็จรูป หากแต่เป็นสิ่งที่อยู่ในกระบวนการสืบสาวอันไม่สิ้นสุดของมนุษย์ นัยสำคัญของความคิดนี้ก็คือ ถ้าความจริงยังอยู่ในกระบวนการสืบสาวซึ่งจะต้องรอการสืบสาวของคนรุ่นต่อไปในอนาคต ความจริงที่มีอยู่ในขณะปัจจุบันก็เป็นเพียงสิ่งที่เราใช้เป็นจุดตั้งต้นเพื่อทำการสืบสาวต่อไปเท่านั้น ดังนั้น มโนทัศน์เกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่เรายอมรับว่าเป็นความรู้ในปัจจุบัน ก็เป็นเพียงเครื่องมือสำหรับนำเราไปสู่ความรู้ใหม่ ๆ ในอนาคต ดิวอี้พบว่าทฤษฎีความจริงของเจมส์ให้ภาพของอุปกรณนิยมแต่เจมส์ก็ไม่ได้อธิบายโครงสร้างของอุปกรณนิยมให้กระจ่างชัด ดิวอี้จึงได้อธิบายความคิดแบบอุปกรณนิยมโดยผสมผสานความคิดเรื่องจิตที่มีเป้าหมาย (teleological mind) ในหนังสือ Principle of Psychology ของเจมส์เข้ากับความคิดแบบพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ความคิดโดยสรุปคือ สัจชาตญาณการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม

* ดูรายละเอียดใน Richard L. Kirkham, *Theories of Truth: A Critical Introduction*. pp. 95-99.

ในอินทรีย์ชั้นต่ำ (inferior organisms) ได้กลายมาเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์และมีอิทธิพลต่อความคิด การคิดไตร่ตรองถือว่าเป็นการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในทางอ้อม สิ่งนี้กลายมาเป็นหน้าที่อันซับซ้อนอย่างยิ่งของจิต จุดเริ่มต้นของสิ่งนี้มาจากการปรับตัวในทางชีววิทยา หน้าที่สำคัญของความคิดก็คือมุ่งจัดการกับเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อม หน้าที่ของพุทธิปัญญา (intelligence) จึงไม่ใช่การคัดลอกสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ แต่เป็นการกำหนดวิถีทางที่จะให้เกิดความสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับสิ่งแวดล้อมในอนาคต การตัดสินใจ (judgement) จึงเป็นผลจากการทำหน้าที่เชิงสร้างสรรค์ของจิตซึ่งมีจุดมุ่งหมาย (teleological mind) และการเลือกวิถีทางสำหรับบรรลุจุดมุ่งหมายของจิต การตัดสินใจใด ๆ จึงไม่มีระดับหรือลำดับชั้นของรูปแบบ กล่าวคือ ไม่มีอะไรจริงกว่าหรือเท็จกว่า การตัดสินใจแต่ละชนิดมีเป้าหมายเป็นของตนเอง ความสมเหตุสมผลของการตัดสินใจจึงถูกกำหนดด้วยประสิทธิภาพหรือความสามารถในบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๖๐}

เมื่อคิดถึงความจริง เขากล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าความจริงเป็นคุณสมบัติของเป้าหมายสุดท้ายของการสืบสาว เขาเหมือนกับเพิร์ซที่เห็นว่าการสืบสาวคือกระบวนการในการแก้ปัญหา เป็นวิธีการออกไปจากความสงสัย (สถานการณ์ที่เป็นปัญหา) ซึ่งไม่น่าพึงพอใจไปสู่สถานการณ์ที่สามารถจัดการกับปัญหาและเป็นสถานการณ์ที่สามารถกำหนดได้อย่างมั่นคงได้แก่ สถานการณ์ของความเชื่อหรือความรู้ แต่คำว่า ความเชื่อ และ ความรู้ มีความหมายกำกวมเพราะความเชื่ออาจเป็นเพียงสภาพทางจิตวิทยาอย่างหนึ่งของมนุษย์ ความรู้ก็อาจเป็นความรู้ในความหมายของจิตนิยมหรือสัญนิยมที่ไม่เกี่ยวกับการสืบสาว ดังนั้น คำที่เขาเห็นว่าเหมาะสมที่สุด คือ คำว่า ความสามารถที่จะยืนยันได้ หรือการยืนยันที่มีหลักประกัน (assertibility or warranted assertion) และความจริงเป็นคุณสมบัติของการยืนยันที่มีหลักประกัน^{๖๑}

ในความคิดเรื่องการสืบสาวความจริง คิดไว้ถือว่า เครื่องมือของการสืบสาวได้แก่ ประพจน์ (propositions) การยืนยันเป็นเนื้อหา (subject-matter) ที่สรุปได้ในขั้นสุดท้าย

^{๖๐}John Dewey, "The Development of American Pragmatism," in Amelie Rorty, *Pragmatic Philosophy: An Anthology*. New York: Anchor Book, 1966. pp. 214-215.

^{๖๑}John Dewey, "The Function of Logic," in Amelie Rorty, *Pragmatic Philosophy: An Anthology*. New York: Anchor Book, 1966. pp. 253-255.

ของการสืบสาว และการยืนยันนี้เป็นการตัดสินใจ (judgment) ซึ่งเป็นผลอันแน่นอนที่ได้มาจากการสืบสาว ส่วนประพจน์ซึ่งเราจะเข้าใจเนื้อหาได้โดยผ่านสัญลักษณ์ เช่น รอยขีดเป็นประโยค (token sentence) นั้นมีฐานะเป็นตัวนำทาง (means) ที่จะนำเราไปถึงความเชื่อที่ยอมรับได้ เมื่อการสืบสาวดำเนินไปจนถึงที่สุด ประพจน์จึงแตกต่างจากความเชื่อซึ่งเป็นตัวนำทางไปสู่ผลอันน่าพึงพอใจ ดิวอี้กล่าวว่า ความคิดของเขาสามารถเข้าใจได้ ถ้ายอมรับว่า (๑) ความรู้ในทุกกรณีเชื่อมโยงกันกับการสืบสาว (๒) เป้าหมายสุดท้ายของการสืบสาวเป็นคนละอย่างกับสิ่งที่เป็นตัวนำทางที่จะทำให้การสืบสาวพบกับข้อสรุปที่มีหลักประกัน และ (๓) ตัวนำทางต้องถูกวางไว้ในวจนกรรม (discourse) เช่น ประพจน์ และในฐานะที่เป็นตัวนำทาง สิ่งนั้นต้องมีคุณสมบัติที่สามารถใช้เป็นตัวนำทางได้ เขากล่าวว่า ถ้ายอมรับความคิดนี้ก็จะเห็นว่า ความจริง ความเท็จเป็นคุณสมบัติของเนื้อหาความคิดที่เป็นเป้าหมายสุดท้ายของการสืบสาวซึ่งถูกกำหนดโดยลักษณะของวิธีการเชิงปฏิบัติการ (the character of the operational procedure) เพื่อให้ได้มาซึ่งประพจน์เกี่ยวกับข้อมูลและประพจน์เกี่ยวกับสิ่งที่อนุมานมาได้^{๖๓}

กระบวนการสำคัญที่จะทำให้ได้การตัดสินใจหรือการยืนยันที่มีหลักประกันในท้ายที่สุดของการสืบสาวจึงได้แก่กระบวนการที่จะให้ได้ว่าซึ่งประพจน์อันเป็นตัวนำทางของการสืบสาว เพราะว่า ความจริงหรือความเท็จของการยืนยันขึ้นอยู่กับว่าประพจน์ที่เป็นตัวนำทางอันจะทำให้การสืบสาวดำเนินไปจนบรรลุผลสุดท้ายสามารถทำลายข้อจำกัดของปัญหาเพียงพอที่จะชี้แสดงว่าอะไรคือคำตอบที่เหมาะสมหรือไม่ ประพจน์ที่มีลักษณะเป็นเครื่องนำทางได้ตามทัศนะของดิวอี้ ได้แก่ ประพจน์ที่ชัดเจน เรียบง่าย และเป็นพื้นฐานสำหรับการสืบสาวคำตอบในปัญหาที่ต้องการสืบสาว ในกระบวนการการสืบสาว มีประพจน์อยู่ ๒ ประเภทที่เกี่ยวข้อง คือ (๑) ประพจน์ที่แสดงเหตุการณ์ทั่วไป และ (๒) ประพจน์ที่แสดงเหตุการณ์เฉพาะอย่าง ทั้งสองอย่างนี้เกี่ยวข้องกันในแง่ที่ว่า โดยอาศัยประพจน์ที่แสดงเหตุการณ์เฉพาะหลาย ๆ ประพจน์จึงสรุปเป็นประพจน์ทั่วไปโดยการอนุมานตามเหตุผล ประพจน์ที่อนุมานได้นี้เองที่จะใช้เป็นจุดเริ่มต้นในการสืบสาวต่อไป เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับประพจน์ไม่ใช่สิ่งที่กำหนดเอามาได้โดยการตั้งสมมติฐานล่วงหน้า (a priori assumption)

^{๖๓} John Dewey, "Proposition, Warranted Assertibility, and Truth," in Ernest Nagel and Richard B. Brandt, eds. Meaning and Knowledge: Systematic Readings in Epistemology. New York: Harcourt, Brace & World, 1965. p. 156.

เพราะว่าประพจน์ไม่ได้เป็นผลโดยตรงของเหตุการณ์ซึ่งจะทำให้ประพจน์นั้นเป็นจริง จึงมีวิธีกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับประพจน์ที่ควิเรียกว่า operational and behavioral procedures กล่าวคือ เริ่มต้นจากการกำหนดเงื่อนไขที่เป็นปัญหา ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะต้องได้รับการแก้ไขและเป็นเงื่อนไขที่กำหนดความสำเร็จของการสืบสาว เงื่อนไขที่เป็นปัญหานี้สามารถกำหนดทราบได้โดยอาศัยการสังเกตด้วยประสาทสัมผัส ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตแต่ละครั้งนี้จะ เป็นข้อมูลเฉพาะอย่างไม่ใช่ข้อมูลที่สำเร็จรูปแล้ว ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการสืบสาวเมื่อได้รูปร่างอันชัดเจนของปัญหาแล้วและทำการสังเกตซ้ำแล้วซ้ำเล่าก็จะพบคำตอบที่เป็นไปได้ คำตอบที่เป็นไปได้ในที่นี้คือ ความหมายที่เป็นไปได้ของข้อมูลที่ได้มาจากการสังเกต จากนั้น เรานำคำตอบที่ได้ไปสู่กระบวนการของการใช้เหตุผล ซึ่งจะทำให้เราพบรายละเอียดชัดเจนขึ้น เมื่อเราตรวจสอบคำตอบนั้นด้วยการอนุมานถึงสิ่งต่าง ๆ ที่สังเกตได้ก็จะทำให้ได้มาซึ่งเนื้อหาสาระ (subject-matter) ของประพจน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลสรุปจากการอนุมาน ประพจน์เหล่านี้ ไม่ใช่ตัวอย่างของความรู้แต่จะเป็นเครื่องนำทางที่จะทำให้บรรลุถึงเป้าหมายของความรู้ในฐานะที่เป็นการยืนยันที่มีหลักประกัน (warranted assertion) ตัวประพจน์เองก็จะมีลักษณะเชิงปฏิบัติการเพราะจะทำให้เกิดการสังเกตทดลองใหม่ ๆ เนื้อหาของมันจะเป็นตัวทดสอบข้อสมมติฐานเก่า และเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับข้อสมมติฐานใหม่ ๆ หรืออย่างน้อยที่สุดก็จะช่วยให้ปรับปรุงแก้ไขคำตอบต่าง ๆ ที่ได้มาก่อนหน้านั้น และจะเป็นอย่างนี้เรื่อยไป จนกระทั่งพบคำตอบที่แน่นอนอันเป็นเป้าหมายของการสืบสาว^{๖๔}

จากตรงนี้เราพบว่าสิ่งที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือก็คือประพจน์ ส่วนเป้าหมายสุดท้ายของการสืบสาวก็คือ การบรรลุถึงความเชื่อหรือความรู้ ควิเรียกว่า การยืนยันที่มีหลักประกัน หรือความสามารถที่จะยืนยันได้อย่างมีหลักประกัน ซึ่งมีคุณสมบัติแห่งความจริง โดยนัยนี้ การบรรลุเป้าหมายสุดท้ายของการสืบสาวนั้นขึ้นอยู่กับวิธีการที่จะได้มาซึ่งประพจน์ที่จะใช้เป็นเครื่องมือ วิธีการดำเนินการเพื่อให้ได้มาจะเป็นเครื่องประกันว่า การตัดสินใจในท้ายที่สุดของการสืบสาวนั้นน่ายอมรับหรือไม่ และถ้าเป็นอย่างนั้น ความจริงของการยืนยันก็ต้องสัมพันธ์กับวิธีการ กล่าวคือ กระบวนการที่ใช้ในการสืบสาวจะเป็นเงื่อนไขกำหนดว่าการยืนยันที่ได้มานั้นจะจริงหรือเท็จ แต่ก็คงไม่ได้หมายความว่าความจริงเป็นอันเดียวกันกับความสามารถที่จะพิสูจน์ได้ ความคิดของควิไม่ต่างจากเฟิร์ชนัก ต่างก็ยอมรับว่าวิธีการสืบสาว

^{๖๔}Ibid., pp. 156-159.

คือ เงื่อนไขสำคัญของการได้ความจริงมา ที่สำคัญกว่านั้นก็คือทั้งคู่ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า ข้อสรุปสุดท้ายที่จะได้มานั้นต้องไม่ใช่ด้วยวิธีการก่อนประสบการณ์ (method a priori) เพิร์ชบอกว่าจะต้องใช้วิธีพิจารณาผลของการยึดมโนทัศน์หรือความเชื่อ แต่ควิธีเรียกวินิจฉัยการดังกล่าวว่า operational and behavioral procedures วิธีการที่ควิธีเสนอสอดคล้องกับความคิดหลักของเขาที่ว่า ความคิดทางปรัชญาที่เรามีอยู่นั้นไม่อาจแยกออกจากสังคมวัฒนธรรม ความคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ เป็นผลผลิตจากการสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม มองในแง่นี้ความจริงทั้งมวลล้วนก่อตัวขึ้นภายในวิถีชีวิตมนุษย์ ความจริงเป็นสิ่งที่หนึ่งในกระบวนการของธรรมชาติ เป็นผลของการที่มนุษย์ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งเผชิญกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหา และต้องการจะบรรลุเป้าหมาย การหาความจริงก็เพื่อจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายอันนั้น ความจริงจึงไม่ได้มีจุดสิ้นสุดในตัวเอง ค่าของความจริงอยู่ที่ว่ามันช่วยให้มนุษย์สามารถจัดการกับสถานการณ์ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของตนเอง เหมือนเครื่องมือที่ไม่ได้ดำรงอยู่เพื่อตัวมันเอง หากเป็นสิ่งที่ช่วยให้ทำอะไรได้ดีขึ้น คุณค่าของความคิดหรือทฤษฎีก็อยู่ที่ผลที่ความคิดหรือทฤษฎีนั้นทำให้เกิดขึ้นต่อมนุษย์เช่นเดียวกัน ดังนั้น ผลที่เกิดขึ้นจากการนำทฤษฎีนั้นไปใช้จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการประเมินค่าความจริงของทฤษฎี เขากล่าวว่า

ถ้าหากความคิด ความหมาย มโนทัศน์ มโนภาพ ทฤษฎี และระบบต่าง ๆ ทั้งหมด เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดการกับสิ่งแวดล้อมที่ถูกให้มาเสียใหม่ และเป็นเครื่องมือสำหรับการขจัดปัญหาและความยุ่งยากซับซ้อนบางอย่างออกไปแล้วการทดสอบความสมเหตุสมผล และคุณค่าของมันก็อยู่ที่ว่ามันบรรลุถึงผลดังกล่าวหรือไม่ ถ้าหากมันบรรลุถึงผลดังกล่าว มันก็ไว้ใจได้ ถูกต้อง สมเหตุสมผล ดีและจริง ถ้ามันล้มเหลว . . . มันก็เป็นเท็จ^{๖๕}

^{๖๕}“If ideas, meanings, conceptions, notions, theories, systems are instrumental to an active reorganization of the given environment, to a removal of some specific trouble and perplexity, then the test of their validity and value lies in accomplishing this work. If they succeed in their office, they are reliable, sound, valid, good, true. If they fail to clear up confusion, to eliminate defects, if they increase confusion, uncertainty and evil when they are acted upon, then they are false.” (John Dewey, *Reconstruction in Philosophy*. New York: A Mentor Book, 1953. p. 128)

ความคิดดังกล่าวได้รับขนานนามว่าหน้าที่นิยม functionalism เพราะสนใจแต่เพียงว่าความคิดหรือมโนทัศน์ที่ยึดถือจะทำหน้าที่ของมันอย่างไร และได้ชื่อว่าอุปการณนิยม (instrumentalism) เพราะถือว่า คำยืนยันที่มีหลักประกันยังคงมีสถานะเป็นเครื่องมือสำหรับใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน และความคิดซึ่งเป็นผลผลิตของการไตร่ตรองไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเข้าถึงความจริง แต่เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการจัดการกับเงื่อนไขแวดล้อมที่เป็นปัญหาสำหรับการดำรงชีวิต

๒.๒.๓.๒ ความคิดของนักปรัชญาปฏิบัตินิยมสมัยปัจจุบัน

นักปรัชญาปฏิบัตินิยมสมัยปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากเจมส์และดิวิตี้อ่อนข้างมาก ในหนังสือชื่อ “Pragmatism” เมื่อมีข้อถกเถียงเรื่อง “คนกับกระรอก” เจมส์ได้กล่าวไว้ในทำนองที่บ่งชี้ว่า “ความจริงของภาษาหรือข้อความขึ้นอยู่กับความหมายของภาษา” ต่อมา ดิวิตี้อได้เสนอว่า ความหมายของคำไม่ใช่สิ่งที่มีอยู่ในเชิงความคิด แต่ความหมายเป็นคุณสมบัติของพฤติกรรม^{๖๖} ความคิดของดิวิตี้อิทธิพลต่อความคิดของไควน์ (W.V. Quine) ในเวลาต่อมา

* เรื่องมีอยู่ว่า ชายคนหนึ่งกำลังยืนเผชิญหน้ากับกระรอกตัวหนึ่งที่จับอยู่บนต้นไม้ เขาพยายามจะวิ่งรอบตัวกระรอกตัวนั้น แต่เมื่อเขาพยายามวิ่งไปด้านหลัง กระรอกก็วิ่งอ้อมต้นไม้ไปอีกด้าน โดยรักษาดำแหน่งในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับชายคนนั้นเหมือนเดิมทุกครั้งไป คำถามจึงเกิดขึ้นว่า ชายคนนั้นวิ่งรอบตัวกระรอกหรือไม่ ในกลุ่มที่เถียงกัน ผู้ที่เห็นว่า ชายคนนั้นวิ่งรอบตัวกระรอกกับผู้เห็นว่าชายคนนั้นไม่ได้วิ่งรอบตัวกระรอกมีจำนวนเท่ากัน พวกเขาจึงขอให้เจมส์เป็นคนตัดสิน เจมส์กล่าวว่า การจะตอบได้ว่าชายคนนั้นวิ่งรอบตัวกระรอกหรือไม่ขึ้นอยู่กับความหมายของคำว่า วิ่งรอบ (go around) ถ้าคำนี้หมายถึงการวิ่งไปรอบ ๆ ตัวกระรอก ชายคนนั้นก็ไม่ได้วิ่งรอบตัวกระรอก แต่ถ้าคำนี้หมายถึง วิ่งจากทิศเหนือ ไปทิศตะวันตก ไปทิศใต้ ไปทิศตะวันออก และก็ไปทางทิศเหนือ ก็ถือได้ว่าชายคนนั้นวิ่งรอบตัวกระรอก (ดู William James, *Pragmatism*. pp. 27-28.)

^{๖๖} John Dewey, *Experience and Nature*. New York: Dover, 1975. pp. 166-207. quoted in John P. Murphy, *Pragmatism: From Peirce to Davidson*. pp. 80-81.

สิ่งที่แสดงออกในความคิดของไควน์ก็คือ การที่เขาปฏิเสธว่าความหมาย (sense / intention) ของคำ ไม่ได้เป็นสิ่งที่มียู่ก่อน แต่ความหมายเกิดจากการสังเกตพฤติกรรมเชิงภาษาของชุมชนผู้ใช้ภาษา ซึ่งก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะกำหนดให้แน่นอนลงไปได้จนกว่าจะสามารถแปลความหมายจากพฤติกรรมของผู้ใช้ภาษาที่ปรากฏเมื่อมีสิ่งเร้า (stimulation) ความหมายของคำจึงเป็นเชิงประจักษ์ (empirical) ยิ่งกว่านั้น แม้จะอาศัยพฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นด้วยสิ่งเร้าภายนอกในการกำหนดความหมาย ในขั้นพื้นฐานที่สุด สิ่งทีภาษาหรือคำพูดบ่งถึง (extension) ก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำหนดให้แน่นอนลงไปได้เช่นกัน เพราะเราไม่รู้ว่ความหมายที่เรามีอยู่ในหัวของเรา กับความหมายดั้งเดิมของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นอย่างไรเหมือนกันหรือไม่ ในเรื่องนี้ โด널ด์ เดวิดสัน (Donald Davidson) ได้แย้งว่าที่บอกว่าภาษาเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถเข้าใจร่วมกันได้นั้น ไม่เป็นความจริง สำหรับเดวิดสัน ภาษาหนึ่ง ๆ มีการจัดระเบียบความหมายเป็นโครงสร้างที่เป็นระบบ ภาษาประกอบด้วยหน่วยย่อยคือประโยค แต่ละประโยคประกอบด้วยหน่วยย่อย คือ คำ หน่วยย่อยนี้เป็นหน่วยย่อยทางอรรถศาสตร์ คำแต่ละคำมีการจัดเรียงตัวกันในรูปแบบที่จำกัดเพื่อให้เกิดประโยค เมื่อภาษาแต่ละภาษาประกอบด้วยหน่วยย่อยทางความหมายที่มีการจัดระเบียบการแปลกันไ้ระหว่างภาษาที่มีระเบียบต่างกันก็ย่อมเป็นไปได้ ยิ่งกว่านั้น สิ่งทีเดวิดสันไม่เห็นด้วยกับไควน์ก็คือ เดวิดสันถือว่าเราสามารถจะกำหนดความหมายของภาษาได้โดยไม่ต้องอาศัยสิ่งเร้าภายนอก ตามความคิดของเดวิดสันนักภาษาศาสตร์ไม่สามารถจะเริ่มต้นเข้าใจความหมายของภาษาอื่นได้ก่อนการมีความรู้เกี่ยวกับความเชื่อของเจ้าของภาษา นักภาษาศาสตร์ไม่สามารถเริ่มต้นโดยการแปลประโยคสังเกตการณ์ของเจ้าของภาษาโดยการเปรียบเทียบประโยคนั้นกับสิ่งเร้าซึ่งมาจากภายนอก วิธีการทำความเข้าใจของนักภาษาศาสตร์ภาคสนามจะต้องดำเนินไปโดยการวิ่งรอบวงจรของการตีความ (hermanutic circle)* จนกว่าเขาจะรู้สึกพึงพอใจ สรุปว่าตามความคิดของเดวิดสัน โดยอาศัยการตีความภาษา เราสามารถจะกำหนดความหมายที่แน่นอนของภาษานั้น ๆ ได้ สิ่งภายนอกไม่ได้เป็นสาเหตุของการมีความหมายหรือการกำหนดความหมายของภาษา การเข้าใจความหมายและความจริงของภาษา จึงเป็นเรื่องของภาษาล้วน ๆ ทั้งความคิดของไควน์และเดวิดสันมีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดของริชาร์ด รอร์ตี

* วงจรแห่งการตีความ หมายถึง การเข้าใจสิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการที่เรามีอันตรสัมพันธกับความคิด ภาษาและ วัฒนธรรม ประเพณีที่มีอยู่ในสังคม การที่เราจะเข้าใจความหมายของคำ ๆ หนึ่งไม่เกี่ยวข้องอะไรกับสิ่งภายนอกแต่เราต้องไปเปิดพจนานุกรม ประวัติศาสตร์ความคิด ศึกษาค่านิยมของสังคมที่ใช้ภาษานั้น ๆ

(Richard Rorty) ผู้ซึ่งประกาศตนเองว่าเป็นปฏิบัตินิยม (pragmatist) และถือได้ว่าเขาเป็นนักปรัชญาปฏิบัตินิยมคนสำคัญที่สุดคนหนึ่งในสมัยปัจจุบัน^{*}

รอร์ตีถือตามไควน์ว่า ความหมายของภาษาไม่ได้มีอยู่ก่อนประสบการณ์ แต่เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นมาจากการที่เราได้ปะทะกับสังคมสิ่งแวดล้อมรอบตัวและเขาก็ยึดตามเดวิดสันว่าไม่มีสิ่งภายนอก (external object) ใด ๆ มีผลกระทบต่อการใช้ความหมายหรือการเข้าใจความหมายของภาษา รอร์ตีไม่เชื่อในสิ่งที่นักปรัชญาแนวจารีตยอมรับ กล่าวคือ การเชื่อว่าจิตของเราเป็นกระจกเงาสะท้อนธรรมชาติของโลกภายนอก หรือ การบอกว่าคุณมีโครงสร้างทางมโนทัศน์ (conceptual scheme) ซึ่งทำให้เราสามารถจะมีความรู้อื่น ๆ เกี่ยวกับโลกได้เรื่อย ๆ โดยอาศัยโครงสร้างดังกล่าวเป็นพื้นฐาน การเชื่อว่ามีโครงสร้างทางความคิดหรือมโนทัศน์จะทำให้ต้องตอบคำถามเกี่ยวกับความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางภววิทยาระหว่างโครงสร้างในจิตกับความเป็นจริงภายนอก รอร์ตีได้ทิ้งความคิดที่ว่าจิตเป็นกระจกสะท้อนธรรมชาติ (the mind as mirror of nature) ซึ่งนำไปสู่การปฏิเสธความคิดที่ว่าความรู้คือการตรงกัน (confrontation) ระหว่างความเชื่อซึ่งเป็นสภาพของจิตกับความเป็นจริงในโลกภายนอก รอร์ตีถือว่าความรู้หมายถึงการมีเหตุผลสนับสนุนในเชิงสังคมของความเชื่อ เพราะการมีเหตุผลสนับสนุนไม่ใช่เรื่องของความสัมพันธ์พิเศษระหว่างมโนคติและวัตถุ (ideas and objects) แต่เป็น

* การวิเคราะห์อิทธิพลความคิดของปฏิบัตินิยมที่มีต่อไควน์และความเกี่ยวเนื่องทางความคิดระหว่างไควน์ เดวิดสัน และรอร์ตี โปรดดูใน John P. Murphy, *Pragmatism: From Peirce to Davidson*. pp. 79-116. ส่วนการวิเคราะห์ความคิดของไควน์และเดวิดสันอย่างละเอียดโดยรอร์ตี โปรดดูใน Richard Rorty, *Philosophy and the Mirror of Nature*. Oxford: Basil Blackwell, 1980.: chapter iv-vi. และใน Richard Rorty, "Pragmatism, Davidson and Truth," in Pual Horwich, *Theories of Truth*. pp. 443-465. ซึ่งในบทความนี้รอร์ตีพยายามให้เหตุผลว่าเดวิดสันเป็นปฏิบัตินิยมเกี่ยวกับความจริง ความคิดของรอร์ตีส่วนหนึ่งถอดออกมาจากข้อเสนอในเรื่องนี้ ผู้สนใจความคิดของโดนัลด์ เดวิดสัน โปรดดูรายละเอียดใน โสรจักษ์ หงส์ลดาธรรม, "ภาษา ความหมาย และความจริง," *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*. ปีที่ 9 เล่มที่ 1 (2535): 1-21. ความคิดของเดวิดสันที่กล่าวถึงในที่นี้เป็นความเข้าใจผ่านการตีความของรอร์ตีในข้อเขียนที่กล่าวถึงมาแล้วและส่วนหนึ่งได้มาจากข้อสรุปของอาจารย์ ดร. โสรจักษ์ ผู้เขียนไม่ได้ศึกษาผ่านข้อเขียนของเดวิดสันโดยตรง ทั้งนี้เพื่อจะดูอิทธิพลที่มีต่อความคิดของรอร์ตีเท่านั้น

เรื่องของการสนทนา (conversation) และกิจกรรมทางสังคม (social practice) เมื่อเราเข้าใจว่า ความรู้เป็นเรื่องของการสนทนาและกิจกรรมทางสังคม เราก็จะไม่ต้องคำนึงถึงกิจกรรมที่เหนือกว่ากิจกรรมใด ๆ (metapractice) ที่จะมาเป็นตัววิพากษ์กิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ ทั้งหมด การแสวงหาความแน่นอนใด ๆ จะต้องยกเลิกไป เขากล่าวว่า การเข้าใจความหมายของประโยค ว่า “S รู้ว่า p” ใน ๒ ความหมายจะนำไปสู่การยอมรับความจริงแตกต่างกันกล่าวคือ ถ้าเข้าใจว่า ประโยคนี้แสดงสถานภาพคำรายงานของ S ในท่ามกลางสังคมของเขาก็จะนำไปสู่การยอมรับความจริงแบบปฏิบัตินิยมที่ว่า ความจริงคือสิ่งที่ดีที่เราจะเชื่อ (truth as “what it is a good for us to believe”) แต่ถ้าเข้าใจว่าประโยคนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง S กับสิ่งภายนอก (object) หรือแสดงความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับเงาสะท้อนของธรรมชาติ ก็จะไปสู่การยอมรับความจริงแบบสังคมนิยมที่อธิบายว่า ความจริงเป็นสิ่งที่นอกเหนือไปจากสิ่งที่ตัวอ็พุดว่า “ความสามารถที่จะยืนยันได้อย่างมีหลักประกัน” (warranted assertibility) ความจริงคือ การสัมผัสกับความเป็นจริง (truth as “contact with reality”) รอร์ตียอมรับความคิดแรกและปฏิเสธความคิดแบบหลัง^{๖๑} การปฏิเสธว่าไม่มีโครงสร้างทางมโนทัศน์ที่จะทำให้เราได้เนื้อหาความรู้ที่ตรงกับโลกภายนอก และการปฏิเสธทฤษฎีตัวแทน (representation thesis) ยังนำรอร์ตีไปสู่ความคิดที่ว่า ไม่มีภาษาใด ไม่ว่าจะ เป็นภาษาวิทยาศาสตร์หรือภาษาทางจริยศาสตร์ หรืออื่น ๆ ดีกว่ากัน ยกเว้นในความหมายที่ว่าดีกว่าโดยสัมพันธ์กับประโยชน์บางอย่าง “เพราะถ้าทันทีที่เรายอมรับว่า นิวตันดีกว่าอริสโตเติลไม่ใช่เพราะคำพูดของเขาตรงกับความเป็นจริง แต่เป็นเพราะนิวตันทำให้เราสามารถจัดการอะไรได้ดีกว่า ก็ไม่ควรจะมีอะไรมาแบ่งแยกวิทยาศาสตร์ออกจากศาสนา หรือการเมือง”^{๖๒} สิ่งที่รอร์ตีพยายามเสนอต่อไปก็คือ เนื่องจากเราไม่สามารถจะหาสิ่งที่ เป็นพื้นฐานแน่นอนใด ๆ มาเป็นเครื่องตัดสินความจริงความเท็จของภาษา เราก็ต้องทิ้งเงื่อนไข ความจริงแบบสังคมนิยมและหันไปยอมรับเงื่อนไขการตัดสินความจริงแบบอื่น รอร์ตีได้สะท้อน ความคิดที่เขายอมรับผ่านการวิเคราะห์ความคิดของไควน์และเซลลาร์ ดังนี้

ความจริงและความรู้สามารถถูกตัดสินก็เพียงแต่โดยมาตรฐานของกลุ่มผู้สืบสาวในยุคสมัย
ของเรา... ไม่มีอะไรถูกนับว่าเป็นเหตุผลสนับสนุนนอกเสียจากอ้างถึงสิ่งที่เรายอมรับแล้ว
และไม่มีทางที่จะออกไปนอกความเชื่อและภาษาของเราเพื่อที่จะแสวงหาการทดสอบ

^{๖๑}Richard Rorty, *Philosophy and the Mirror of Nature*. pp. 170-172.

^{๖๒}Ibid., p. 269.

บางอย่างนอกเหนือไปจากความสอดคล้อง^{๖๕}

ความสอดคล้อง (coherence) ในความหมายของรอร์ตี ไม่ใช่ความสอดคล้องที่มีอยู่แล้วและเราได้ค้นพบความสอดคล้องอันนั้น แต่เป็นความสอดคล้องที่อาศัยการมีอันตรสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม อาศัยการตีความภาษาและความเชื่อต่าง ๆ แล้วเราก็มีระบบความคิดที่สอดคล้องกันอย่างหนึ่งขึ้นมา เขากล่าวว่าเมื่อเราต้องการทราบว่า ความคิดของเราสอดคล้องหรือไม่ก็ต้องไปตรวจสอบกับระบบความคิดที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ความคิด ศึกษาความหมายของคำต่าง ๆ ในพจนานุกรม ศึกษาความหมายที่ใช้กันในชุมชนหรือสังคมต่าง การกระทำในลักษณะนี้น่าจะหมายความว่า “การสนทนา” (conversation) หรือการนำภาษาที่ตรวจสอบเข้าไปอยู่ภายใต้เกมภาษาหรือวิถีของชีวิตตามความหมายของวิตเคนสไตน์^{*} พัทนัมได้วิเคราะห์ข้อแตกต่างระหว่างรอร์ตีและวิตเคนสไตน์ว่า ทั้งสองคนยอมรับความหลากหลายของเกมภาษาเช่นกัน แต่รอร์ตีคิดว่าสิ่งที่จริงและเท็จในเกมภาษาหนึ่งถูกกำหนดด้วยเกณฑ์ตัดสินชุดหนึ่ง ความจริงความเท็จจำกัดเฉพาะในเกมภาษานั้นเท่านั้น ไม่มีอะไรในเกมภาษาหนึ่งจะดีหรือเลวกว่าในเกมภาษาอื่น ยกเว้น ในความหมายที่สัมพันธ์กับความเป็นประโยชน์ ดังที่เขา กล่าวว่า ฟิสิกส์ของนิวตันไม่ได้เหนือกว่าฟิสิกส์ของอริสโตเติล พัทนัมบอกว่า ความคิดนี้ไม่ได้มีอยู่ในวิตเคนสไตน์ เพราะวิตเคนสไตน์เห็นด้วยในความหลากหลายของเกมภาษา แต่ก็เห็นว่าไม่มีเกมภาษาใดมีเหตุผลหรือถูกต้องเบ็ดเสร็จ วิตเคนสไตน์เข้ากันได้กับรอร์ตีตรงที่คิดว่าเราบอกไม่ได้ว่าภาษาวิทยาศาสตร์กล่าวความจริงเหนือกว่าภาษาอื่นใดทั้งหมด แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับรอร์ตีที่ว่าไม่มีเกมภาษาที่ดีหรือเลวกว่ากัน^{๖๖} อย่างไรก็ตาม สิ่งที่รอร์ตีพยายามเสนออีกก็คือว่า

^{๖๕} “For the Quine-Sellars approach to epistemology, to say that truth and knowledge can only be judged by the standards of the inquirers of our own day is not to say that human knowledge is less noble or important, or more “cut off from the world,” than we had thought. It is merely to say that nothing counts as justification unless by reference to what we already accept, and that there is no way to get outside our beliefs and our language so as to find some test other than coherence.” (Ibid., p. 178.)

^{*} หมายถึงความคิดเรื่อง เกมภาษา (language game) ในหนังสือ Philosophical Investigations

^{๖๖} Hilary Putnam, Pragmatism: An Open Question. pp. 32-38.

ความสอดคล้องของระบบความคิดจึงไม่ใช่ความสอดคล้องในลักษณะที่เป็นกฎทางตรรกวิทยา ซึ่งถูกให้มาเรียบร้อยแล้วในระบบความคิดที่เป็นสิ่งภายใน (“inner”) ของเรา ข้อนี้ทำให้เขาแตกต่างจากผู้ที่ยึดถือทฤษฎีความจริงแบบสหนักษบางคนที่ถือว่า ความสอดคล้องของระบบความเชื่อนั้นเป็นระบบที่มีอยู่แล้วภายในจิตของเรา อาศัยการพัฒนาของระบบความคิดจนสมบูรณ์ ระบบความคิดอันสอดคล้องนั้นก็ปรากฏต่อเรา ซึ่งความสอดคล้องอันนี้จะเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการหาความรู้อื่นและตัดสินใจความรู้ต่าง ๆ ตามความคิดของเดวิดสัน ความสอดคล้องของระบบความคิดจะมีฐานะเป็นหลักการให้เหตุผลสนับสนุน ความสอดคล้องเป็นเหตุผลสนับสนุนว่าความคิดของเราตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ เดวิดสันไม่คิดจะทิ้งความจริงในเชิงสัญนิยมเพราะเขาคิดว่านั่นเป็นการให้ความสำคัญกับสิ่งภายนอก รอร์ตีไม่เห็นด้วยที่เดวิดสันยังพะวงกับปัญหาว่าความสอดคล้องจะต้องกันกับโลกหรือไม่ เขากล่าวว่าเราควรทำให้เรื่องนี้ไม่เป็นปัญหาที่ต้องสนใจจะดีกว่าต้องไปตอบปัญหาดังกล่าว รอร์ตีถือว่าความสอดคล้องของความเชื่อมีฐานะเป็นการให้เหตุผลสนับสนุนที่ไม่เกี่ยวกับการตรงหรือไม่ตรงกับโลกภายนอก เนื่องจากภาษาไม่ใช่โครงสร้าง (frame work) หรือมุมมอง (perspective) แต่เป็นอันตรกิริยาต่อสภาพแวดล้อม^{๑๑} รอร์ตีเดินตามรอยของเจมส์และคิ่วอี้ที่สนใจความเป็นประโยชน์และประสิทธิภาพของความเชื่อ และทำให้ความจริงมีความหมายเท่ากับสิ่งที่สามารถใช้ประโยชน์ ทำให้เป็นเรื่องใกล้ตัว แทนที่จะทำให้เป็นเพียงความคาดหวังหรือสิ่งที่ใกล้ตัว^{๑๒}

ความคิดของรอร์ตีในเรื่องความจริงแตกต่างกันอย่างชัดเจนกับความคิดของพัทน์ม (Putnam, Hilary 1981, 1995) รอร์ตีปฏิเสธความคิดเรื่องการแบ่งแยกระหว่างความจริงแบบสังเคราะห์ที่อาศัยประสบการณ์กับความจริงแบบวิเคราะห์ที่ไม่ต้องอาศัยประสบการณ์และความคิดเรื่อง โครงสร้างทางมโนทัศน์ของค่านที่พัทน์มใช้เป็นฐานสำคัญในการเสนอทฤษฎี

* ข้อนี้น่าจะเป็นเหตุผลสำคัญว่า ทำไมนักปรัชญาในกลุ่มนี้รวมทั้งรอร์ตี เรียกความคิดของตนว่า Holism พวกนี้มีความเชื่อพื้นฐานว่าเราไม่สามารถจะแยกสิ่งอันเป็นพื้นฐานสำคัญออกจากกันได้นอกจากจะรู้ก่อนว่าส่วนประกอบทั้งหมดที่ปัจเจกเหล่านั้นรวมกันเกิดขึ้นภายในองค์ประกอบนั้นคืออะไร ความคิดนี้ก่อให้ถือตามมาว่าเราจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้ภายในวงจรการตีความ (hermanutic circle) เท่านั้น

^{๑๑} Richard Rorty, “Pragmatism, Davidson and Truth,” pp. 454-455.

^{๑๒} Richard Rorty, *Philosophy and the Mirror of Nature*. p. 308.

ตามที่ค้ำยันเสนอว่าความเป็นจริงที่เป็นอิสระจากจิต (thing in-itself) เป็นสิ่งที่เราไม่สามารถมีประสบการณ์ได้โดยตรงและสิ่งที่เรามีประสบการณ์ได้โดยตรงนั้นเป็นประสบการณ์ที่รับรู้ผ่านโครงสร้างทางมโนทัศน์นั้น พัทธน์มีความเห็นว่าเป็นไปไม่ได้ที่เราจะคิดว่าความจริงเป็นความสัมพันธ์แบบตรงกันระหว่างภาษากับความเป็นจริง ปัญหาสำคัญอยู่ที่ความไม่สามารถอ้างอิงถึงสิ่งภายนอกอันเป็นความจริงที่เป็นอิสระจากจิตของภาษาหรือความคิดตราบใดที่เรายังไม่ประสบผลสำเร็จในการเลือกว่า “สัญลักษณ์” ใดตรงกับ “สิ่งภายนอก” การพูดว่าความจริงหมายถึงการตรงกันระหว่าง “สัญลักษณ์” กับ “โลกภายนอก” ที่เป็นอิสระจากความคิดหรือมโนทัศน์ก็เป็นเรื่องไร้ความหมาย อย่างไรก็ตาม พัทธน์ยังคงยอมรับว่า โดยอาศัยโครงสร้างทางมโนทัศน์ในหัวของเราก็สามารถจะคิดถึงความจริงได้ภายในกรอบความคิดที่ว่า เมื่อเราบอกว่าความจริงได้แก่ความตรงกันระหว่างสัญลักษณ์กับความเป็นจริง ความเป็นจริงในที่นี้หมายถึงความเป็นจริงที่ผ่านการตีความของมโนทัศน์แล้วนั่นเอง (conceptualized reality) ความสัมพันธ์แบบตรงกันเป็นลักษณะที่เกิดขึ้นภายในโครงสร้างทางความคิดและเกมภาษา ความจริงที่พูดถึงในที่นี้จึงเป็นมโนทัศน์ที่โยงกับผู้ใช้ภาษา “การบอกว่าโลกประกอบด้วยอะไร มีความหมายภายในทฤษฎีหรือคำบรรยายหนึ่งเท่านั้น”^{๑๓}

สำหรับพวกภายในนิยมอย่างข้าพเจ้า สถานการณ์นั้นแตกต่างกันมากทีเดียว ในความคิดของภายในนิยม สัญลักษณ์ไม่ได้ตรงกับสิ่งภายนอกจริง ๆ กล่าวคือตรงกับสิ่งภายนอกซึ่งเป็นอิสระจากวิธีใช้สัญลักษณ์ และใครเป็นผู้ใช้ แต่สัญลักษณ์ที่ผู้ใช้ในชุมชนเฉพาะแห่งหนึ่งใช้ในแนวทางเฉพาะอย่างหนึ่งนั้นสามารถ ตรงกับสิ่งเฉพาะภายในโครงสร้างทางมโนทัศน์ของผู้ใช้เหล่านั้น สิ่งทั้งหลายไม่ได้เป็นอิสระจากโครงสร้างทางมโนทัศน์ เราแบ่งโลกเป็นสิ่งต่าง ๆ เมื่อเราแนะนำโครงสร้างทางทฤษฎีหรือคำบรรยายอย่างหนึ่งหรืออย่างอื่น เพราะว่สิ่งทั้งหลายและสัญลักษณ์เหมือนกันภายในโครงสร้างการบรรยาย จึงเป็นไปได้ที่จะบอกว่าอะไรเข้ากันได้กับอะไร^{๑๔}

^{๑๓}Hilary Putnam, Reason, Truth, and History. New York: Cambridge University Press, 1987. p. 49.

^{๑๔} “For an internalist like myself, the situation is quite different. In internalist view also, signs do not intrinsically correspond to objects, independently of how those signs are employed and by whom. But a sign that is actually employed in a particular way by a

พัทธน์ ไม่ได้ทิ้งมโนทัศน์เรื่องความสมนัยกันหรือความตรงกัน เพียงแต่จำกัดกรอบมาไว้ภายใต้ โครงสร้างทางมโนทัศน์ ซึ่งเขาเชื่อว่าเราสามารถจะพูดถึงความจริงในความหมายที่ว่าตรงกันกับโลกภายนอกอย่างมีความหมาย บางครั้งเขาเรียกความจริงตามนัยนี้ว่าเป็นความสามารถที่จะยอมรับได้อย่างมีเหตุผลในเชิงอุดมคติ (some sort of (idealized) rational acceptability) กล่าวคือ เป็นความสอดคล้องในเชิงอุดมคติของความเชื่อกับความเชื่อของคนอื่น ๆ หรือประสบการณ์ของเราในฐานะที่ประสบการณ์นั้นเป็นสิ่งที่ถูกแสดงออกไปภายในระบบความเชื่อของเรา ความจริงดังกล่าวนี้เป็นอิสระจากการให้เหตุผลสนับสนุนในขณะนี้ (justification here and now) แต่มิได้เป็นอิสระจากการให้เหตุผลสนับสนุนโดยประการทั้งปวง ความจริงยังคงเป็นสิ่งที่คาดหวังได้ว่าเป็นสิ่งที่แน่นอนหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (convergent)^{๑๕} ความคิดของพัทธน์อยู่ในแนวเดียวกันกับความคิดของเพิร์ชซึ่งรอร์ตีไม่เห็นด้วย เพราะบอกไม่ได้ว่าเมื่อไรเราจะไปถึงอุดมคติดังกล่าว ในสาขาของรอร์ตี ปัญหาที่พัทธน์จะต้องเผชิญยังคงเป็นเรื่องความตรงกันระหว่างโลกภายนอกกับความคิด トラバโคก็ยังมีการแยกระหว่างภาษากับโลกภายนอกสิ่งที่จะต้องตอบก็คือ “ตรงหรือไม่ตรง” กับโลกภายนอกอย่างไร

เราจะสังเกตเห็นว่า พัทธน์ไม่พร้อมที่จะตัดปัญหาเรื่องความตรงกันกับโลกภายนอกออกไปอย่างสิ้นเชิง รอร์ตีถือว่าความจริงต้องเข้าใจภายในกรอบของภาษาและความหมายล้วน ๆ แต่พัทธน์ยังคงความคิดเกี่ยวกับโลกภายนอกไว้ขณะเดียวกันก็ใส่ความคิดเรื่องภาษาและความหมายเข้าไปในทฤษฎีของเขาด้วยเมื่อเขากล่าวว่า คำถามเกี่ยวกับสิ่ง “. . . มีความหมายภายใต้โครงสร้างของการบรรยายหรือทฤษฎีใดทฤษฎีหนึ่ง” “ภายใต้คำบรรยาย หรือทฤษฎี” ในที่นี้รวมเรื่องของเกมภาษาในความคิดของวิตเคนสไตน์ไว้ด้วย ตามความคิดของพัทธน์ (ซึ่งบอกว่าสืบทอดจากนักปรัชญาปฏิบัตินิยมยุคแรก) ในเชิงมโนทัศน์ ข้อเท็จจริงแยกกันไม่ได้จากทฤษฎี เมื่อเราพูดถึงข้อเท็จจริงเช่น เราเห็นโต๊ะ เรากำลังตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับกฎทาง

particular community of users can correspond to particular objects *within the conceptual scheme of those users*. ‘Objects’ do not exist independently of conceptual schemes. We cut up the world into objects when we introduce one or another scheme of description. Since the objects *and* the signs are alike *internal* to the scheme of description, it is possible to say what matches what.” (Ibid., p. 52.)

^{๑๕} Ibid., p. 56.

วิทยาศาสตร์บางอย่าง เราไม่สามารถจะพูดถึงความจริงในเชิงสังนียมโดยไม่คิดถึงทฤษฎีบางอย่าง เมื่อเราบรรยายข้อเท็จจริงเราจึงบรรยายภายใต้โครงสร้างของทฤษฎี ถ้ามองแบบวิดเคนสไตน์ เรากำลังคิดถึงข้อเท็จจริงบางอย่างภายในกรอบของเกมภาษา เมื่อเราพูดถึงข้อเท็จจริง ความหมายของคำที่เราใช้สัมพันธ์กับวิธีการใช้ภาษาของเราและตัวเราผู้ใช้ภาษา ข้อแตกต่างของพัทธน์กับรอร์ตีก็คือ พัทธน์เชื่อว่าระหว่างเกมภาษาก็มีภาษาที่ดีและเลว และภายในเกมภาษาหนึ่งก็มีการกระทำที่ดีที่เลว ดังนั้น ภายในเกมภาษาจึงมีความจริงความเท็จ แต่ไม่มีเกมภาษาใดอย่างใดเด็ดขาดว่าตัวเองพูดความจริงได้เด็ดขาดกว่าเกมภาษาอื่น ทฤษฎีที่บรรยายโลกได้อย่างถูกต้องจึงไม่ได้มีเพียงทฤษฎีเดียว พัทธน์ไม่ได้ทำให้ทุกเกมภาษามีสถานภาพเท่าเทียมกันเหมือนรอร์ตี แต่ได้ทำให้ทุกเกมภาษามีโอกาสเสนอความจริงได้เท่าเทียมกัน ทั้งนี้มีข้อแม้ว่าความจริงที่แต่ละเกมภาษาเสนอนั้นจะต้องได้มาโดยการลงมือสืบสาวในเชิงปฏิบัติภายในรูปแบบของชีวิตที่เกมภาษานั้นสังกัดอยู่ก่อน ไม่ใช่มาจากการตั้งทฤษฎีล่วงหน้า กล่าวคือ ไม่ใช่โดยการสร้างทฤษฎีทางอภิปรัชญาขึ้นมาชุดหนึ่งแล้วนำทฤษฎีนั้นไปใช้กับทุก ๆ เรื่อง ไม่ใช่ตรวจสอบโดยการทำนายและสังเกตสิ่งที่สังเกตได้จากมุมมองของคนภายนอก โดยไม่มีการเข้าไปยืนอยู่ในเกมภาษานั้นทำความเข้าใจเกมภาษานั้น หรือไม่เข้าไปอยู่ในรูปแบบของวิถีชีวิตนั้น ๆ (forms of life) แต่ต้องเข้าไปอยู่ภายในเกมภาษานั้น ๆ ทำการตรวจสอบวิเคราะห์ วิจัยหรือแก้ไขภายในระบบวัฒนธรรมของเกมภาษานั้น นี่คือนสิ่งที่พัทธน์เรียกว่า การให้ความสำคัญกับเหตุผลเชิงปฏิบัติ (practical reason) อีกทั้งได้กล่าวว่า เป็นความคิดที่ปรากฏในงานของคานท์ วิดเคนสไตน์ และถือว่าหัวใจของปฏิบัตินิยม^{๗๖}

สิ่งที่รอร์ตีและพัทธน์มีความเห็นเหมือนกันคือ การยอมรับความคิดของเจมส์ที่ว่าความเป็นจริงไม่ใช่สิ่งสำเร็จรูปแต่ปรับเปลี่ยนแก้ไขได้ในอนาคต และการเป็นปริวรรตนิยม (fallibilism) เกี่ยวกับความจริงกล่าวคือ สิ่งที่ยอมรับกันว่าเป็นจริงนั้นเป็นสิ่งที่อาจผิดได้ แม้เป็นไปได้ที่ความเชื่อทุกอย่างของเราอาจจะผิดได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าความเชื่อที่เรามีอยู่เป็นสิ่งที่ไม่อาจเชื่อถือหรือยอมรับได้ เหตุผลประการหนึ่งทำให้การเป็นปริวรรตนิยมน่ายอมรับได้ก็คือ การให้เหตุผลสนับสนุนจากข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ความคิด และความรู้สึกอ่อนนุ่ม ถ่อมตนต่อเรื่องความจริงว่ามนุษย์ไม่ใช่ผู้ที่รู้อะไรทุกสิ่งทุกอย่าง การเป็นปริวรรตนิยมถือได้ว่าเป็นความคิดที่ผู้ยึดถือปฏิบัตินิยมทุกคนมีส่วนร่วมกัน ปริวรรตนิยมแตกต่างจากสัมพัทธนิยม

^{๗๖} Hilary Putnam, *Pragmatism : An Open Question*. pp. 44-52.

(relativism) ตรงที่ปริวรรตนิยมถือว่าความจริงที่ยึดถืออาจผิดได้แต่ไม่ได้หมายความว่าความจริงที่ยึดถือกันอยู่นั้นจะเป็นสิ่งสัมพัทธ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่นบุคคล กาละหรือกรอบความคิด ดังนั้นปริวรรตนิยมไม่ใช่สัมพัทธ์นิยม เพราะปริวรรตนิยม (อย่างเช่น เพิร์ซ และพัทน์ม) ยังคงคำนึงความจริงที่จะเป็นที่ยอมรับกันได้ในระดับอุดมคติซึ่งเราอาจตีความได้ว่าปริวรรตนิยมยังเชื่อว่ามีความจริงที่เป็นลักษณะร่วมที่ทุกคนจะต้องเห็นร่วมกันในท้ายที่สุดของการสืบสาวและไม่ได้สัมพัทธ์กับสิ่งใด ๆ แต่แน่นอนว่าพัทน์มยังคงเป็นสัมพัทธ์นิยมในแง่ที่ว่าความจริงที่เราพูดถึงสัมพัทธ์กับโครงสร้างทางมโนทัศน์ ส่วนรอร์ดีเป็นสัมพัทธ์นิยมในแง่ที่ถือว่าความจริงสัมพัทธ์กับเกมภาษา โดยภาพรวมปฏิบัตินิยมเป็นสัมพัทธ์นิยมในแง่ที่กำหนดความหมายของความจริงไว้ในกรอบของมนุษย์ ความจริงในแง่ที่เลขขอบเขตของมนุษย์นั้นเข้าใจไม่ได้ นี่คือสิ่งที่ทำให้ทฤษฎีความจริงแบบปฏิบัตินิยมแตกต่างจากทฤษฎีความจริงแบบสมนัยและทฤษฎีความจริงแบบสหนัย

๒.๓ ทฤษฎีความจริงแนวใหม่ในปัจจุบัน

ทฤษฎีความจริงแนวใหม่ที่พูดถึงในที่นี้หมายถึง ทฤษฎีที่ถูกจัดให้อยู่ภายใต้ชื่อ deflationary theories หรือ desquotationary theories ที่เชื่อว่าโครงสร้าง ‘*p* is true’ if and only if *p*’ จะช่วยให้เข้าใจประเด็นสำคัญเกี่ยวกับเรื่องความจริง ทฤษฎีตามแนวนี้ไม่ได้มุ่งแสวงหาเงื่อนไขที่จำเป็นและเพียงพอสำหรับการเป็นจริงของข้อความ เพราะเชื่อว่าการทำเช่นนั้นเกิดจากความสับสนเกี่ยวกับโครงสร้างของภาษาที่ใช้ ซึ่งเมื่อมองอย่างผิวเผินทำให้เข้าใจผิดว่า ภาคแสดง “Is true” หรือ “เป็นจริง” บ่งชี้ถึงคุณสมบัติที่แสดงถึงความสัมพันธ์บางอย่างระหว่างข้อความกับสิ่งที่ข้อความพูดถึงและเป็นคุณสมบัติที่มีอยู่จริง ทฤษฎีแนวใหม่ในปรัชญาตะวันตกเหล่านี้ถือว่า ภาคแสดง “Is true” หรือ “เป็นจริง” ไม่ได้บ่งถึงคุณสมบัติที่ถูกรองรับด้วยประพจน์ (proposition) ที่แสดงโดยข้อความทางภาษา เพราะพวกเขาสงสัยในความมีอยู่เชิงอภิปรัชญาของประพจน์ ดังนั้น ทฤษฎีในกลุ่ม deflationary theories จึงถือว่า คุณสมบัติของความจริงไม่มี ไม่มีตัวรองรับความจริง (truth-bearer) ด้วยเหตุนี้ การมุ่งหาความจริงในเชิงอภิปรัชญาไม่จำเป็นต้องนำมาถกเถียงกันให้เสียเวลา เราไม่จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ความจริง เพราะไม่มีคุณสมบัติของความจริง และไม่มีอะไรให้เราวิเคราะห์^{๑๓}

^{๑๓}Richard L. Kirkham, *Theories of Truth: A Critical Introduction*. p.311.

ผู้เสนอทฤษฎีแนวใหม่เชื่อว่า การวิเคราะห์โครงสร้างระดับลึก (deep structure) ของไวยากรณ์ภาษาจะช่วยให้เข้าใจความหมาย (intention) ของคำว่า “เป็นจริง” (“Is true”) ที่ปรากฏในประโยคคำพูด และโดยทั่วไปถือว่า คำว่า เป็นจริง ตัวอย่างเช่นในประโยคว่า ‘ “หิมะสีขาว” เป็นจริง’ ไม่แสดงถึงคุณสมบัติใด ๆ ของความจริง ความเห็นของนักปรัชญาเหล่านี้แบ่งเป็น ๒ กลุ่มคือ

กลุ่มที่หนึ่งเห็นว่า เมื่อเรากล่าวว่า “หิมะสีขาว” เป็นจริง คำว่า เป็นจริง ในที่นี้ เป็นเพียงการแสดงอาการปฏิกิริยาบางอย่างเหมือนคู่บ่าวสาวกล่าวคำว่า “I do” หรือกล่าวคำว่า “I promise” ในพิธีแต่งงานซึ่งเป็นเพียงคำกล่าวเพื่อแสดงอาการปฏิกิริยาที่เหมาะสมในพิธีกรรมเท่านั้น ดังนั้น ประโยคว่า ‘ข้อความ “p” เป็นจริง’ จึงมีความหมายเท่ากับประโยคว่า ข้อความ “p” ทฤษฎีที่เห็นว่า คำว่า “เป็นความจริงที่ว่า” (It is true that) ไม่ต่างจากประโยคในเครื่องหมายคำพูด การใส่คำเหล่านี้เข้าไปในประโยคคำพูดเป็นการกล่าวซ้ำซึ่งไม่จำเป็นต้องใส่เข้าไปก็ได้ มีชื่อว่า redundancy theory ทฤษฎีนี้เกิดขึ้นจากงานของแรมซี่ (F.P. Ramsey 1927) ความคิดโดยย่อของเขาคือ ภาคแสดง “จริง” (true) หรือ “เท็จ” (false) เป็นสิ่งที่สิ้นเปลืองเพราะว่า ภาคแสดงเหล่านี้สามารถตัดออกไปจากทุกบริบทของภาษาโดยไม่ทำให้เสียความหมายจากทฤษฎีของแรมซี่ เมื่อพูดว่า “‘ประโยคที่ข้าพเจ้าพูด’ เป็นจริง’ ประโยคนี้ไม่ได้แตกต่างจากการกล่าวว่า “ประโยคที่ข้าพเจ้าพูด”

นักปรัชญาอีกกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่า แม้คำว่า “เป็นจริง” หรือว่า “เป็นความจริงที่ว่า” ที่เรากล่าวออกไปนั้นไม่ได้อ้างถึงคุณสมบัติใด ๆ ในเชิงภววิทยา แต่ภาคแสดงที่เราใส่เข้าไปในประโยคคำพูดนั้นก็ยังคงมีความหมาย กล่าวคือ แสดงความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับประโยคที่อยู่ในเครื่องหมายคำพูด ทฤษฎีดังกล่าวนี้เรียกว่า Prosentential theory ตามทฤษฎีนี้ คำว่า “มันเป็นความจริงที่ว่า” (It is true that / It is true) ไม่สามารถขจัดออกไปจากประโยคได้ ประโยคเช่น ‘ประโยคว่า “หิมะสีขาว” เป็นจริง’ สามารถวิเคราะห์ออกเป็นประโยคว่า สำหรับทุกประพจน์, ถ้านาย ก พูดว่า ‘ประพจน์ว่า “หิมะสีขาว”’ ก็จะเป็นความจริงที่ว่าหิมะสีขาว คำว่า “เป็นจริง” หรือ “เป็นความจริงที่ว่า . . .” เป็นคำพูดซ้ำคำพูดที่พูดไปแล้ว (anaphor for some antecedent / prosentences) คำว่า “เป็นจริง” หรือ “เป็นความจริงที่ว่า” ไม่มีความหมายอิสระจากคำที่พูดไปแล้ว ตามนัยนี้ ภาคแสดง “จริง” หรือ “เท็จ” จึงทำหน้าที่เหมือนคำสรรพนาม เช่น

เขา หล่อน มัน เขาทั้งหลาย ซึ่งใช้แทนคำนามที่กล่าวถึงในประโยคที่ผ่านมา หรือทำหน้าที่เหมือนคำว่า do หรือ such ทฤษฎีนี้ยังอยู่ในกลุ่ม deflationary theories เพราะถือว่าประกาศแสดงจริง/เท็จที่ปรากฏในโครงสร้างของประโยคไม่ได้แสดงคุณสมบัติเชิงภววิทยา แต่แตกต่างจาก redundancy theory เพราะเชื่อว่าเราไม่สามารถพูดถึงสิ่งใด ๆ ที่เราพูดถึงโดยปราศจากวลีเช่นนี้^{๑๘}

จากตัวอย่างทฤษฎีในกลุ่ม Deflationary theories ที่กล่าวมาเราจะเห็นว่าทฤษฎีเหล่านี้คิดว่าการวิเคราะห์โครงสร้างการใช้คำว่า “เป็นจริง” หรือ “Is true” ในภาษาที่เราใช้อยู่ จะสามารถทำให้เราเข้าใจสาระสำคัญเกี่ยวกับความจริง ยังมีทฤษฎีอื่นอีกที่แตกต่างจากที่กล่าวมาในรายละเอียด เนื่องจากมีรายละเอียดซับซ้อนมากจึงไม่ขอนำมากกล่าวในที่นี้ สิ่งที่น่าจะเป็นคำถามสำหรับทฤษฎีเหล่านี้คือเป็นจริงหรือไม่ที่คำว่า “เป็นจริง” ที่เราใช้ในประโยค เป็นเพียงการใช้ภาษาไม่ได้มีการชี้ไปถึงคุณสมบัติที่แท้จริงใดในฐานะที่เป็นสิ่งมีอยู่ในเชิงภววิทยา การถกปัญหานี้ต้องใช้เวลามาก ผู้เขียนคิดว่าไม่สามารถกระทำได้ในเวลาอันจำกัด อนึ่ง ผู้เขียนไม่ประสงค์จะถกเถียงเรื่องนี้ในวิทยานิพนธ์นี้ เพราะเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ต้องการจะเสนอ ผู้เขียนคิดว่า คำถามสำคัญในที่นี้ น่าจะได้แก่ คำถามที่ว่า พุทธปรัชญามีสมมติฐานแตกต่างจากสมมติฐานของทฤษฎีเหล่านี้หรือไม่ ถ้าพุทธปรัชญามีสมมติฐานแตกต่างจากทฤษฎีความจริงแนวใหม่เหล่านี้ ก็ไม่จำเป็นต้องเสียเวลาศึกษาเปรียบเทียบเพื่อหาคำตอบว่า ทฤษฎีความจริงในพุทธปรัชญาจัดเข้าในทฤษฎีเหล่านี้ได้หรือไม่

^{๑๘}Susan Haack, *Philosophy of Logic*. pp. 127-134, and Richard L. Kirkham, *Theories of Truth: A Critical Introduction*. pp. 325-329.

* เช่นทฤษฎีที่เรียกว่า Minimalism ซึ่งมีรากเหง้ามาจากความคิดของแรมซี เช่นเดียวกับ prosentential theory ความคิดหลักจึงไม่ต่างจากทฤษฎีของแรมซีนัก กล่าวคือนักปรัชญา minimalists ทุกคนคิดว่า การอ้างว่า หิมะสีขาวเป็นจริง ไม่ได้พูดถึงสิ่งใดที่เป็นความแตกต่างจากการอ้างว่า หิมะสีขาว ดังนั้น นักปรัชญาบางคนจึงถือว่า minimalism ไม่แตกต่างจาก Deflationary theory ผู้สนใจลักษณะสำคัญของ minimalism ผู้เขียนขอแนะนำให้คุณใน John O’Leary-Hawthorne, and Graham Oppy, “Minimalism and Truth,” *Nous* 31 (Jan. 1997): 170 - 196. บทความนี้ได้ให้รายละเอียดสั้น ๆ และมีความชัดเจนสามารถเข้าใจได้ง่ายกว่างานเขียนของคนอื่น ๆ